

Vysoká škola finanční a správní, z. ú.

Certifikovaná metodika
finančního šetření pro Policii České republiky

VYSOKÁ ŠKOLA
FINANČNÍ
A SPRÁVNÍ

2015

Obsah

	Str.
1. Cíl metodiky	5
2. Charakteristika metodiky	6
3. Teoretická část – vymezení pojmů	7
4. Praktická část – zvláštnosti finančního šetření (vyšetřování) v jednotlivých fázích trestního řízení	19
4.1. Metodika FŠ v etapě před zahájením úkonu trestního řízení – finanční zpravodajství	20
4.2. Metodika FŠ v přípravném řízení – etapa prověřování	22
4.3. Metodika FŠ v přípravném řízení – etapa vyšetřování	24
5. Finančně analytický útvar ministerstva financí	26
6. Nepřímé metody zjišťování nelegálního majetku zájmových osob	30
6.1. Metoda čistého jmění	30
6.2. Metoda příjmů a výdajů	35
7. Finanční zpravodajství	36
7.1. Formy a taktika finančního zpravodajství	36
7.1.1. Formy finančního zpravodajství	36
7.2. Taktika finančního zpravodajství	38
7.2.1. Obecné taktické postupy OPČ	38
7.2.2. Zvláštnosti finančního zpravodajství	38
7.3. Konkrétní postup	39
7.3.1. Získání poznatku	39
7.3.2. Prověrka poznatku	40
7.3.3. Rozpracování poznatku	40
7.4. Zvláštnosti finančního zpravodajství	41
7.4.1. Zvláštnosti zájmového prostředí	41
7.4.2. Zvláštnosti obsahu informace	41
7.4.3. Zvláštnosti získávání informací	42
8. Zvláštnosti finančního šetření (vyšetřování) v případě anonymních transakcí akciovými tituly	43
8.1. Akcie a akciové společnosti – základní pojmy	43
8.2. Listinné akcie na doručitele	45
8.3. Listinné či dematerializované akcie na jméno	46
8.4. Postup orgánů činných v trestním řízení pro potřeby znaleckého zkoumání	52
9. Mezinárodní policejní spolupráce ve finančním šetření	56

9.1. Dožádání	56
9.2. Poskytnutí informací do zahraničí	60
10. Výstupy finančního šetření	62
10.1. Majetkový profil	62
10.2. Závěrečná zpráva	70
11. Modelové příklady	71
12. Doložení novosti postupů	89
13. Popis uplatnění metodiky (pro koho je určena a jakým způsobem bude uplatněna)	90
14. Seznam příloh	91
15. Seznam použité souvisící literatury	92
16. Seznam publikací, které metodice předcházely, či výstupy z originální práce	94
17. Odkaz na příslušný projekt výzkumu a vývoje	94

Metodika finančního šetření pro Policii České republiky je hlavním výstupem řešení projektu „Nové postupy a metody finančního šetření, zajišťování majetku a identifikace legalizace výnosů z trestné činnosti“ v rámci bezpečnostního výzkumu MV ČR, č. VF 20142015038 na léta 2011-2015.

Oponenti metodiky:

- 1. doc. JUDr. Mgr. Jiří Herzeg, Ph.D.** (Právnická fakulta Univerzity Karlovy)
- 2. Mgr. Pavel Málek, Ph.D.** (vrchní státní zastupitelství Praha)

Metodika byla na základě oponentských posudků a doporučení gestora řešení výzkumného projektu certifikována osvědčením Policejního prezidia České republiky č.j.

ze dne:

Název: Metodika finančního šetření pro policii České republiky

Zhotovitel: Vysoká škola finanční a správní, z. ú.

Autoři:

Dr. Ján Šugár, CSc. – vedoucí autorského kolektivu

doc. Ing. Jaroslav Brada, Ph.D.

JUDr. Mgr. Jiří Mazánek

Ing. Josef Budík, CSc.

JUDr. Adriana Vavroušková

Mgr. Karel Kopačka

Ing. Bc. Jiří Hylmar

Vydala Vysoká škola finanční a správní, z. ú. v edici EUPRESS

Estonská 500, 101 00 Praha 10

www.vsfs.cz

© Vysoká škola finanční a správní, z. ú. 2015

ISBN 978-80-7408-122-4 – tištěná verze

ISBN 978-80-7408-125-5 – elektronická verze (CD)

Základním účelem (smyslem) trestního řízení je požadavek, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni.¹ Tento základní účel musí respektovat i finanční šetření, tzn., že každé opatření a každý procesní úkon finančního šetření, musí být, vedle odhalení majetkového prospěchu získaného trestnou činností a majetkových poměrů zájmových osob, proveden tak, aby přispěl i k objasňování a dokazování prověřované a vyšetřované trestné činnosti a usvědčení pachatele.

1. Cíl metodiky

Finanční šetření k zájmovým osobám je v převážné většině vedeno s cílem, zpracovat úplný majetkový profil těchto osob. Odhalené a zjištěné majetkové poměry zájmových osob, tvoří podklad pro vydání rozhodnutí v rámci trestního řízení, jejichž cílem je zajistit tyto majetkové hodnoty, dost často bez ohledu na to, zda konkrétní fyzická nebo právnická osoba tyto hodnoty nabyla legálně nebo šetřenou, prověřovanou a vyšetřovanou trestnou činností. Doposud v policejní praxi nejsou často zpracovávány standardní plány² nebo postupy finančního šetření s vytipovanými verzemi forem výnosů a pokusy zájmových osob o jejich ukrytí před orgány činnými v trestním řízení. V praxi se dále vyskytuje terminologická nejasnost základních pojmů souvisejících s finančním šetřením. Metodika finančního šetření by měla dát na řadu otázek souvisejících s postupy a metodami finančního šetření odpovědi, které by mohly být teorií i praxí trestního řízení akceptovány.

Cíl metodiky finančního šetření vyplývá ze zadávací dokumentace k projektu „**Nové postupy a metody finančního šetření, zajišťování majetku a identifikace legalizace výnosů z trestné činnosti**“. Podle tohoto projektu je cílem metodiky nalézt nové účinnější metody a postupy při provádění finančního šetření (vyhledávání a zajišťování výnosů z trestné činnosti, boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti) a vytvoření vhodných a rychlých metod propojení členských států EU při provádění finančního šetření a zavést v této oblasti efektivní systém vzájemné spolupráce a komunikace. Navázat na rozhodnutí rady Evropské unie 2007/845/SVV. Metodika musí být v souladu s platným právním řádem České republiky a zemí Evropské unie. Metodika by měla dále přispět k:

- rozvoji teorie kriminalistické vědy a kriminalistické praxe, navrhnout legislativní a organizační opatření ke zvýšení bezpečí občanů před projevy kriminality,
- zvýšení úrovně ochrany společnosti před teroristickými útoky novými metodami a prostředky pro potírání organizované kriminality,
- zajištění ochrany občanů proti sociopatologickým jevům a protispolečenskému jednání,
- výzkumu nových metod a postupů orgánů činných v trestním řízení ke zvýšení efektivnosti potírání korupce,
- výuce příslušníků služby kriminální policie a vyšetřování, kteří se ve své vyšetřovací praxi zabývají odhalováním a zajišťováním výnosů z trestné činnosti, včetně jejich legalizace (zejména pak při výuce specializovaných pracovníků zařazených na specializovaných pracovištích policie).

¹ § 1 zákona č. 141/1961, o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

² Např. plán finančního šetření v případě podezření ze spáchání trestného činu s uvedením charakteristiky skutku, jeho právní kvalifikace, možných forem získání výnosu z této trestné činnosti a uvedením případných verzí zakrytí tohoto výnosu. Uvedeným verzím zakrytí výnosů před orgány činným v trestním řízení zpracovat konkrétní postupy finančního šetření při jeho odhalování v jednotlivých etapách trestního řízení.

Metodika vychází zejména z následujících právních předpisů ČR a EU:

1. Rozhodnutí Rady 2007/845/SVV ze dne 6. prosince 2007 o spolupráci mezi úřady pro vyhledávání majetku z trestné činnosti v jednotlivých členských státech v oblasti vysledování a identifikace výnosů z trestné činnosti nebo jiného majetku v souvislosti s trestnou činností.
2. Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení. Doporučení FATF. Únor 2012.
3. Směrnice evropského parlamentu a rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii.
4. Směrnice evropského parlamentu a rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES.
5. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
6. Zákon č. 141/1961, o trestním řízení soudním (trestní řád) ve znění pozdějších předpisů.
7. Zákon č. 89/2012., občanský zákoník.
8. Zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
9. Zákon č. 253/2008, Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.
10. Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů.
11. Zákon č. 418/2011, Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.
12. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 174/2011 ze dne 12. září 2011 k provádění finančního šetření v trestním řízení.
13. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů.
14. Proporcionalita zajištění finančních prostředků zabavených při domovní prohlídce. Nález ústavního soudu, II.ÚS 3662/14 ze dne 20.10.2015.
15. Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

2. Charakteristika metodiky

V předkládané metodice je zpracovaný doporučený postup finančního šetření v návaznosti na jednotlivé etapy trestního řízení.

Text se skládá ze tří základních částí:

- a) Teoretická část představuje charakteristiku základních pojmů používaných v souvislosti s finančním šetřením, včetně využití nových pojmů, tak aby odpovídaly trestnímu řádu.
- b) Praktická část je těžištěm metodiky, protože představuje „návod“ jak provádět finanční šetření v jednotlivých etapách trestního řízení. Do praktické části je zařazena i kapitola

týkající se místa a role Finančního analytického útvaru Ministerstva financí ČR a finanční zpravodajství, jako zvláštní část finančního šetření v etapě před zahájením úkonů trestního řízení. V této části metodiky je rovněž kapitola objasňující zvláštnosti finančního šetření v případě anonymních akcií a mezinárodní spolupráce. Závěr praktické části představují možný výstup z finančního šetření – majetkový profil a závěrečnou zprávu.

- c) Modelové příklady tvoří poslední část. Na několika reálných příkladech je ilustrován postup finančního šetření ve vztahu k trestnímu řízení (tzn. od získání poznatku o majetkovém prospěchu podezřelého, který mohl být získán trestnou činností, dále postup policejního orgánu po zahájení úkonu trestního řízení a v etapě trestního stíhání) z hlediska zdroje nelegálního majetkového prospěchu – majetkový prospěch byl získán trestným činem (vyroben trestnou činností nebo jako odměna za spáchání trestného činu – čistý výnos) nebo majetkový prospěch byl získán na úkor jiného, tzn., že trestným činem byla způsobena škoda. Mezi modelové příklady byl zařazen také případ, kdy i přes značnou snahu policejního orgánu vyhledat a zajistit výnosy z trestné činnosti, nakonec zajištěny být nemohly.

3. Teoretická část – Vymezení pojmů

Z hlediska metodologie je třeba se nejprve zabývat pojmovým aparátem, který je v praxi používán. Z hlediska skutečnosti, že finanční šetření provádí téměř výhradně policejní orgán, a protože neexistuje norma vyšší právní síly (zákon, obecně závazná vyhláška, metodický pokyn konkrétního stupně soustavy státního zastupitelství či soudu, apod.), která by předmětnou problematiku upravovala odchýlně či komplexněji, autoři metodiky zvolili terminologii použitou v Závazném pokynu policejního prezidenta (ZPPP) č. 174/2011 k provádění finančního šetření v trestním řízení. Dalším z důvodů, proč preferujeme vymezení pojmů uváděné v pokynu je rovněž skutečnost, že trestní řád (dále jen TR) v dané oblasti neposkytuje v dostatečné míře potřebné vymezení jednotlivých termínů, pouze vymezuje některé zákonné nástroje, za jejichž využití dochází k procesnímu vyhledávání, dokumentaci a zajišťování výnosů z trestné činnosti, aniž by tato problematika byla řešena komplexně.

Pojmy vymezené v závazném pokynu budou ze strany řešitelského týmu na základě studia dostupné literatury a analýzy praktických zkušeností z finančního šetření částečně upraveny a doplněny. Pro účely metodiky vymezíme především níže uvedené pojmy.

Zájemová osoba

Zájemovou osobou rozumíme fyzickou nebo právnickou osobu, která je podezřelá, že trestnou činností získala nebo mohla získat majetkový prospěch (výnos z trestné činnosti), a to buď pro sebe, nebo jiného, případně způsobila majetkovou újmu osobám poškozených touto trestnou činností. K zájemovým osobám lze zařadit i osoby, které získají majetkový prospěch trestnou činností jiného.

Zájemový majetek

Zájemový majetek je takový majetek, na který lze aplikovat trestněprávní procesní postupy. Jedná se o ocenitelnou věc nebo jinou majetkovou hodnotu, kterou pachatel získal trestným činem nebo jako odměnu za něj, případně další věci a jiné majetkové hodnoty nabyté za tuto věc (jinou majetkovou hodnotu) nebo z které lze uhradit škodu způsobenou trestným činem. Takto lze zájemovou věc a jinou majetkovou hodnotu rozdělit do několika kategorií:

- první kategorií je **věc a jiná majetková hodnota poškozeného**, která byla předmětem trestné činnosti, tzn., byla pachatelem odcizena, zpronevěřena, apod., a v souladu s ustanovením § 135 TZ náleží pachateli, tzn., že v době rozhodnutí o ní ji vlastní, je součástí jeho majetku nebo s ní fakticky jako vlastník nebo majitel nakládá, aniž je oprávněný vlastník, majitel nebo držitel takové věci nebo jiné majetkové hodnoty znám. V případě, že je takováto věc nebo jiná majetková hodnota vyhledána a zajištěna a není pochyb, že poškozený má na ni právo, a pokud to povaha věci umožňuje a jsou splněny zákonné podmínky, tak je poškozenému nejčastěji podle § 80 TŘ vrácena.
- druhá kategorie je **výnos z trestné činnosti** – tzn. věc nebo jiná majetková hodnota, kterou pachatel získal trestným činem nebo jako odměnu za něj. Výnosem je nejen přímý prospěch z trestné činnosti, ale i majetek, který je na něj bezprostředně navázán; tuto kategorii majetku lze, při splnění podmínek § 135 TZ, odčerpat formou trestu propadnutí anebo zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty (§§ 70 a 101 TZ),
- třetí kategorií je **výnos z trestné činnosti, který náležel poškozenému**. Jedná se velmi specifickou situaci, kdy pachatel získal věc nebo jinou majetkovou hodnotu, na kterou si poškozený dělá nárok, ale vlastnické právo poškozeného není jednoznačně prokázáno (např. peněžité prostředky v hotovosti); v případě, že se nepodaří prokázat, že tato věc nebo jiná majetková hodnota pochází z trestné činnosti, vrátí se tomu, kdo ji vydal nebo komu byla odňata. Jestliže na ni uplatňuje právo osoba jiná, vydá se tomu, o jehož právu na věc není pochyb. Při pochybnostech se věc uloží do úschovy soudu a osoba, která si na věc činí nárok, se upozorní, aby jej uplatnila v řízení ve věcech občanskoprávních (§ 80 TŘ).
- čtvrtou kategorií je věc nebo jiná majetková hodnota, která je součástí **legálního majetku pachatele**. Takovouto věc nebo jinou majetkovou hodnotu lze odčerpat např. jako náhradní hodnotu za spotřebovaný výnos z trestné činnosti (§ 71 TZ), dále pro účely uložení trestu propadnutí majetku (§ 66 TZ) nebo jako náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení způsobené trestným činem (§ 43 a násl. TŘ).
- další kategorií je věc nebo jiná majetková hodnota **převedená na další osobu** odlišnou od pachatele – lze odčerpat zabráním (§ 101 TZ); výnos z trestné činnosti nabytý další osobou v dobré víře (neví, že se jedná o výnos), nelze zabrat,
- poslední kategorií je věc nebo jiná majetková hodnota, která je součástí **legálního majetku jiné osoby**, na kterou byl výnos z trestné činnosti převeden; v případě spotřebování převedeného výnosů, lze tuto věc odčerpat formou zabrání jako náhradní hodnotu (§ 102 trestního zákoníku).

Zajištěný majetek

Do kategorie zajištěný majetek spadají věci a jiné majetkové hodnoty zajištěné pro potřeby trestního řízení vedeného dle zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, dále podle zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních a zákona č. 418/2011, Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Zajištěním majetku v trestním řízení se rozumí dočasné omezení práva pachatele trestného činu nebo další osoby s věcmi nebo jinými majetkovými hodnotami nakládat bez vědomí orgánu činného v trestním řízení.

Výnos z trestné činnosti, jeho vznik a formy

Výnos z trestné činnosti je v současnosti nejčastěji vymezován jako jakýkoliv majetek odvozený nebo získaný přímo nebo nepřímo spácháním trestného činu. Přičemž majetek znamená aktiva jakéhokoli druhu ať hmotná či nehmotná, movitá či nemovitá, materiální či nemateriální a právní dokumenty nebo nástroje prokazující oprávnění nebo podíl na takových aktivech.³ Obdobně je výnos z trestné činnosti vymezen v Úmluvě organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (publikovaná pod č. 75/2013 Sb.m.s. sdělení Ministerstva zahraničních věcí) – čl. 2 písm. e) a Úmluvě Organizace spojených národů proti korupci (publikovaná pod č. 105/2013 Sb.m.s. sdělení Ministerstva zahraničních věcí) čl. 2 písm. e) kdy "výnosy z trestné činnosti" **znamenají jakýkoliv majetek pocházející ze spáchání trestného činu nebo získaný v souvislosti s ním, a to přímo či nepřímo**. V Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES, o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu v kap. 1, čl. 3, odst. 3 vymezuje pojem majetek jako „veškerá aktiva hmotné nebo nehmotné povahy, movitá nebo nemovitá, materiální nebo nemateriální, jakož i právní doklady nebo nástroje v jakékoliv formě včetně elektronické nebo digitální, dokládající právní nárok na taková aktiva nebo podíl na nich.“⁴

V zákoně č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu ve znění pozdějších předpisů, již není výnos samostatně vymezen, jako tomu bylo v §1a, odst. 2 zákona č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů, ale jeho vymezení vyplývá z vymezení pojmu legalizace výnosů z trestné činnosti, která v této souvislosti rovněž zmiňuje **jakoukoliv ekonomickou výhodu vyplývající z trestné činnosti** s cílem vzbudit zdání, že jde o majetkový prospěch⁵ nabytý v souladu se zákonem. Vymezení pojmu ekonomická výhoda v zákoně č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu ve znění pozdějších předpisů je prakticky shodné s vymezením předmětného pojmu uvedeném již v neplatném zákoně č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů. Pouze byla provedena jedna změna a to záměna pojmu „příjem“ za pojem „majetkový prospěch“, čímž došlo ke sladění s terminologickým pojmoslovím používaným v trestním právu.

V trestním právu se podle § 70 odst. 1 písm. c) považuje za výnos věc nebo jiná majetková hodnota, „...kterou pachatel získal trestným činem nebo jako odměnu za něj nebo kterou

³ Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení. Doporučení FATF. Únor 2012. Dostupné z:

http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CCAQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.mfcr.cz%2Fassets%2Fcs%2Fmedia%2FMethodika_2013-08-19_Doporučení-FATF-z-unora-2012_oprava-formtovn.pdf&ei=hSPwVOqqE4PPpb-VgMgH&usq=AFQjCNHOx2oVy9tviPyVe2qxtZG0OrahaA

⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005, o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu, kap. 1, čl. 3, odst. 3

⁵ *Majetkovým prospěchem* se zde rozumí jakýkoli přírůstek v majetkové sféře pachatele nebo jiné osoby, k němuž došlo nebo mělo dojít v důsledku spáchaného trestného činu, byť takový prospěch není zákonným znakem jeho základní či kvalifikované skutkové podstaty; může mít konkrétní podobu zejména peněz, cenných papírů, jiných movitých věcí, nemovitostí, jiných majetkových hodnot (např. pohledávek, obchodních podílů) atd. O majetkový prospěch jde i tehdy, když nenastal úbytek, ke kterému by jinak (nebýt spáchaného zvlášť závažného zločinu) muselo dojít na majetku pachatele (např. zkrácení daně). Nestáčílo by opatření jiné výhody nebo prospěchu nemajetkového rázu, resp. pohnutka v tomto směru. Musí ovšem jít o majetkový prospěch *neoprávněný*, protože samotná snaha o získání prospěchu není trestná, naopak je předpokladem podnikatelské činnosti (srov. definici podnikání podle § 2 odst. 1 ObchZ, resp. definici živnosti podle § 2 ŽZ).

pachatel, byť jen zčásti, nabyt za věc nebo jinou majetkovou hodnotu uvedenou pod písmenem c), pokud hodnota věci nebo jiné majetkové hodnoty uvedené pod písmenem c) není ve vztahu k hodnotě nabyté věci nebo jiné majetkové hodnoty zanedbatelná.⁶ v komentáři k uvedenému § 70 trestního zákoníku je výnos z trestného činu vymezen jako jakýkoli ekonomický prospěch či výhoda, včetně zisku z trestné činnosti, který je možno zabrat.⁷

Pro potřeby policejní praxe považujeme za nejvhodnější vymezit výnos z trestné činnosti jako majetkový prospěch, který vnějškově vystupuje v podobě (formě):

1. Konkrétní věci nebo jiné majetkové hodnoty, které byly získány trestným činem nebo jako odměna za něj, včetně věcí a jiných majetkových hodnot následně pořízených za tyto věci a na majetku pachatele (případně dalších osob fyzických nebo právnických) se projeví jeho nárůstem. Předchozí vlastník (majitel) věci (jiné majetkové hodnoty) neexistuje nebo převod vlastnický práva k věci na zájmovou osobu (pachatele) je součástí trestného činu (předání úplatku, poskytnutí odměny za spáchání trestného činu).
2. Věci (jiné majetkové hodnoty), která byla původnímu vlastníku odejmuta trestným činem (krádeží, podvodem, zpronevěrou, apod.).
3. Nezmenšení vlastního majetku pachatele (např. zkrácením daně), ke kterému by při splnění daňové povinnosti došlo.

Základní podmínkou pro označení výše charakterizovaných věcí (jiných majetkových hodnot) jako výnosů z trestné činnosti je, že je lze postihnout trestem propadnutí věci (jiné majetkové hodnoty) nebo ochranným opatřením zabránění věci (jiné majetkové hodnoty) nebo navrácením původnímu vlastníku již v přípravném řízení.

Proces identifikace výnosů z trestné činnosti

Identifikace výnosů z trestné činnosti představuje proces, během něhož se zjišťuje, zda majetkový prospěch fyzické nebo právnické osoby (zájmová konkrétní věc nebo jiná majetková hodnota) byl, byť zprostředkovaně, získán trestným činem nebo jako odměna za jeho spáchání.

Identifikaci výnosů z trestné činnosti je nutno realizovat ve dvou fázích:

V první fázi provést identifikaci objektovou (ekonomickou), tzn., jak věc nebo jiná majetková získána trestným činem vznikla, zda byla vyrobena trestným činem, nebo trestnou činností získána jako majetkový prospěch nebo odměna za trestný čin, případně byla odejmuta z dispozice oprávněného vlastníka (držitele, apod.).

Ve druhé fázi se provede identifikace právní, tzn., zda způsob nabytí této věci nebo jiné majetkové hodnoty byl jako přímý důsledek jednání naplňujícího skutkovou podstatu některého z trestných činů, pro který je vedeno trestní řízení nebo jiného jednání vykazující znaky trestného činu.

K identifikaci věci (jiné majetkové hodnoty), u které je podezření, že pochází z trestné činnosti, jako výnosu, je vhodné přistoupit už před zahájením úkonů trestního řízení. Po zahájení úkonu trestního řízení, v etapě prověřování, je potřeba předběžnou identifikaci prověřit a v etapě vyšetřování, prokázat, že předmětná věc byla získána trestným činem, pro který je vedeno trestní řízení.

⁶ §§ 70 odst. 1 písm. c), d) a 101 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁷ Šámal, P. a kol. Trestní zákoník, 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2009, s 1067.

Samotný proces identifikace se bude odlišovat podle konkrétní formy věci (jiné majetkové hodnoty), u které je podezření, že pochází z trestné činnosti. Jiný postup zvolí policejní orgán při identifikaci finančních prostředků na účtu u banky (základ bude tvořit analýza finančních toků a odhalení původu finančních prostředků) a jiný postup bude volen v případě nemovitých nebo movitých věcí. Ústředním bodem identifikace bude zjištění (ustanovení) fyzické nebo právnické osoby (původní vlastník nebo oprávněný držitel), které předmětná věc (jiná majetková hodnota) náležela před spácháním trestného činu nebo zjištění, že tato věc neexistovala a byla trestným činem vyrobena.

Finanční šetření a jeho obsah (předmět)

„Finanční šetření“ podle mezinárodních standardů v boji proti praní peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení, znamená vyšetřování finančních záležitostí týkajících se trestné činnosti s cílem:

- určit rozsah kriminálních sítí a/nebo rozsah trestné činnosti;
- odhalit a vyhledat výnosy z trestné činnosti, finanční prostředky teroristů nebo jiná aktiva, která by mohla být zkonfiskována a
- zajistit důkazy využitelné v trestním řízení.⁸

Uvedené standardy vymezují i pojem souběžného finančního šetření, které chápou jako provádění finančního šetření zároveň s nebo v rámci (tradičního) šetření trestného činu praní peněz, financování terorismu a/nebo predikativního trestného činu (činů). Vyšetřovatelé orgánů činných v trestním řízení, kteří vyšetřují predikativní trestné činy, by měli být oprávněni vyšetřovat jakékoli související trestné činy praní peněz a financování terorismu v rámci souběžného vyšetřování, nebo by měli mít možnost předat případ jinému orgánu, aby v takovém vyšetřování pokračoval.

Pojem finanční šetření není v českém trestním právu obsažen, a proto jeho provedení není ze zákona pro orgány činné v trestním řízení závazné.

Pro potřeby policejního orgánů pověřeného vyšetřováním je problematika finančního šetření, jak bylo uvedeno výše, upravena závazným pokynem policejního prezidenta. V tomto pokynu se finančním šetřením rozumí proces vyhledávání, dokumentace a zajišťování výnosů z trestné činnosti nebo zajišťování náhradní hodnoty⁹) a vyhotovení majetkového profilu pro účely zajištění výkonu trestu či ochranného opatření¹⁰) nebo zajištění nároku poškozeného v trestním řízení¹¹), a následující úkoly spojené se správou takto zajištěného majetku¹²). V uvedeném pokynu je finanční šetření členěno na zkrácené, které je zaměřeno na vyhledání, dokumentaci a zajišťování výnosů z trestné činnosti, důkazů k trestní věci a případného zpracování částečného majetkového profilu prověřovaných osob a komplexní, které zahrnuje vyhledání, dokumentaci a zajišťování výnosů z trestné činnosti, zpracování analýz a podrobného majetkového profilu

⁸ Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení. Doporučení FATF. Únor 2012. Dostupné z:

http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CCAQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.mfcr.cz%2Fassets%2Fcs%2Fmedia%2FMethodika_2013-08-19_Doporuceni-FATF-z-unora-2012_oprava-formtovn.pdf&ei=hSPwVOqqE4PPPb-VgMgH&usq=AFQjCNHOx2oVy9tviPyVe2qxtZG0OrahaA

⁹ § 79f zákona č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestního řádu).

¹⁰ §§ 66, 67, 70 až 72, 101 a 102 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹¹ § 47 zákona č.141/1961 Sb., o soudním řízení trestním (trestní řád).

¹² Zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů.

prověřovaných osob a zajištění důkazů k trestní věci. Zároveň jsou zde uvedeny i postupy provádění finančního šetření v jednotlivých fázích trestního řízení.

Pro účely metodiky budeme finančním šetřením rozumět proces realizovaný policejním orgánem (specializovaným pracovníkem) s cílem odhalit a identifikovat věci a jiné majetkové hodnoty jako výnos z trestné činnosti a ustanovit osoby, které mají výnos v držení nebo kterým osobám náleží, včetně jeho zajištění pro účely trestního řízení. Nedílnou součástí finančního šetření je zajišťování důkazů pro posouzení kvalifikace trestného činu.

Vztah trestního řízení a finančního šetření

Finanční šetření jako součást trestního řízení je realizováno podle procesních úkonů zahájených podle trestního řádu (po zahájení úkonů trestního řízení, po sdělení obvinění). V etapě před zahájením úkonů trestního řízení (předprocesní stadium) nemůže policejní orgán ke zjišťování a odhalování majetkového prospěchu podezřelého, využít oprávnění vyplývající z trestního řádu a proto postupuje podle jiných právních norem (zákon o Policii ČR) nebo majetkové poměry zájmových osob zpracovává z veřejně dostupných zdrojů. Útvar policie, jehož úkolem je boj s terorismem, může podle § 71 zákona o policii za účelem předcházení a odhalování konkrétních hrozeb v oblasti terorismu v nezbytném rozsahu požadovat od příslušných právnických nebo fyzických osob informace, které by jinak mohl požadovat až po zahájení úkonu trestního řízení (např. lokalizační údaje, údaje o použití elektronického platebního prostředku, případně informace o době a místě poskytnutí zdravotních služeb). Podle § 71a zákona o policii může specializovaný útvar policie určený policejním prezidentem pro účely zahájení trestního řízení žádat od správce daně informace získané při správě daní, je-li to nezbytné pro plnění konkrétního úkolu v oblasti boje proti korupci, terorismu, organizovanému zločinu, daňové, finanční a závažné hospodářské kriminalitě a legalizaci výnosů z trestné činnosti. Policejní orgán (specializovaný útvar Policie ČR) tyto informace vyžaduje na základě vydaného zmocnění v podobě dokladu o speciálním určení, kterým příslušník policie zařazený ve specializovaném útvaru policie prokazuje příslušnost k tomuto útvaru a oprávněnost vyžadovat informace potřebné pro řízení v oblastech vymezených zákonem.¹³ Doklad o speciálním určení je vydáván na základě dohody o spolupráci, výměně informací a koordinaci mezi Ministerstvem financí a Ministerstvem vnitra ze dne 11. 4. 2014. Poskytnutí informací podle tohoto ustanovení není porušením povinnosti mlčenlivosti podle daňového řádu.¹⁴

Po zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 trestního řádu, může policejní orgán využívat téměř všechna oprávnění vyplývající z jeho jednotlivých ustanovení. Může od příslušných institucí vyžadovat informace spadající pod daňové a bankovní tajemství, za účelem zjištění majetkových poměrů podezřelých může provádět domovní prohlídky a další úkony spojené se zajišťováním věcí, u kterých zjištěné skutečnosti nasvědčují, že se může jednat o výnos z trestné činnosti, apod.

Podle § 12 odst. 10 trestního řádu se trestním řízením rozumí řízení podle tohoto zákona a zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, trestním stíháním pak úsek řízení od zahájení trestního stíhání až do právní moci rozsudku, případně jiného rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení ve věci samé a přípravným řízením úsek řízení podle tohoto zákona od sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení nebo provedení

¹³ Pokyn policejního prezidenta č. 143 ze dne 7. 7. 2014, o vyžadování informací od správce daně.

¹⁴ Při získávání informací podle § 71a je potřeba brát v úvahu jejich procesní použitelnost ve vztahu k ustanovení § 8 odst. 2 TŘ, tzn., že tyto informace by měly být po zahájení úkonu trestního řízení ověřeny (pokud to lze) i na základě žádosti podle § 8 odst. 2 TŘ.

neodkladných a neopakovatelných úkonů, které mu bezprostředně předcházejí, a nebyly-li tyto úkony provedeny, od zahájení trestního stíhání do podání obžaloby.

Nejdůležitějším stadiem trestního řízení je hlavní líčení. Z hlediska finančního šetření je však nejdůležitější přípravné trestní řízení, které lze rozdělit na dvě etapy a to na prověřování (podle § 158 odst. 3 a násl. trestního řádu) a vyšetřování (podle § 160 a násl. trestního řádu).

Přípravné řízení plní tři základní funkce – funkci vyhledávací, zajišťovací a ověřovací. **Vyhledávací funkce** spočívá v hledání skrytých informací o spáchaných trestných činech, o nichž je většinou velmi nesnadné opatřit si dostatek věrohodných informací. **Fixační funkce** přípravného řízení spočívá v procesním podchycení (fixaci) pomíjivých důkazů pro soudní řízení, tím se předejde jejich hrozící zkáze nebo poškození. **Verifikační (filtrační) funkce** přípravného řízení směřuje k zabránění tomu, aby před soud byly stavěny osoby, u nichž podezření ze spáchání trestného činu není dostatečně odůvodněno.

Uvedené funkce trestního řízení lze vztáhnout i na finanční šetření. V tomto případě by vyhledávací funkce finančního šetření spočívala ve skrytém zjišťování informací o majetkovém prospěchu získaného trestnou činností a v případě, že trestným činem byla způsobena škoda i o legálním majetku podezřelého, ze kterého by se tato škoda hradila. Fixační funkce finančního šetření by spočívala v zajištění zjištěného majetkového prospěchu a po zahájení trestního stíhání i zajištění nároku poškozeného na náhradu škody způsobené trestným činem, resp. zajištění majetku obviněného pro účely trestu propadnutí majetku nebo finančního trestu. Smyslem zajišťovacích úkonů je zabránit zájmovým osobám, aby zájmový majetek (věci a jiné majetkové hodnoty) byly vyvedeny mimo dosah orgánů činných v trestním řízení a došlo tak ke zmaření výkonu očekávaných trestů nebo ochranných opatření. Zároveň je potřeba zajistit i důkazní pro prostředky pro účely dokazování trestné činnosti. Podstatou verifikační funkce finančního šetření by bylo zabezpečit, aby trestem nebo ochranným opatřením byl postižen pouze majetkový prospěch získaný trestnou činností nebo jako odměna za ní a aby nárok poškozeného byl uspokojen z legálního majetku pachatele.

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že právní rámec pro procesní postupy finančního šetření v trestním řízení představují zejména následující ustanovení trestního řádu:

- §§ 78 – 79 – vydání a odnětí věci
- 79a) – 79f) – zajištění peněžních prostředků na účtu u banky a jiných finančních institucí (zajištění zaknihovaných cenných papírů, zajištění nemovitosti, zajištění nehmotné věci, zajištění náhradní hodnoty)
- § 89 odst. 1e) – obecná ustanovení
- § 158 a násl. – postup před zahájením trestního stíhání
- § 164 – postup při vyšetřování
- § 344a – zajištění výkonu peněžitého trestu
- §§ 347 a 348 – zajištění výkonu trestu propadnutí majetku

Hmotně právní předpoklady pro realizaci finančního šetření představují zejména tyto ustanovení trestního zákoníku:

- § 66 – propadnutí majetku
- § 67 – peněžité trest
- § 70 – propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty
- § 71 – propadnutí náhradní hodnoty

- § 101 – zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty
- § 102 – zabrání náhradní hodnoty

Etapy (fáze) finančního šetření

Trestní řízení je vedeno vždy proti nějaké osobě (fyzické nebo právnické), která je podezřelá ze spáchání trestného činu. Trestní řízení vedené bez účasti podezřelé osoby je možné pouze v prvotních fázích přípravného řízení (např. v případě podaného trestního oznámení „proti neznámému pachateli“). Trestní řízení tedy neběží a už vůbec jej nelze iniciovat pouze za účelem odčerpání výnosů z trestné činnosti.

Finanční šetření lze podle období, kdy je zahájeno a realizováno rozdělit do následujících etap:

1. Finanční zpravodajství

Etapa finančního zpravodajství je zahájena v okamžiku, kdy policejní orgán zjistí skutečnosti, např. z oznámení podle § 8 odst. 1 věta druhá nebo podání podle § 59 TŘ, případně vlastní pátrací činnosti, nasvědčující tomu, že majetkový prospěch určité osoby (fyzické nebo právnické) může být výnosem z trestné činnosti. Výsledkem je předběžný seznam zájmového majetku, včetně příslušných odkazů na zdroje informací.

2. Finanční prověřování

Tato etapa je zahájena sepsáním úředního záznamu o zahájení úkonu trestního řízení a ukončena zahájením trestního stíhání konkrétního pachatele. Hlavním smyslem této etapy je prověřit informace a poznatky získané finančním zpravodajstvím, doplnění předběžného seznamu zájmového majetku o věci, které nebylo možné získat v předchozí etapě (např. na základě domovních a jiných prohlídek). Výsledkem je identifikace a dokumentace výnosů z trestné činnosti a majetkový profil zájmové osoby a zajištění výnosů a legálního majetku pachatele (jiné osoby) pro účely trestu (opatření) propadnutí (zabraní) věcí a jiných majetkových hodnot.

3. Finanční vyšetřování

Finanční vyšetřování je zahájeno sdělením obvinění konkrétní osobě pro konkrétní trestný čin (činy) a smyslem této etapy je prokázat, že identifikovaný výnos z trestné činnosti byl získán trestným činem, pro který bylo sděleno obvinění. Výsledkem je jednoznačná identifikace výnosů z trestné činnosti, jehož seznam by měl být v návrhu na podání obžaloby, předkládané policejním orgánem dozorujícím státnímu zástupci. V této etapě je rovněž nutné zajistit legální majetek pachatele pro zajištění nároku poškozeného na náhradu škody způsobené trestným činem, pro účely trestu propadnutí majetku nebo případně pro účely zajištění peněžitého trestu dle § 344a) TŘ.

V konkrétní policejní praxi při prověřování majetkových poměru zájmových osob často dochází k prolínání jednotlivých etap finančního šetření. Tzn., že v konkrétní etapě finančního šetření lze použít i postupy vztahující se k jiné fázi s přihlédnutím ke konkrétní úpravě trestního řádu.

Metody finančního šetření

Metodami finančního šetření rozumíme soustavný a cílevědomý postup policejního orgánu při odhalování a vyhledávání výnosů z trestné činnosti a zjišťování majetkového profilu zájmových osob, včetně zajišťování důkazů využitelných v trestním řízení. Užití konkrétních metod finančního šetření musí být v souladu s postupy předpokládanými příslušnými právními normami, zejména pak trestním řádem a zákonem o Policii ČR. Případné použití některé metody finančního šetření, které by bylo v rozporu s příslušnými

právními normami (např. odposlech zájmové osoby bez přivolení soudu), může vést ke zmaření cílů sledovaných finančním šetřením. V rámci finančního šetření lze modifikovaně využít téměř všechny metody a postupy používané při odhalování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a směřující ke zjištění jeho pachatele.

Metody používané ve finančním šetření lze rozdělit na metody obecně teoretické, které se mohou využívat ve všech etapách finančního šetření a metody empirické, které budou rozdílné podle jednotlivých etap finančního šetření. K teoretickým metodám lze zařadit analýzu (rozčlenění celkového majetku zájmové osoby např. na majetek legální, neidentifikovatelný a pocházející z trestné činnosti), syntézu (analýzou takto rozčleněný majetek spojit z hlediska věcných práv – kdo je vlastníkem, nájemcem, držitelem nebo komu část majetku náleží, apod.), indukci a dedukci, komparativní (lze využít při srovnání legálních příjmů zájmové osoby a majetku, který jí náleží a také modelování (model vzniku výnosů nezákonnou aktivitou a nezákonnou transakcí, případně model transformace výnosů z trestné činnosti v sekundární výnos – kapitalizace výnosů). Využívání těchto metod je důležité zejména v etapě zpracování plánu finančního šetření a stanovení vyšetřovacích hypotéz z hlediska stanovení zdroje (nabytí) majetkových hodnot a odhalení možných způsobů jednání zájmových osob sledujících zakrytí nezákonného původu jakéhokoliv majetkového prospěchu vyplývajícího z trestné činnosti s cílem vzbudit zdání, že byl nabyt v souladu se zákonem.

Ze studia literatury, průzkumu názorů policejních orgánů, státních zástupců a soudců na problematiku finančního šetření a zkušeností získaných z dosavadních realizovaných finančních šetření na bývalé finanční polici a stávajícími specializovanými pracovníky lze mezi základní empirické metody finančního šetření zařadit:

1) Pátrání

1.1. Administrativní

1.2. Osobní

Pátrání po věcech a jiných majetkových hodnotách, u kterých zjištěné skutečnosti nasvědčují, že mohou pocházet z trestné činnosti, patří k základním metodám práce finančního vyšetřovatele při vyhledávání a odhalování výnosů z trestné činnosti.

Podstatnou náležitostí jednotlivých postupů finančního šetření v této etapě je jeho skrytost a proaktivnost, čímž se zamezí zmaření následných postupů finančního šetření podle trestního řádu, zejména zabavení (zajištění) majetkového prospěchu pocházejícího z trestné činnosti a jeho následné odčerpání v soudním stadiu trestního řízení.

Nejčastěji se bude jednat v případě administrativního pátrání o využití metody dožádání a v případě osobního pátrání o vytěžování a analýzu různých písemných materiálů.

2) Vytěžování a dožádání

Tuto metodu lze využít jak ve vztahu k různým zařízením, institucím, tak k osobám. Cílem této metody je z dat (stop), které jsou obsaženy ve zkoumaných zařízeních získat poznatky nasvědčující tomu, že konkrétní věci nebo jiné majetkové hodnoty jsou výnosem z trestné činnosti. V policejní praxi se bude jednat především o vytěžování dat z digitální techniky (odposlechů, PC a jiných záznamových zařízení, internetu, CD, flash disků, externích a optických disků, mobilních telefonů, apod).

Ve vztahu k zájmovým (podezřelým, poškozeným, obviněným) a dalším osobám se bude jednat především o vytěžování formou cíleného rozhovoru, podání vysvětlení, výslech,

apod. Po zahájení úkonu trestního řízení je policejní orgán podle 158 odst. 3 TŘ ve vztahu k prověření majetku zájmových osob oprávněn zejména:

- a) vyžadovat vysvětlení od fyzických a právnických osob a státních orgánů,
- b) vyžadovat odborné vyjádření od příslušných orgánů, a je-li toho pro posouzení věci třeba, též znalecké posudky,
- c) obstarávat potřebné podklady, zejména spisy a jiné písemné materiály,
- d) provádět ohledání věci a místa činu,
- e) způsobem uvedeným v hlavě čtvrté provádět neodkladné nebo neopakovatelné úkony, pokud podle tohoto zákona jejich provedení nepatří do výlučné pravomoci jiného orgánu činného v trestním řízení.

V případě dožádání se jedná o metodu, kdy policejní orgán pověřený finančním šetřením získává poznatky o skutečnostech, že majetkový prospěch zájmové osoby pochází z trestné činnosti, prostřednictvím jiných subjektů. V konkrétní praxi se bude jednat o dožádání právnických a fyzických osob (§ 8 TŘ), jiných orgánů činných v trestním řízení (§ 53 TŘ) a dožádání do zahraničí.

3) Analýza listinných (písemných) materiálů

Analýza se vztahuje na materiály, ze kterých bude vyplývat vlastnický nebo jiný uživatelský vztah k věcem a jiným majetkovým hodnotám odvozených nebo získaných přímo nebo nepřímo spácháním trestného činu. Jedná se zejména o právní dokumenty nebo nástroje prokazující oprávnění nebo podíl na takových věcech a jiných majetkových hodnotách.

4) Odborná vyjádření a znalecké posudky

Využití této metody připadá do úvahy, kdy hodnota zjištěného majetkového prospěchu získaného trestnou činností, důležitá např. pro kvalifikaci trestného činu nebo výši neoprávněného obohacení, není zřejmá. Příslušný odborník (znalec) na dožádání policejního orgánu, hodnotu majetkového prospěchu získaného trestnou činností stanoví.

5) Domovní a osobní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků

Využití tohoto nástroje, umožní policejnímu orgánu odhalit a identifikovat věci a jiné majetkové hodnoty, které nejsou evidovány v příslušných evidencích a rozhodnou zda pocházejí z trestné činnosti zájmových osob.

Z hlediska etap trestního řízení a fází finančního šetření, lze metody finančního šetření rozdělit do následujících skupin:

- metody zpravodajské,
- metody vyšetřovací a
- metody kriminalistické

Každá z uvedených skupin metod finančního šetření může obsahovat některé z výše uvedených konkrétních metod a to podle konkrétní fáze trestního řízení.

Smyslem použití zpravodajských metod je odhalit a zjistit skutečnosti, že majetkový prospěch zájmové osoby mohl být získán trestnou činností.

Cílem vyšetřovacích metod je prověřit a zadokumentovat skutečnosti, získané prostřednictvím finančního zpravodajství.

Použití kriminalistických metod umožní policejnímu orgánu provádějícímu finanční šetření prokázat, že určitý majetkový prospěch pochází z trestného činu, pro který je obviněný

stíhán. V praxi se bude jednat zejména o ztotožnění stop, které vznikly jako výsledek jednání zájmové osoby směřující k zakrytí nezákonného původu majetkového prospěchu vyplývajícího z trestné činnosti s cílem vzbudit zdání, že byl nabytý v souladu se zákonem. Takovéto stopy (data) mohou být uchovány v informačních systémech finančních institucí, finančních úřadů, katastrálních úřadu, registrech subjektů evidujících vlastnictví a držení věcí (registr automobilů, letadel, lodí apod.). Samostatná skupina stop umožňující prokázat, že zájmový majetek pochází z trestné činnosti, jsou stopy ve vědomí lidí, tzv. paměťové stopy.¹⁵

Metodika finančního šetření a její funkce v trestním řízení

Policejní praxe za posledních 15 let (od založení finanční policie) ukázala, že nejméně aplikačních problémů ve finančním šetření vzniká v oblasti zajišťování výnosů z trestné činnosti. Právní úprava této oblasti obsažená v trestním řádu, vedle obligatorních náležitostí, které musí procesní úkon směřující k zajištění výnosů z trestné činnosti naplnit, poskytuje i určitý metodický návod, jak samotné zajištění provést – po zjištění skutečností nasvědčujících tomu, že konkrétní věci nebo jiná majetková hodnota jsou výnosem z trestné činnosti, může orgán činný v trestním řízení rozhodnout o jejich zajištění. Dále trestní řád upravuje postup policejního orgánu před vydáním (např. vyžádat předchozí souhlas státního zástupce) a po vydání rozhodnutí o zajištění (komu má být rozhodnutí doručeno a v jakém pořadí, apod.). Metodicky je rovněž upravená činnost policejního orgánu v případě stížnosti proti rozhodnutí o zajištění, anebo když zajištění pro účely trestního řízení již není třeba. Podobnou úpravu obsahuje trestní řád i v případě odčerpávání výnosů z trestné činnosti formou trestu nebo zabrání. Tato oblast je však mimo působnost policejního orgánu, proto se jí v metodice nebudeme dále zabývat.

Nejméně propracovanou oblastí finančního šetření je oblast vyhledávání a odhalování výnosu z trestné činnosti, včetně jeho identifikace. Trestní řád tuto oblast upravuje značně obecně a ani neposkytuje obecní metodický návod jak výnosy z trestné činnosti vyhledávat.

Obecně lze metodiku finančního šetření vymezit jako teoreticko-praktické schéma určující postup provádění odborné činnosti (finančního šetření). Vychází z vědeckého poznání a empirie, přesně vymezuje jednotlivé postupy pro výkon dané činnosti, které v dané oblasti vedou k cíli (vyhledání a zajištění výnosů z trestné činnosti, vyhledání důkazu pro potřeby tr. řízení a vyhledání a zajištění legálního majetku pro účely náhrady škody způsobené tr. činem, účely trestu propadnutí majetku a propadnutí náhradní hodnoty, případně pro účely zajištění peněžitého trestu dle § 344a) tr. řádu), v ideálním případě nezávisle na schopnostech toho, kdo tyto postupy provádí. Hlavním smyslem metodiky finančního šetření je stanovit závazná pravidla a postupy pro řešení situací, které mohou nastat v průběhu vyhledávání výnosů z trestné činnosti s cílem tyto výnosy zajistit dříve, než je pachatelé a další osoby vyvedou z dosahu orgánů činných v trestním řízení.

Metodika finančního šetření plní následující funkce:

- 1) **Poznávací** – spočívající v seskupování konkrétních postupů finančního šetření do praktických skupin na základě poznání zdrojů a jednotlivých forem výnosů z trestné činnosti. Jiný postup vyhledávání možného majetkového prospěchu pocházejícího z trestné činnosti zájmových osob bude volen u takových věcí a jiných majetkových hodnot, které jsou evidovány u osob a úřadu pověřených vedením evidence majetku

¹⁵ Podrobněji viz. STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšíření vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 13-19.

(např. orgán pověřený vedením katastru nemovitostí, orgán správy daní, orgán, který vede registr motorových vozidel, banky, apod.) a jiný způsob u majetkových hodnot, které nejsou evidovány (např. hotovostní peníze, řada movitých věcí, apod.). Naplnění poznávací funkce umožní policejnímu orgánu najít odpovědi na otázky jako, jak vznikl výnos z trestné činnosti (odhalí zdroj), jak tento výnos odhalit a vyhledat a zejména umožní identifikaci výnosů.

- 2) Formativní – spočívající ve vytváření typových modelů činnosti policejního orgánu v procesu vyhledávání určitých forem výnosů z trestné činnosti, které představují systém doporučených metod, uvedených výše. Naplnění této funkce metodiky přispěje také k tomu, že budou uvedeny do souladu pojmy, které používá trestní řád, případně další právní předpisy, např. zákon o policii, apod. a pojmy používané ve finančním šetření.

Metodika finančního šetření musí vycházet z postupů předpokládaných trestním řádem nebo jiným právním předpisem vztahujícím se k vyhledávání výnosů z trestní činnosti (zákon o Policii ČR, zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení). V praktické činnosti policejního orgánu to znamená, že každý postup nebo metodu, kterou zvolí pro vyhledání a odhalení majetkového prospěchu zájmové osoby, musí mít právní zdůvodnění. Každý jiným postup, i kdyby vedl k odhalení nezákonného majetkového prospěchu, může zmařit konečný cíl finančního vyšetřování a trestního řízení – odčerpání výnosů z trestné činnosti pachatelům trestných činů a dalších osob, u kterých se výnos nalézá.

4. Praktická část – zvláštnosti finančního šetření (vyšetřování) v jednotlivých fázích trestního řízení

Protože finanční šetření není v trestním řádu samostatně vymezeno jako např. prověřování nebo vyšetřování, tak je upraveno Závazným pokynem policejního prezidenta č. 174 ze dne 12. září 2011 k provádění finančního šetření v trestním řízení. Tento závazný pokyn upravuje provádění finančního šetření a zajišťování výnosů z trestné činnosti v trestním řízení a s tím souvisejících vybraných úkonů a organizačních opatření při vyhledávání, prověřování a vyšetřování trestných činů legalizace výnosů z trestné činnosti a legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti¹⁶ a plnění úkolů stanovených dohodou o součinnosti při plnění úkolů v trestním řízení při výkonu rozhodnutí o zajištění majetku a věcí v trestním řízení podle zákona č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů¹⁷. Uvedený pokyn člení finanční šetření na tři fáze a to fázi přípravnou, zajišťovací a závěrečnou.

Předpokládané fáze finančního šetření nejsou jednoznačně vázány na jednotlivé etapy (úseky) trestního řízení uvedené v § 12 odst. 10 trestního řádu (**trestní stíhání** – úsek trestního řízení od zahájení trestního stíhání až do právní moci rozsudku..., **přípravné řízení** – úsek trestního řízení od sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení nebo provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů, které mu bezprostředně předcházejí, a nebyly-li tyto úkony provedeny, od zahájení trestního stíhání do podání obžaloby... zahrnující objasňování a prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a vyšetřování). V dalších ustanoveních trestního řádu je přípravné řízení rozděleno na postup před zahájením trestního stíhání – **prověřování** (§ 158 TR) a postup po zahájení trestního stíhání – **vyšetřování** (§ 160 a násl. TR). Výše uvedený pokyn policejního prezidenta nevyčleňuje z finančního šetření etapu před zahájením úkonů trestního řízení, ale je sloučena v přípravné fázi spolu s prověřováním a vyšetřováním. Každá z těchto fází trestního řízení má určité zvláštnosti, které by měly být respektovány i při realizaci finančního šetření.

Konkrétními postupy provádění finančního šetření, které jsou uvedeny v modulu FINANČNÍ ŠETŘENÍ Informačního systému Elektronické trestní řízení (dále jen ETR), včetně vzorů dožádání a seznamu dožadovaných institucí a orgánů, se v metodice nebudeme blíže zabývat. Soustředíme se na postupy, které by měl policejní orgán (specializovaný pracovník) při finančním šetření ve vztahu k trestnímu řízení respektovat a dodržovat.

Na začátku každé etapy finančního šetření je důležité, aby policejní orgán (specializovaný pracovník) vymezil okruh zájmových osob, tzn. fyzických i právnických, u kterých budou prověřované majetkové poměry a rozsah finančního šetření. Finanční šetření může být provedeno v zkrácené nebo komplexní (úplné) formě. Postup policejního orgánu v případě zkráceného nebo komplexního finančního šetření je upraven v závazném pokynem ZPPP č. 174/2011.

Zkrácené finanční šetření je prováděno zejména:

- a) pokud se dosavadním šetřením v trestní věci, kde byla způsobena majetková újma, či byl získán majetkový prospěch, nepodařilo zajistit výnos z trestné činnosti nebo jeho náhradní hodnotu, nebo je zde předpoklad, že pachatel bude mařit a ztěžovat uspokojení nároku poškozeného v trestním řízení,

¹⁶ § 216 a 217 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹⁷ http://ppportal.pcr.cz/alo/dohody/2010-NSZ_UZS_EK.pdf

- b) pokud nebylo nebo nemohlo být provedeno komplexní finanční šetření v průběhu vedení trestního řízení a v době, kdy by mohlo být provedeno, by bránilo dalšímu postupu ve věci (např. ukončení trestního spisu s návrhem na podání obžaloby),
- c) pokud by provedení komplexního finančního šetření bylo vzhledem k povaze trestního řízení neefektivní (např. u trestních věcí, kde byla způsobena škoda nikoli malá či byl získán pachatelem nebo jinou osobou nikoli malý majetkový prospěch¹¹)),
- d) pokud se vede trestní řízení, kde obviněný je vzat do vazby a přichází v úvahu postup orgánu rozhodujícího o vazbě ve smyslu ustanovení § 73a trestního řádu.

Komplexní finanční šetření se provádí vždy

- a) v trestních věcech, kde byla způsobena škoda velkého rozsahu a zároveň pachatelem nebo jinou osobou byl získán majetkový prospěch,
- b) v trestních věcech, kde pachatel nebo jiná osoba získala majetkový prospěch velkého rozsahu,
- c) pokud se jedná o zvlášť závažný zločin, jímž pachatel pro sebe nebo pro jiného získal majetkový prospěch,
- d) v případech trestné činnosti páchané pachateli organizované zločinecké skupiny, kterou pachatelé získali značný majetkový prospěch.

pokud ze shromážděných poznatků jednoznačně vyplývá, že lze dohledat další majetek, který by bylo možno zajistit.

4.1. Metodika finančního šetření v etapě před zahájením úkonu trestního řízení – finanční zpravodajství

Finanční zpravodajství představuje souhrn metod využívaných v etapě před zahájením úkonů trestního řízení. Protože ještě nejsou zahájeny úkony trestního řízení, musí policejní orgán provádějící finanční šetření postupovat podle jiných právních předpisů, než trestní řád. V tomto případě by postupoval podle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR ve znění pozdějších předpisů (§§ 69 a 72) za využití oprávnění a prostředků v něm uvedených (jedná se zejména postup podle §§ 61 – podání vysvětlení, 62 – pořizování záznamu, 63 – prokázání totožnosti, 66 – získávání informací z evidencí, 68 – pátrání po osobách a věcech). Ve vymezených případech může policejní orgán uvedený v §§ 71 a 71a) získávat v této fázi finančního šetření i údaje týkající se bankovního tajemství, daňového řízení nebo údaje z elektronických komunikací. Poskytnutí informací podle těchto ustanovení není porušením bankovního tajemství nebo povinnosti mlčenlivosti podle daňového řádu. Policista provádějící finanční šetření v této etapě je při získávání poznatků o majetkovém prospěchu z trestné činnosti v rámci operativně pátrací činnosti, oprávněn používat podpůrné operativně pátrací prostředky, kterými jsou informátor (§ 73), krycí prostředky (§ 74), krycí doklad (§ 75), zabezpečovací technika (§ 76) a zvláštní finanční prostředky (§ 77).

Cíl finančního šetření:

- odhalit možné zdroje majetkového prospěchu podezřelého a dalších zájmových osob,
- odhalení dalších možných zdrojů latentní trestné činnosti a možných pachatelů legalizace výnosů z trestné činnosti,
- provedení prvotních vztahových analýz – rozdělit zjištěné majetkové poměry podezřelého na legální majetek a majetek, u kterého je podezření, že byl nabyt nelegálně,

- odhalit zdrojovou trestnou činnost, ze které by mohl pocházet podezřelý majetkový prospěch pocházet.

Zdroje informací (zdrojem je osoba nebo věc, od (ze) které je možné získat informace):

- otevřené zdroje - informace jsou získávány z veřejně dostupných zdrojů jak tištěných, tak elektronických (např. sdělovací prostředky, uzávěrky hospodaření právnických osob, internet...)
- podněty kontrolních orgánů (finanční analytický útvar MF, výsledky auditů, atd.),
- ostatní druhy podnětů (anonymy, poznatky z jiné trestné činnosti, oznámení a podání občanů a institucí),
- lidské zdroje - informace jsou získávány a poskytovány osobami (lidskými zdroji), tedy získávány od a prostřednictvím lidských zdrojů (např. poznatky pracovníků samosprávy a veřejné správy, sousedi, spolupracovníci, apod.)
- vlastní zdroje – informace jsou získávány přímým pozorováním, od informátora, z vlastní databáze (operativní pátrací činnost),
- informace s databází (BizGuard, MagnusWeb, katastr nemovitostí...),
- informace ze speciálních zdrojů (policejní informační systémy),

Metodický postup:

- úkony vedoucí ke zjištění možného majetkového prospěchu podezřelé osoby (fyzické nebo právnické) musí být prováděny tak, aby nedošlo k jejich prozrazení nepovolaným osobám,
- osobním pátráním zjistit informace o majetkových poměrech podezřelého z trestné činnosti z veřejných zdrojů (katastry nemovitostí, obchodní rejstřík, živnostenský rejstřík) a z lidských zdrojů formou požádání o podání vysvětlení (sousedí, spolupracovníci...)
- zpracovat analýzu prvotních informací nasvědčujících tomu, že zjištěný majetkový prospěch podezřelého může pocházet z trestné činnosti (uvést zdroj informace, materiální, především listinné podklady, ze kterých vychází podezření),
- na základě spisového materiálu vedeného k podezřelé osobě, zpracovat možné verze legalizace výnosů z trestné činnosti (nákup nemovitostí, automobilů, spotřeba...) nebo možnosti jeho ukrytí (převedení na příbuzné, ...)
- zpracovat plán finančního šetření pro etapu po zahájení úkonů trestního řízení.

Výsledek finančního šetření:

- zjistit skutečnosti nasvědčující tomu, že prošetřovaný majetkový prospěch je výnosem z trestné činnosti, tzn., že byl získán konkrétní osobou v důsledku jednání vykazující znaky trestného činu,
- zjištění informací, které mohou být po zahájení úkonů trestního řízení, využity jako důkazy,
- odhalení dalších možných zdrojů latentní trestné činnosti a možných pachatelů legalizace výnosů z trestné činnosti.

4.2. Metodika finančního šetření v přípravném řízení – etapa prověřování

Cíl finančního šetření:

- ověřování poznatků o majetkovém prospěchu pocházející z trestné činnosti zjištěných před zahájením úkonů trestního řízení a dokumentace tohoto prospěchu,
- odhalení dalších zájmových majetkových hodnot, které nebylo možné získat v předchozí etapě finančního zpravodajství (peněžní prostředky na účtu u finančního ústavu, apod.) a jejich zdokumentování,
- majetkový prospěch pocházející z trestné činnosti a z neznámých zdrojů zajistit podle příslušných ustanovení trestního řádu: §§ 78, 79, 79a – 79f
- podílet se na prověřování zdrojové trestné činnosti.

Zdroje informací:

- Lidské zdroje:
 - a. vysvětlení od fyzických a právnických osob a státních orgánů,
 - b. odborné vyjádření od příslušných orgánů, a je-li toho pro posouzení věci třeba, též znalecké posudky,
- Vlastní zdroje
 - 17.1. ohledání věci a místa činu,
 - 17.2. domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor
- Informační systémy finančních institucí a úřadů,
- Poznátky z osobního pátrání
- Poznátky vyplývající z dožádání

Metodický postup policejního orgánu – v této etapě trestního řízení a finančního šetření lze doporučit následující postup: s důrazem na utajení postupu policejního orgánu zjišťujícího majetkové poměry podezřelého a dalších osob (lze využít veškeré postupy podle trestního řádu, včetně OPČ):

- provést domovní prohlídky a osobní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků podle § 82 a 83 TR za účelem zjištění věcí důležitých pro trestní řízení (věci nebo jiné majetkové hodnoty získané trestnou činností),
- provést analýzy finančních toků s cílem odhalit původ majetkového prospěchu a jeho aktuální umístění,
- ověřit poznatky o zdroji vzniku výnosů, zejména cestou podání vysvětlení od zájmových osob – vznik primárního výnosů (výrobou nebo směnou vykazující znaky trestného činu), nabytím na úkor jiného (původního) vlastníka nebo držitele věci označené jako výnos, zisk z investice výnosů do výdělečné činnosti (podnikání, ...),
- zpracovat zprávu o dosavadních výsledcích finančního šetření pro potřeby následující etapy (v případě, že výše majetkového prospěchu získaného trestnou činností je kvalifikačním znakem trestného činu, tak stanovit jeho výši).

Výsledek finančního šetření

- na základě finanční analýzy rozdělit zjištěné majetkové hodnoty na legální majetek a majetek pocházející z trestné činnosti případně z neznámých zdrojů,

- zajištění věcí a jiných majetkových hodnot získaných trestnou činností nebo zajištění náhradní hodnoty, pokud byl primární výnos spotřebován, zničen nebo jinak znehodnocen,
- shromáždění příslušného dokumentačního materiálu, ze kterého bude patrné, kdo majetkový prospěch vlastní nebo komu náleží,
- zajištění důkazních prostředků, které mohou být využity pro potřeby trestního stíhání jako důkazy,
- odhalení dalších možných zdrojů latentní trestné činnosti a možných pachatelů legalizace výnosů z trestné činnosti.

4.3. Metodika finančního šetření v přípravném řízení – etapa vyšetřování

Cíl finančního šetření:

- prokázat, že majetkový prospěch zájmových osob pochází z trestné činnosti, pro kterou je vedeno trestní řízení,
- v případě škody způsobené trestným činem, zajistit legální majetkové hodnoty obviněného pro účely náhrady škody,
- zajistit legální majetek obviněného pro účely trestu propadnutí majetku (pokud tento trest přichází v úvahu) nebo pro účely uložení peněžitého trestu (§ 344a TR),
- zpracování majetkového profilu pachatele.

Proces dokazování, že majetkový prospěch obviněný získal trestnou činností, pro kterou je stíhán, vychází z obecných ustanovení trestního řádu, kdy je potřebné v nezbytném rozsahu dokazovat podstatné okolnosti umožňující stanovení následku, výše škody způsobené trestným činem a **bezdůvodného obohacení** (§ 89 odst. 1 písm. e) TR). Dokazování majetkového prospěchu získaného trestnou činností nebo výše škody způsobené trestným činem, musí být provedeno v takovém rozsahu, aby bylo možno zjistit hodnověrně skutkový stav pro konkrétní rozhodnutí, např. uložení trestu propadnutí věci a jiné majetkové hodnoty, apod.

Zdroje informací:

- lidské zdroje – poznatky z výslechu obviněného, svědků, znalců a dalších osob,
- poznatky z osobního pátrání – v místě bydliště, pracoviště a míst, kde se nachází majetkový prospěch získaný trestnou činností,
- poznatky z digitálního vytěžování – z nosičů zajištěných při domovní prohlídce a prohlídce jiných prostor,
- informační systémy finančních institucí (bezpečnostní schránky) a úřadů.

Metodický postup policejního orgánu (finančního vyšetřovatele) – v této etapě trestního řízení a finančního šetření lze doporučit následující postup finančního vyšetřování:

- výslechem obviněného a dalších zájmových osob ověřit skutkový stav výsledků finančního prověřování provedeného v předcházející etapě,
- podle § 6 zákona č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věci v trestním řízení a o změně některých zákonů, ke zjištění movitých věcí pro účely výkonu rozhodnutí o zajištění nařídit osobní prohlídku obviněného a prohlídku bytu nebo jiných prostor sloužících k bydlení nebo prostor k nim náležejících a jiných prostor a pozemků, kde lze předpokládat, že má obviněný svůj majetek,
- za účelem objektivizace výše majetkového prospěchu získaného trestnou činností lze dožádat znalce z oboru ekonomie,
- zajistit legální majetek pachatele pro účely náhrady škody nebo výkonu trestu propadnutí majetku nebo peněžitého trestu,
- zpracovat závěrečnou zprávu o výsledcích finančního šetření, ve které bude majetkový prospěch získaný trestnou činností označen jako výnos.

Výsledek finančního šetření:

- majetkový profil obviněného, ze kterého bude zřetelné, která část jeho majetku je získána legálně (tento majetek lze využít pro účely trestu propadnutí náhradní hodnoty, propadnutí majetku nebo finančního trestu a k náhradě škody způsobené trestným činem) a která trestným činem (lze použít pro účely trestu (ochranného opatření) propadnutí věci a jiné majetkové hodnoty nebo zabrání,
- zajištění informací, které mohou být v hlavním líčení, využity jako důkazy,
- poznatky o nelegálním majetku stíhaných osob, který nelze odčerpat formou příslušného trestu (nejsou důkazy, že tyto majetkové hodnoty byly získány trestnou činností, pro kterou jsou stíhány), postoupit jiným orgánům státní správy (zejména finančním úřadům) k jejich dalšímu využití,
- zajištění legálního majetku obviněných pro účely trestu propadnutí majetku (pokud tento trest přichází v úvahu), peněžitého trestu (§ 344a tr. řádu) nebo pro účely náhrady škody způsobené trestným činem.

5. Finanční analytický útvar ministerstva financí

Jednou z možností skutečně reálného zvýšení efektivity procesu vyhledávání, dokumentace a zajišťování výnosů z trestné činnosti je i účelné využití všech výstupů, které v rámci České republiky generuje kvalitně nastavený systém AML (Anti Money Laundering) opatření. Jelikož bez pochopení jeho základních principů si nelze představit smysluplné využití těchto výstupů, je následující kapitola věnována krátkému představení systému, a to zejména se zaměřením na praktické možnosti získání co největšího množství relevantních informací pro potřeby policejních orgánů.

Základním tuzemským pramenem práva v oblasti AML opatření je zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu ve znění pozdějších předpisů (dále jen „AML zákon“). Tento zákon mimo jiné upravuje činnost Finančního analytického útvaru Ministerstva financí (dále jen „FAÚ“), jakožto regulátora této oblasti, a v neposlední řadě zejména úkoly a povinnosti tzv. povinných osob. FAÚ je zde definován jako administrativní jednotka ministerstva financí, která nemá žádné pravomoci policejního charakteru. Jejím základním úkolem je příjem a analýza tzv. oznámení o podezřelých obchodech (dále jen „OPO“). Obecně lze konstatovat, že investigativní činnost v oblasti AML je v České republice z velké části delegována právě na povinné osoby. Nejčastějším oznamovatelem jsou úvěrové. Je třeba zdůraznit, že v České republice nestanovuje AML zákon povinnost oznamovat podezřelé obchody od určité výše transferované částky, ale oznamují se na základě míry podezřelosti posuzované jednotlivou povinnou osobou. Jedná se tedy vždy o subjektivní posouzení míry podezřelosti jednotlivého obchodu ze strany určených pracovníků povinné osoby. Povinné osoby mají podle § 21 AML zákona vypracován systém vnitřních zásad, který zahrnuje systémová, technická i personální opatření, která umožňují povinným osobám detekovat podezřelý obchod (viz § 21 odst. 5 AML zákona). Systém vnitřních zásad vychází s požadavků AML zákona a jeho účelem je splnění povinností kladených tímto zákonem na povinné osoby.

Podezřelý obchod je definován v § 6 AML zákona jako obchod uskutečněný za okolností vyvolávajících podezření ze snahy o legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo podezření, že v obchodu užitá prostředky jsou určeny k financování terorismu, anebo jiná skutečnost, která by mohla takovému podezření nasvědčovat. AML zákon uvádí v § 6 odst. 1 typické příklady podezřelých obchodů:

- a) klient provádí výběry nebo převody na jiné účty bezprostředně po hotovostních vkladech,
- b) během jednoho dne nebo ve dnech bezprostředně následujících uskuteční klient nápadně více peněžních operací, než je pro jeho činnost obvyklé,
- c) počet účtů zřizovaných klientem je ve zjevném nepoměru k předmětu jeho podnikatelské činnosti nebo jeho majetkovým poměrům,
- d) klient provádí převody majetku, které zjevně nemají ekonomický důvod,
- e) prostředky, s nimiž klient nakládá, zjevně neodpovídají povaze nebo rozsahu jeho podnikatelské činnosti nebo jeho majetkovým poměrům,
- f) účet je využíván v rozporu s účelem, pro který byl zřízen,
- g) klient vykonává činnosti, které mohou napomáhat zastření jeho totožnosti nebo zastření totožnosti skutečného majitele,

- h) klientem nebo skutečným majitelem je osoba ze státu, který nedostatečně nebo vůbec neuplatňuje opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, nebo
- i) povinná osoba má pochybnosti o pravdivosti získaných identifikačních údajů o klientovi.

V § 6 odst. 2 AML zákona jsou pak uvedeny případy, kdy povinná osoba musí podat OPO vždy:

- j) klientem nebo skutečným majitelem je osoba, vůči níž Česká republika uplatňuje mezinárodní sankce podle zákona o provádění mezinárodních sankcí,
- k) předmětem obchodu je nebo má být zboží nebo služby, vůči nimž Česká republika uplatňuje sankce podle zákona o provádění mezinárodních sankcí, nebo
- l) klient se odmítá podrobit kontrole nebo odmítá uvést identifikační údaje osoby, za kterou jedná.

Po přijetí OPO provede FAÚ analýzu jeho obsahu a následuje jeho prověření za využití informací, které je FAÚ oprávněn získávat od povinných osob, Policie ČR, zpravodajských služeb, finanční správy, celní správy a od dalších orgánů veřejné moci. Při získávání informací podléhajících bankovnímu tajemství nemá FAÚ k dispozici neomezený nebo dokonce online přístup k údajům o bankovních účtech. Potřebné informace vyžaduje v jednotlivých případech od povinných osob korespondenčně ve smyslu AML zákona obdobným způsobem jako orgány činné v trestním řízení při postupu dle § 8 odst. 2 trestního řádu. Hlavním výstupem analytické činnosti FAÚ je podání trestního oznámení. Většinou se jedná o vysoce kvalifikovaná podání, obsahující mimo jiné velké množství informací podléhajících bankovnímu či daňovému tajemství. V mnoha případech jsou zde navíc obsaženy i informace získané od zahraničních partnerských zpravodajských jednotek. Zde je třeba upozornit na možnost doplnění trestního oznámení FAÚ o tento typ informací, v případě že v době podání nebyly v plném rozsahu k dispozici, apod.

Dalším způsobem nakládání s výsledky šetření je poskytnutí informací orgánům finanční či celní správy a v úvahu připadá i poskytnutí informací partnerským zahraničním zpravodajským jednotkám.

Z výše uvedeného je zřejmé, že primárním způsobem předání informací FAÚ orgánům činným v trestním řízení je forma trestního oznámení. Není to však jediný způsob, kdy policejní orgán může od FAÚ vyžadovat informace. Druhou možností je postup upravený v § 39, odst. 1 písm. a) nebo b) AML zákona, v případech, kdy policejní orgán (specializované policejní složky) provádí řízení o trestném činu souvisejícím s legalizací výnosů z trestné činnosti nebo financováním terorismu. K tomuto je třeba uvést, že z logiky věci lze uvažovat o řízení souvisejícím s legalizací ve všech případech současného vedení řízení o trestném činu, u kterého lze předpokládat majetkový prospěch. Za splnění této podmínky poskytuje FAÚ orgánům činným v trestním řízení veškeré relevantní informace, které má k dispozici. Neznamena to však, že by bylo možné ze strany orgánů činných v trestním řízení obcházet postup dle § 8 odst. 2 trestního řádu při vyžadování informací podléhajících bankovnímu tajemství. FAÚ poskytuje pouze ty informace, které má v okamžiku dožádání k dispozici a nevede na základě žádostí orgánů činných v trestním řízení aktivní šetření. Zde je třeba zároveň uvést, že FAÚ nevede duplicitně šetření ve věcech, o kterých již mají orgány činné v trestním řízení povědomí.

Pro představu jaké informace je od FAÚ možné získat, je třeba vycházet zejména z výše uvedených informačních zdrojů FAÚ. Jak již bylo uvedeno, patří sem mimo jiné i

informace od finanční a celní správy. V oblasti bankovních informací se může jednat nejen o údaje o bankovních transakcích, ale i o další informace shromážděné bankou v rámci tzv. kontroly klienta (§ 9 AML zákona), jako jsou např. kopie smluv, faktur apod. Zejména z operativního pohledu mohou být zajímavé i informace o IP adresách či mobilních telefonních číslech, které má banka k dispozici. V této souvislosti je třeba konstatovat, že využití možnosti získání informací od FAÚ je pro orgány činné v trestním řízení relevantní především při prověřování závažných trestných činů s předpokladem následné rozsáhlé a sofistikované legalizace výnosů z trestné činnosti. Za účelem smysluplné a efektivní spolupráce by tedy měl orgán činný v trestní řízení před oslovením FAÚ vyhodnotit prověřovaný případ a zároveň i očekávané informace v kontextu s charakterem FAÚ, jakožto jednotky administrativního typu.

Nyní k otázce tzv. blokace finančních prostředků ze strany FAÚ, jakožto nástroje který má umožnit zajištění výnosu z trestné činnosti nebo prostředků určených k financování terorismu. Je třeba uvést, že FAÚ je v rámci své činnosti oprávněn odložit splnění příkazu klienta k manipulaci s finančními prostředky na bankovním účtu až o 72 hodin pro potřeby vlastního šetření. V případě podání trestního oznámení provede povinná osoba realizaci příkazu klienta až po uplynutí tří kalendářních dnů ode dne podání trestního oznámení FAÚ, čímž je orgánům činným v trestním řízení vytvořen prostor pro případnou realizaci zajištění finančních prostředků v rámci trestního řízení (např. postup dle § 79a trestního řádu). Majitel dotčeného účtu se o zajištění účtu ze strany FAÚ nedozví, neboť FAÚ i povinná osoba (většinou banka) jsou vázány povinností mlčenlivosti.

Závěrem krátká prezentace vývoje tuzemské legislativy v oblasti AML opatření. V první řadě je třeba uvést, že její základní pramen, tj. aktuálně platný zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu ve znění pozdějších předpisů je velice kvalitní právní normou, která dává oprávněným složkám, zejména FAÚ a povinným osobám, zcela dostatečné množství pravomocí ke kvalitnímu výkonu jejich činnosti. Toto konstatování plně platí v případě mezinárodního srovnání, neboť i v řadě vyspělých evropských zemí tamní legislativa příslušným finančním zpravodajským jednotkám např. neumožňuje možnost získání bankovních informací, což je pro činnost jakékoliv finanční zpravodajské jednotky zmocnění zcela zásadní.

I přes tento velice kvalitní tuzemský základ je třeba v AML oblasti pružně reagovat i na vývoj mezinárodního práva. Jeho základním pramenem pro opatření proti „praní špinavých peněz“ a financování terorismu jsou Doporučení Finančního akčního výboru skupiny G7 (FATF) ve znění jejich revize z února 2012. Tato doporučení v převážné míře implementuje do práva EU nová směrnice o předcházení využívání finančního systému k praní peněz a financování terorismu, která byla po dlouhém projednávání přijata dne 20. května 2015. Transpoziční lhůta je dvouletá, nicméně s ohledem na hodnocení České republiky výborem Moneyval Rady Evropy na začátku roku 2017 je pro ČR nezbytné, aby požadovaná opatření byla zavedena do praxe již v průběhu roku 2016. Vlastní implementace je v ČR řešena novelou zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu ve znění pozdějších předpisů, která aktuálně prochází jednotlivými stádii legislativního procesu. Zahrnuje celou řadu nových požadavků, zpřesnění a omezení. Do celého systému se rovněž zavádí princip hodnocení rizik, které se bude provádět na všech úrovních od EU, přes členské státy až po jednotlivé „povinné osoby“ a na jeho základě se v konkrétních případech budou vůči klientům povinných osob uplatňovat přísnější nebo naopak mírnější požadavky z hlediska zejména identifikace a kontroly. Dílčí změny v souladu s uvedenou směrnicí EU dále řeší například snížení částky hotovostní platby, při níž musí každý podnikatel identifikovat

svého klienta (z 15.000 na 10.000 euro), rozšíření povinností i na některé další provozovatele hazardních her nebo zavedení důslednější kontroly klienta i vůči domácím „politicky exponovaným osobám“.

Dalším dlouho očekávaným legislativním krokem, který má posílit opatření k zabránění zneužívání finančního systému k legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, je zřízení Centrální evidence účtů. Cílem je zvýšení efektivity výkonu veřejné moci tím, že některým institucím, oprávněným získávat informace podléhající bankovnímu tajemství a mlčenlivosti podle zákona o spořitelních a úvěrních družstvech (jedná se o daňové orgány v rámci finanční a celní správy, orgány činné v trestním řízení, Finanční analytický útvar Ministerstva financí a zpravodajské služby), bude umožněno jediným dotazem během velmi krátké doby zjistit, ve které úvěrové instituci má či v minulosti měl zájmový subjekt účet. Toto rychlé získání informací je předpokladem pro rychlejší zajištění majetku v rámci trestního řízení a dále např. i pro vyšší efektivitu výběru daní. I návrh tohoto zákona je aktuálně v legislativním procesu.

6. Nepřímé metody zjišťování nelegálního majetku zájmových osob

V předchozích částech metodiky jsme se snažili ukázat na možné způsoby odhalování bezprostředního výnosů z trestné činnosti v jednotlivých etapách finančního šetření a trestního řízení. Majetkový prospěch získaný trestnou činností je zde zjišťován v konkrétní formě (movité věci, nemovitosti, finanční prostředky, cenné papíry, apod.) a konkrétní hodnotě, tzn. jako věc, kterou pachatel získal trestným činem nebo jako odměnu za něj, nebo, kterou pachatel, byť jen zčásti, nabyt za tuto věc nebo jinou majetkovou hodnotu, pokud hodnota této věci nebo jiné majetkové hodnoty uvedené není ve vztahu k hodnotě nabyté věci nebo jiné majetkové hodnoty zanedbatelná. Proto můžeme hovořit o přímých metodách zjišťování výnosů z trestné činnosti.

V případě, že výnos z trestné činnosti nelze takto jednoznačně identifikovat, protože byl například „smíchán“ s legálním majetkem zájmových osob, spotřebován nebo jiným způsobem zcizen, musíme k jeho odhalení použít metody nepřímé. Tyto metody budou nabývat na důležitosti a to zejména v okamžiku, kdy se implementuje do našich trestně právních norem Směrnice evropského parlamentu a rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 (především článek 5 – Rozšířená konfiskace, kdy soud na základě okolností případu včetně konkrétních skutečností a dostupných důkazů, jako například že hodnota tohoto majetku je neúměrná zákonnému příjmu odsouzené osoby, má za to, že daný majetek pochází z trestné činnosti).

K odhalování výnosů z neznámých zdrojů jsou používány v některých zemích účetní postupy a techniky, které lze rozdělit na přímé a nepřímé. Například Ministerstvo financí Spojených států amerických je nazývá „metody důkazů srovnání“, kde rozlišuje přímou metodu, která zahrnuje obrazně řečeno mikroskopický pohled na konkrétní nezákonnou finanční transakci podezřelého a tato metoda za využití postupů již známých v účetnictví a finanční analýze, podá skutečný důkaz o konkrétní nezákonné aktivitě, transakci a o nezákonném výnosu. Nepřímá metoda důkazů srovnání poskytuje celkový pohled na finanční situaci podezřelého.

I když se v policejní praxi tyto metody využívají zcela výjimečně, lze předpokládat, že majetkový prospěch získaný trestnou činností zájmových osob, bude stále častěji „promíchán“ s jejich legálním majetkem nebo jiným způsobem ukryt. Jednoznačná identifikace výnosů z trestné činnosti za použití přímých metod bude značně ztížena, čímž může dojít k zamření nebo ztížení odčerpání formou trestu nebo ochranného opatření. V tomto případě je vhodné použít tzv. nepřímé metody odhalování nelegálního majetku zájmových osob. Mezi tyto metody dokazování nelegálních příjmů lze zařadit následující vybrané metody (využívají se např. v USA):

- metoda čistého jmění
- metoda příjmů a výdajů

6.1. Metoda čistého jmění

Metoda čistého jmění je založena na principu lokalizace neznámých zdrojů finančních prostředků podle nárůstu čistého jmění. Uvedená metoda má význam především u snadno detekovatelného majetku (nemovitosti, automobily, letadla, lodě a předměty sběratelské a umělecké povahy apod.) ve vlastnictví či v užívání zájmových subjektů. Klíčem k provedení analýzy čistého jmění jsou informace o pokladní hotovosti, hotovosti v bankách, ocenění aktiv, známých výdajích.

Při této metodě hledání nelegálního majetku se postupuje následujícím způsobem:

A. U „nepodnikatelských subjektů“ (fyzických osob)

1. vymezí se **ke konkrétnímu zvolenému datu** majetek (v účetní terminologii se používá pojem aktiva – tj. movitý majetek, nemovitý majetek, pohledávky, finanční majetek apod.) používaný zájmovým subjektem (resp. skupinou zájmových subjektů u fyzických osob například členů rodiny, rozšířeného příbuzenstva, kamarádů apod. u právnických osob společností provázaných majetkově – například via mateřské či dceřiné společnosti, společnosti tvořící konsolidovaný účetní celek apod., popřípadě provázaných personálně – například skupinou zájmových fyzických osob, účastí ve statutárních orgánech společností a podobně). Z pohledu ekonomického nemusí být zkoumaný majetek nutně „vlastněn v právním smyslu slova“, ale například pouze „využíván“, „spravován“ apod. Zvýšenou pozornost je potřeba věnovat tomu, co chápeme zvoleným datem – nejčastěji půjde o datum před páčáním trestné činnosti.
2. Ocení se majetek v pořizovacích cenách. Velkou pozornost je nutno věnovat kontrole, zda jde skutečně o pořizovací ceny tohoto majetku (Není například možné, aby byly nemovitosti či starozitnosti oceněné tržní cenou, která obvykle po delší době výrazně roste apod.)
3. Vyhledají se naprosto všechny dostupné informace o (obvykle legálních) zdrojích, ze kterých byl zkoumaný majetek k danému datu pořízen, tj. zdroje pořízení majetku před zvoleným datem (včetně) – například může jít o čerpání půjčky (bankovního či nebankovního úvěru), vlastní prostředky zájmového subjektu, směna dříve vlastněného (držené) části majetku za majetek ve zkoumaném portfoliu majetku.

Existence „velkého“ kladného „Čistého jmění“ na existujícím portfoliu majetku indikuje, že k financování byly patrně použity nelegální zdroje peněžních prostředků.

B. U „podnikatelských subjektů“

Specifické problémy existují u podnikatelských aktivit financovaných z „nelegálních peněžních zdrojů“.

1. Obecně je nutno opět vymezit podnikatelský subjekt (včetně všech jeho dceřiných společností).
2. Opět je nutno standardně popsat majetek vlastněný (resp. i např. používaný) + zdroje peněžních prostředků plynoucích z tohoto majetku.
3. Je nutno posoudit, zda „Čisté obchodní jmění“ mohlo být vytvořeno (obvykle víceletými) podnikatelskými aktivitami zkoumaného subjektu (zkoumané skupiny subjektů) s využitím legálních zdrojů financování vlastněného (resp. používaného) majetku.

Zde je naprosto nutné si vzít k řešení problému znalce z oblasti oceňování podniku orientujícího se v problematice zkoumaných typů podnikatelských aktivit.

Vzhledem k tomu, že tato metoda používá pojmy, z nichž některé jsou běžně používány i v naší právní a ekonomické praxi, ale poněkud s jiným obsahem, je třeba termíny vysvětlit a uvést do souladu tak, aby při dosazení veličin do vzorce byl výpočet správný a metoda aplikovatelná i v našich podmínkách.

Pojmy „aktiva“ a „pasiva“

V prvním kroku metody, který lze schematicky znázornit

$$\text{ČJ} = \text{A} - \text{P}$$

(kde symbol ČJ značí čisté jmění, symbol A aktiva a symbol P pasiva) se dostáváme do rozporu se současnou účetní teorií uplatňovanou v České republice. Rozpor spočívá právě

v obsahovém vymezení jednotlivých pojmů. V daném případě se jedná o pojmy aktiva a pasiva. Již v tomto prvním kroku vzorce metody čistého jmění bychom po dosazení veličin (aktiva, pasiva) ve zjednodušené bilanční rovnici, dospěli vždy k nule, neboť platí, že

$$\mathbf{A = P}$$

a z toho vyplývá, že

$$\mathbf{A - P = 0}$$

Abychom mohli aplikovat metodu čistého jmění i v našich podmínkách, bude nutné nejprve analyzovat výše uvedené pojmy a jejich obsahový význam.

V případě metody čistého jmění jsou v USA aktiva chápána jako jakákoliv fyzická věc (hmotná) nebo právo (nehmotné) a lze je vyjádřit peněžní hodnotou. Pasiva jsou pak chápána jako dluhy čili závazky, které lze rozdělit na dluhy vůči dodavatelům, zaměstnancům, státu, ale i fyzickým osobám a bankám.

V případě výše uvedené zjednodušené bilanční rovnice je situace v ČR složitější. Problém vznikl v minulosti nazváním pravé strany bilanční rovnice pasivy podniku a vzhledem k tradici se název této strany rovnice používá, i když tento pojem není přesný. Jde zde o nepřesně definovaný termín, čímž vzniká (zejména pro účetně neinformované) pojmový zmatek. Logicky lze již z názvu odvodit, že u aktiv se bude jednat o součet pozitivních složek podniku a v případě pasiv pravděpodobně půjde o součet negativních složek podniku. Při platnosti rovnice $A = P$ je pak z tohoto pohledu věc nelogická až nesmyslná.

Vysvětlení dává bilanční rovnice, která je odvozena z rovnice pro výpočet zisku

$$\mathbf{Z = A - ZJ - D}$$

a vypadá následovně

$$\mathbf{A = ZJ + D + Z}$$

Symbol A značí aktiva, což je majetek na konci určitého období produkčního procesu podniku, symbol ZJ značí základní jmění, což je vlastní majetek vložený na počátku uvedeného období produkčního procesu a symbol D jsou závazky (dluhy) a jedná se o majetek cizí – vypůjčený rovněž vložený do produkčního procesu. Symbol Z pak značí zisk.

Dále můžeme konstatovat, že jestliže platí

$$\mathbf{A = P}$$

potom

$$\mathbf{P = ZJ + D + Z}$$

Z uvedeného vyplývají následující fakta. Jestliže pasiva jsou součtem negativních složek podniku, pak pasivem z uvedených složek pravé strany nezjednodušené bilanční rovnice mohou být pouze závazky, neboť jen ty (z uvedených) jsou pro podnik negativem. Na základě těchto skutečností účetní teorie rozlišuje dvojí pojem pasiv:

- formální – jedná se o celou pravou stranu bilanční rovnice – součet základního jmění, závazků a zisku
- skutečná – což jsou z pravé strany bilanční rovnice závazky (dluhy) podniku - označené symbolem D, které jsou vždy pouze součástí pasiv formálních.

Pojem „čisté jmění“

Tento pojem v současné právní a ekonomické praxi není používán i přesto, že v historii se s ním setkáváme i u nás. Například v Ottově encyklopedii se můžeme setkat s uvedeným pojmem v následující souvislosti: „Aktiva nazýváme něčí jmění vůbec; k [Aktiva]-vům kupce počítají se hotové peníze, cenné papíry, mince, zásoby zboží, pohledávky (dlužníci), pozemky a jiný movitý i nemovitý majetek jeho. Právo nějaké, které komu náleží, pokud představuje hodnotu v penězích vyznačitelnou, tedy s ohledem na jeho cenu, též za [Aktiva]-vum lze pokládati. Odečteme-li od aktiv neboli aktivního jmění nějakého podniku jeho passiva neboli sumu jeho dluhů, závazků a povinností v penězích vyjádřenou, zbývají netto-aktiva, tj. čisté jmění (vlastní obchodní kapitál, capital positif) toho podniku. Čisté jmění své vykazuje kupec, ať jednotlivec neb obchodní společnost, v inventáři a v bilanci svého jmění, ku kterým jest jednou do roka povinen dle čl. 29. obchod. zákona. Kh“.

Účelovou komparací lze zjistit, že toto obsahové vymezení pojmu „čisté jmění“ je i v souladu s pojmem názvu uvedené metody čistého jmění používané v USA, která by ve finální fázi měla stanovit objem peněžních prostředků z neznámých zdrojů

Přestože pojem čisté jmění není v současné době jako pojem v ekonomických ani v právních disciplínách používán, je v ekonomii – účetní teorii známá veličina stejného obsahu a nazývá se vlastní aktiva (A_v)

$$\begin{aligned}A_v &= A - D \\A_v &= ZJ + Z\end{aligned}$$

Shrnutí

Analýzou a komparací prvního kroku metody čistého jmění a jeho veličin z hlediska jejich obsahového významu lze schematicky znázornit vzorcem

$$\check{C}J = A - P$$

s veličinami bilanční rovnice

$$\begin{aligned}A &= P \\A &= ZJ + D + Z\end{aligned}$$

dojdeme k závěru, že

- aktiva (symbol A) jsou jak významově, tak pojmově shodná,
- pasiva se shodují pouze pojmově, ale významem se liší. Z hlediska obsahu se však s pasivy ve vzorci prvního kroku metody čistého jmění shodují tzv. pasiva skutečná, v bilanční rovnici uvedená pod symbolem D – závazky a
- pojem čisté jmění v současné teorii a praxi (ekonomické i právní) není používán, ale v účetní teorii známá je veličina stejného obsahu a nazývá se vlastní aktiva (A_v).

$$A_v = A - D$$

S přihlédnutím k uvedeným skutečnostem lze aplikovat metodu čistého jmění v našich podmínkách následujícím způsobem (zjednodušeně - vypočíst co bylo utraceno, uloženo a

nashromážděno během roku a porovnat s částkou známých dostupných příjmů v daném roce):

	Aktiva
Minus:	Pasiva skutečná
Rovná se:	Vlastní aktiva*
Minus:	Vlastní aktiva z předchozího roku
Rovná se:	Meziroční nárůst vlastních aktiv
Plus:	Znamé výdaje**
Rovná se:	Celkový nárůst vlastních aktiv
Minus:	Peněžní prostředky ze známých zdrojů
Rovná se:	Peněžní prostředky z neznámých zdrojů

*) Jestliže nejsou známa skutečná pasiva (závazky), je možné vlastní pasiva (A_v) zjistit ze základního jmění (ZJ) a zisku (Z) podle vzorce $A_v = ZJ + Z$

***) Jedná se o výdaje např. na osobní spotřebu zájmové osoby (platby kreditní kartou, úrok hypotéky, daně z nemovitostí, nájemné za byt, leasing, dovolená apod.)

Z uvedeného schématu je možné pak sestavit následující vzorce:

$$VNZ = A_v - A_{v1} + ZV - PZZ$$

$$VNZ = (A - D) - (A_1 - D_1) + ZV - PZZ$$

Legenda:

A – aktiva

A_v - vlastní aktiva

A_{v1} – vlastní aktiva z minulého účetního období (roku)

D – pasiva skutečná (závazky)

A_1 - aktiva z minulého účetního období (roku)

D_1 - pasiva skutečná (závazky) z minulého účetního období (roku)

ZV – známé výdaje

PZZ – prostředky ze známých zdrojů

VNZ – výnosy z neznámých zdrojů

Metoda dokazování pomocí čistého jmění se používá nejčastěji v případech:

- neexistence přímého důkazu o příjmech zájmových osob,
- účetní dokumentace je nedostatečná, nedostupná nebo nepřesná,
- zájmové osoby hromadí aktiva

Základní vyšetřovací kroky:

- provedení výslechů,
- obstarání bankovních záznamů,
- obstarání záznamu o akciích,
- prokázání nákladů (na provoz auta, nemovitosti,...)
- analýza transakcí na kreditní kartě, výpočet osobních životních nákladů, apod.

Možné problémy při používání této metody:

- vytvoření pevného výchozího bodu,
- do výpočtu zahrnout nezdanitelné nebo legální zdroje příjmu (dary, půjčky, dědictví...)

Shrnutí:

Policejní orgán musí:

- stanovit výchozí čisté jmění s rozumnou přesností (na období počátku páchaní trestné činnosti)
- zabývat se racionálními informacemi, které by mohly prokázat nevinu zájmových osob,
- stanovit pravděpodobný zdroj zkoumaných příjmů.

6.2. Metoda příjmů a výdajů

Uvedená metoda má význam především v těch situacích, kdy je u zájmového subjektu možno zjistit či kvalifikovaně odhadnout (během zvoleného období) vynakládané peněžní výdaje (např. výdaje na způsob života) a legálně existující (např. zdaňované) peněžní příjmy. Tato metoda představuje zjednodušenou obdobu metody čistého jmění

Při této metodě odhalování nelegálního majetku se postupuje následujícím způsobem (bez ohledu na to, zda jde o podnikatelské či nepodnikatelské subjekty:

1. Vymezí se skupina zájmových osob (fyzické či právnické osoby apod.)
2. Vymezí se časové období, za které budeme zjišťovat velikost příjmů a výdajů.
3. Kvantifikuje se velikost (legálních) peněžních příjmů.
4. Kvantifikuje se velikost peněžních výdajů.

„Rozdíl“ = velikost peněžních příjmů“ MINUS „velikost peněžních výdajů“

„Rozdíl“ je menší než nula, tj. peněžní příjmy nepostačují k financování peněžních výdajů

Je zde možnost, že peněžní příjmy jsou „dofinancovány“ z nelegálních ekonomických aktivit, ale může jít například rovněž o příjmy z prodeje majetku zájmového subjektu.

„Rozdíl“ je větší než nula, tj. peněžní příjmy postačují k financování peněžních výdajů

Z pohledu orgánů činných v trestním řízení je vhodné zjistit, jakým způsobem jsou „přebytky“ peněžních prostředků investovány či jak je s nimi zacházeno – tj. zda nejsou například vybírány v hotovosti k financování úplatků apod.

Pozornost je potřeba dávat u podnikatelských subjektů, kde část příjmů či výdajů vzniká jako důsledek podnikatelských aktivit. V případě analýzy podnikatelských subjektů je vhodné si přibrat znalce z oblasti ekonomiky orientujícího se v problematice podnikání příslušného typu.

Tato metoda se nejčastěji používá, kdy zájmová osoba:

- utratila většinu svých peněz za spotřební zboží,
- nevede účetnictví,
- účetnictví je nedostupné, nedostatečné a podezřelý jej odmítá vydat.

Požadavky:

1. Stanovit výchozí bod (začátek páchaní trestné činnosti).
2. Prokázat pravděpodobný zdroj příjmu.
3. Prokázat výdaje zájmové osoby.
4. Prošetřit veškeré informace podezřelého, jež by mohly prokázat jeho nevinu.

7. Finanční zpravodajství

V kapitole 3 jsme uvedli, co rozumíme finančním zpravodajstvím. V této části metodiky se k vyhledávání a odhalování výnosů z trestné činnosti a nelegálního majetkového prospěchu v etapě před zahájením trestního řízení (v tzv. „předprocesním“ stadiu) vrátíme podrobněji.

Finanční zpravodajství není nikde v zákoně nebo jiném právním předpisu výslovně upraveno. Jeho právní oporu lze dovodit především ze zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů. V § 69 má policista uloženu povinnost před zahájením úkonů trestního řízení získávat poznatky o trestné činnosti a vyhledávat, odhalovat, případně dokumentovat skutečnosti nasvědčující spáchání trestného činu.

Tato činnost dle § 70 a 71 probíhá v tzv. zájmovém prostředí, kdy součástí zájmového prostředí je nepochybně i prostředí, kde vznikají, jsou zakrývány a legalizovány výnosy z trestné činnosti.

Dle § 71a poté specializovaný policejní útvar může vyžadovat od správce daně informace pro plnění úkolů mimo jiné v oblasti boje proti výnosům z trestné činnosti.

V § 72-77 jsou poté upraveny **podpůrné operativně pátrací prostředky**. Je zde jejich vymezení a zákonná úprava jejich použití. Samotné nasazení těchto prostředků je upraveno zvláštními závaznými pokyny policejního prezidenta.

Finanční šetření, jak bylo výše uvedeno, je upraveno závazným pokynem Policejního prezidenta č. 174/2011. Z hlediska finančního zpravodajství je důležitý čl. 5 bod 3, kde je uvedeno, že postup při finančním šetření se skládá z několika fází, kdy ve fázi přípravné jde o „operativní šetření k prověřovaným osobám, za využití podpůrných operativně pátracích prostředků“.

Tedy přestože není finanční zpravodajství upraveno výslovně žádným právním předpisem, lze v právních předpisech nalézt především úpravu metod a právních institutů, které jsou při finančním zpravodajství používány a obecnou úpravu možnosti jeho nasazení jako přípravné a předstižné fáze při policejních činnostech na úseku odhalování, dokumentace a zajišťování výnosů z trestné činnosti před samotným zahájením trestního řízení.

7.1. Formy a taktika finančního zpravodajství

7.1.1. Formy finančního zpravodajství

Formy představují základní postup a rozvrh vlastní činnosti při finančním zpravodajství. Jedná se zejména o:

- získání a prvotní prověrka relevantního poznatku
- prověrka poznatku
- rozpracování poznatku

Získání a prvotní prověrka relevantního poznatku

Finanční zpravodajství je prováděno jako neustálý sběr informací zpravodajského charakteru cílený do zájmového prostředí, ve kterém dochází k vytváření, zakrývání a následné legalizaci výnosů z trestné činnosti. V rámci získání poznatku je nutno provést jeho základní prověrku.

Zdroje poznatků – místa získání informací jsou informace zajištěné v prostředí jejich přímým vnímáním, nebo zajištěnými jako informační obsah jiných úkonů a využitelných pro potřebu finančního zpravodajství, informátoři, veřejné zdroje, evidence a databáze PČR, evidence a databáze dalších institucí, nápad trestné činnosti.

Získání, prověrka i rozpracování poznatku, probíhá v zájmovém prostředí. Zájmové prostředí je možno nazývat i operativní situací. Zájmovým prostředím jsou obecně prvky, které charakterizují činnost kriminálních skupin, prostředí ve kterém je páchána trestná činnost i činnost policejního orgánu v tomto prostředí.¹⁸

Mezi typické zájmové prostředí finančního zpravodajství patří:

Prostředí kde cíleně dochází ke vzniku výnosů z trestné činnosti – samotné páchaní trestné činnosti zaměřené na generování zisku. Samotná primární činnost zločineckých struktur, které jsou specificky zaměřeny na páchaní různých forem majetkové a hospodářské kriminality. Tyto struktury můžeme dělit dle povahy páchané trestné činnosti a jejího zaměření – krádeže, manipulace s veřejnými zakázkami, daňová trestná činnost, úvěrové podvody atd.

Prostředí, které se cíleně navazuje na primární trestnou činnost – tedy plánované zastírání výnosů z kriminálních aktivit a jejich následná legalizace. Jde o struktury cíleně budované za tímto účelem, zneužívajících jinak legálních instrumentů, např. platebního styku či nabytí majetku.

Prostředí, které ze své podstaty a svého určení v rámci ekonomiky, musí být účastníky kriminálních aktivit využito pro jejich činnost. Tedy instituce, které ať již ze své ekonomické činnosti, nebo z hlediska své kontrolní činnosti se mohou setkat s výnosem z trestné činnosti.

Ve všech těchto zájmových prostředích je nutno realizovat finanční zpravodajství a získávat relevantní poznatky. Činnost v zájmovém prostředí je součástí proaktivní práce policie při vyhledávání kriminálních jevů, odhalování latentních trestných činů v sociálních, resp. kriminálních prostředích, kde ve zvýšené míře k páchaní trestné činnosti dochází, a mezi osobami, které se trestné činnosti ve zvýšené míře dopouštějí. Je to obecné ustanovení, které tak upravuje tzv. rozpracování daného kriminálního prostředí, a to i ve vztahu k finančnímu zpravodajství.¹⁹ K samotnému proniknutí do zájmového prostředí a získání zpravodajské informace viz dále.

Prověrka poznatku

Slouží k prokázání nebo k vyvrácení získaného podezření o možné nezákonné aktivitě v zájmovém prostředí. Cílem je zjištění hodnověrnosti zajištěné zpravodajské informace.

Prověrka poznatku může mít několik fází. První fází je hodnocení získané informace na základě vlastních vědomostí policisty, který ji získal porovnáním s jemu dosud známými skutečnostmi a zkušeností o pravděpodobnosti a hodnověrnosti informace. Druhou fází je ověření získaných informací, či jejich částí v databázích a evidencích policie či jiných institucí a posouzení faktické možnosti provedení zjištěného jednání. Třetí fází, pokud projde hodnocení poznatku výše uvedeným ověřením a je poznatek shledán reálným, je rozpracování poznatku za účelem jeho další dokumentace a zároveň neustálé prověřování.

Rozpracování poznatku

Činnost policisty, jejímž cílem je úplné zadokumentování všech informací, listinných a jiných materiálů svědčících o možném podezření ze spáchání trestného činu s cílem generovat a legalizovat výnosy z trestné činnosti. Rozpracováním poznatku je vlastně proces směřující k předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti, jehož cílem je

¹⁸ Blíže ke konkrétním markantům odhalování výnosů ŠUGÁR, J, a kol. Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení. Policejní akademie. Praha 2009. s. 33.

¹⁹ VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky*. Komentář. 1. vydání. Praha: 2009, s. 157.

získání takové míry informací, které je dostačující pro rozhodnutí ve věci – ideálně pro rozhodnutí o zahájení trestního řízení. Obsahem rozpracování poznatku je samotný taktický postup při finančním zpravodajství.²⁰

To, že je možné využít výstupů z finančního zpravodajství i v případě rozhodování o zahájení trestního stíhání, vyplývá z nálezu Ústavního soudu, kdy soud konstatuje, že k tomu, aby bylo možno zahájit trestní stíhání a byl odůvodněn závěr, že byl spáchán trestný čin, je zapotřebí nejprve získat nějaké informace. K tomuto účelu může policie dle soudu využívat prostředky poskytnuté jí policejním zákonem, ve kterém jsou podmínky využití těchto prostředků vymezeny.²¹

7.2. Taktika finančního zpravodajství

7.2.1. Obecné taktické postupy operativně pátrací činnosti

Obecné taktické postupy využitelné ve finančním zpravodajství se kryjí s taktickými postupy používanými při každé operativně pátrací činnosti (OPČ) a vycházejí ze stejných zákonných ustanovení. Není tedy důvod se jim opakovaně věnovat.

Zvláštní pozornost ve vztahu k finančnímu zpravodajství z hlediska jeho odlišností je třeba věnovat dvěma postupům resp. jedné činnosti a jednomu pojmu. Tím pojmem je zpravodajská informace pro finanční zpravodajství a tím postupem je analytické zpracování získaných zpravodajských informací.

7.2.2. Posloupnost finančního zpravodajství

Zpravodajská informace

Za zpravodajskou informaci lze označit takové informace, které jsou získány nějakou operativní cestou, obvykle cestou skrytou a jejichž účelem je zjistit takové údaje (informace), které není možno zjistit běžnými prostředky. Informace sama bude mít vnější a vnitřní formu.

Vnější forma je zpravidla to jakým způsobem a vyjádřením je informace zachycena. V ekonomické oblasti či zájmovém prostředí, kde působí finanční zpravodajství, může být podoba informací velmi různorodá a komplikovaná. Může se pohybovat od vysoce formalizovaných výstupů z PC sítí a evidenčních systémů – typicky výpis z účtu, záznam o proběhlé operaci na organizovaném trhu s cennými papíry přes typičtější a běžným čtenářům přístupnější dokumentům např. obchodní smlouvy, formalizované zápisy o rozhodování statutárních orgánů, až po neformalizované poznámky pachatele, např. ke struktuře jeho činnosti, seznamu obchodů apod.

Před samotným vstupem do zájmového prostředí a získávání informací bude třeba se seznámit tedy s možnou vnější podobou informací, tím jak pochopit tuto podobu, jak ji rozklíčovat a jak s ní dále nakládat.

Na vnější podobu informace navazuje po jejím rozklíčování a poznání pochopení její podoby vnitřní, tedy jejího informačního obsahu. Policista realizující finanční zpravodajství musí být ještě před jeho počátkem vybaven sumou informací ke konkrétnímu ekonomickému prostředí, ve kterém bude působit. Jen tak bude schopen odlišit v obsahu informace tu část, která může signalizovat nezákonné aktivity od částí běžných. Tedy opět být schopen rozlišit proč zrovna takový bankovní převod, tímto směrem a na tento subjekt může signalizovat zastírání výnosu z trestné činnosti, proč zrovna takovýto způsob

²⁰ Srovnej: ŠUGÁR, Ján a kol. Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení. Policejní akademie. Praha 2009. s. 36.

²¹ ÚS II ÚS 812/06. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/II.US812/06>

převodu majetku jedné obchodní společnosti na druhou může signalizovat vytváření výnosů, apod.

Mezi základní identifikátory zpravodajských informací k výnosům z trestné činnosti budou patřit: neziskovost, případně ztrátovost obchodu, opakované zapojení vzájemně spjatých právnických i fyzických osob, zapojení osob bez předchozích zkušeností v ekonomickém životě, zakrývání skutečných vlastníků, vytváření velkých obrátů, rychlé převody finančních prostředků mezi různými subjekty, zapojení hotovostních výběrů a vkladů, nestandardní provize, převody peněz do zahraničí, společnosti v offshore destinacích nebo nově vytvořené společnosti – ready made společnosti, apod.

Analytické zpracování

Analytické zpracování znamená hodnocení získaných relevantních informací ze všech dostupných zdrojů a všemi dostupnými prostředky. Jde zejména o posouzení důvěryhodnosti informace a hodnocení informace především v těchto parametrech: vztah k výnosům a jejich legalizaci, tedy vztah k dané otázce finančního zpravodajství, významnost, časovost, úplnost, prověřenost. Analytické zpracování zahrnuje i rozpoznání nových faktů, porovnání s dosud známými fakty, vytvoření závěrů, integrování dosud známého obsahu ze zajištěných informací a jejich syntéza – spojení celé analyzované informace do souvislého obrazu. Na ten navazuje jeho interpretace, tedy poznání toho co to znamená a co to může znamenat v budoucnu. Výsledkem procesu analýzy je podklad pro další rozhodnutí ve věci, či vytvoření zprávy s popisem stavu a možnou prognózou jeho vývoje.

V případě finančního zpravodajství je nutno do provedené analýzy zapojit nejen vlastní zkušenosti a vědomosti, ale i existující analytické nástroje. Těch je celá řada, jejich jednotlivým rysem je jejich zaměření, které předurčuje jejich využití. Jde o analytické systémy, které jsou zaměřeny především na zpracování vztahových vazeb mezi účastnými osobami, vztahových vazeb mezi finančními a obchodními toky, časovou sousledností pozorovaných jevů, utřídění a kvalitativní zpracování kvantitativní sumy informací dle zadaných kritérií.

Tyto analytické systémy mohou být přímo ve vlastnictví policie např. systémy ASIU, Analist apod., nebo jsou využívány systémy dostupné v nějaké veřejné či poloveřejné formě např. Bedrunka. Bedrunka obsahuje velké množství informací, které jsou sice získávány z veřejných zdrojů, ale obsahuje i řadu informací výhradně policejních. Policie ČR dále využívá programy pro snadnější orientaci ve veřejně dostupných informacích – jako jsou programy od společnosti Bisnode (MagnusWeb a Bizguard), které obsahují velké množství informací z veřejných databází a jsou schopné i vizualizovat v přehledných grafech. Vždy je třeba provést analytické zpracování takovým programem, který zahrne všechny potřebné komponenty k rozebrání a zpracování příslušné zpravodajské informace. V případě finančního zpravodajství půjde především o zpracování a nalezení základních identifikátorů možné detekce trestné činnosti výnosů z trestné činnosti a jejich legalizace.

Podobným způsobem, jako se přistupuje ve finančním zpravodajství k dohledávání výnosů z trestné činnosti, se přistupuje i k dohledávání legálního majetku, který je možné zajistit dle trestního řádu nebo jiného předpisu. Zároveň se využívá finančního zpravodajství k dohledávání majetku, který je ve vlastnictví určité osoby, která se snaží toto vlastnictví různým způsobem zakrýt.

7.3. Konkrétní postup

7.3.1. Získání poznatku

Cíl: zachycení a získání relevantního poznatku o praní špinavých peněz a vytváření výnosů v zájmovém prostředí, skrytou formou bez vědomí zločinecké skupiny.

Kroky:

- přímým pozorováním a vnímáním děje bez využití technických prostředků
- schůzka a vytěžení informátora
- ze sledování osoby
- z nasazení technických prostředků ať již dle zákona o PČR nebo trestního řádu v jiné věci, typicky ze záznamu a odposlechu telekomunikačního provozu
- z dalších úkonů dle zákona o PČR nebo trestního řádu v jiné věci, typicky nějaké formy výslechu
- poskytnutím informace od spolupracujícího subjektu veřejné správy, tzv. neoficiálně na základě osobní znalosti
- vytěžením veřejných zdrojů

Výsledek: Zachycení a prvotní ověření relevantního poznatku o tom, že se připravuje či již provádí trestná činnost spočívající ve vytváření výnosu z trestné činnosti nebo jeho legalizaci. Rozhodnutí o tom zda informace je dostatečně určitá, konkrétní a přínosná pro činnost policie, aby stálo za to ji důkladně prověřit.

7.3.2. Prověrka poznatku

Cíl: získaný poznatek reálně a objektivně posoudit z hlediska splnění parametrů zda je získaný poznatek věrohodný, je možno jej dále ověřit, rozpracovat a zda jde o poznatek patřící do oblasti výnosů. Je třeba posoudit i základní ekonomické a trestně právní aspekty s ohledem na skutečnost možnost existence protiprávního jednání a jeho odhalení.

Kroky:

- prvotní prověrka na základě znalostí a zkušeností policisty
- hodnocení jeho důvěryhodnosti a reálnosti
- ověření skutečností, které jsou součástí informací
- ustanovení a lustrace osob
- prověrka reálnosti ekonomického podkladu poznatku
- zhodnocení reálnosti vytvoření a dalšího nakládání s výnosem z trestné činnosti
- určení věcné a místní příslušnosti a na to navazující případné postoupení příslušné součásti

Výsledek: Rozhodnutí o tom, že poznatek není věrohodný či využitelný pro další činnost policie, nebo je dále využitelný a jakým způsobem. V případě další využitelnosti rozhodnutí o tom jak bude využit, zda je dostatečný pro postup dle trestního řádu a tedy zahájení finančního vyšetřování, zda má sloužit jako informace na vědomí v nějaká jiné trestní věci, či zda má být dále rozpracován pro předchozí možnost využití.

7.3.3. Rozpracování poznatku

Cíl: Využití všech možností dle ZPČR k tomu, aby byl hodnověrný a určitý poznatek, který prošel prověrkou, ale nenaplnuje dostatečnou měrou požadavek trestního řádu na určitost skutku a míry podezření na spáchání trestného potřebné pro zahájení trestního řízení, rozpracován tak, aby buď tyto požadavky trestního řádu byly naplněny a zahájeno trestní řízení nebo byl poznatek uložen, případně může být dán na vědomí, pokud má v informační podstatě alespoň nějakou informační hodnotu pro činnost policie.

Kroky:

- stanovení plánu rozpracování a využití příslušných prostředků

- práce s informátorem – jeho vytěžení k prošetřovaným okolnostem, úkolování k zjištění dalších informací či listin k věci
- nasazení technických prostředků dle ZPČR
- osobní sledování
- osobní šetření u dalších kontaktů policisty – pracovníci součinnostních orgánů veřejné moci, důvěryhodné osoby z okruhu obchodních společností apod., kteří nejsou vedeni jako informátoři
- využití analytických programů
- hodnocení a analýza všech zjištěných informací

Výsledek: Rozhodnutí o uložení poznatku, dání poznatku na vědomí pokud není přímo využitelný pro zahájení trestního řízení.

7.4. Zvláštnosti finančního zpravodajství

7.4.1. Zvláštnosti zájmového prostředí

Finanční zpravodajství je primárně cíleno do zájmového prostředí, kde je páchána trestná činnost, jejímž cílem, je generování zisku z nelegálních aktivit – páchání trestné činnosti, a do zájmového prostředí, které pro tyto struktury zajišťuje legalizaci – vyprání těchto zisků - výnosů z trestné činnosti.

Tím je determinováno i zájmové prostředí, proti kterému finanční zpravodajství směřuje. Ze strany policisty, který finanční zpravodajství provádí, to klade především nároky na okruh osob, od kterých jsou získávány informace, okruh míst kde jsou informace získávány a přístup do těchto míst a k těmto osobám, způsob jednání v prostředí i penzum nutných znalostí a to především z oblasti ekonomiky, finančnictví, daňové problematiky a některých dalších speciálních oblastí (např. nárůst ekonomických zločinů prostřednictvím kyberkriminality).

Policista provádějící finanční šetření nejen musí mít nutné penzum zvláštních znalostí a být schopen navázat kontakty a provést průnik do tohoto zájmového prostředí, ale pokud proniká do tohoto prostředí skrytě, musí působit rovněž pod věrohodnou legendou.

7.4.2. Zvláštnosti obsahu informace

Základní činností finančního zpravodajství je získání zpravodajské informace ve vztahu k výnosům z trestné činnosti a jejich legalizaci. Podstata samotné informace nemusím mít zcela otevřeně zřejmý charakter, který svědčí o páchané trestné činnosti. Vnějšíkově bez kontextu může budit zdání běžné, zákonné informace z ekonomického prostředí.

Teprve porovnáním s dalšími známými informacemi, zařazením do struktury známých dějů a způsobu páchání trestné činnosti ekonomického charakteru může obsah zpravodajské informace signalizovat možné páchání trestné činnosti či jiné nezákonné aktivity.

Mezi samotné zvláštnosti informací, se kterými pracuje finanční zpravodajství, tedy především bude patřit vnější podoba samotné informace, informace může být např. ve formě bankovního výpisu, hlášení o nestandardní operaci, zápis z jednání statutárního orgánu apod., je třeba se orientovat i ve formách takovýchto informací, které dokumentují jevy a průběh ekonomického života.

Dále sem bude patřit vnitřní nosný obsah informace. Opět půjde o to v samotném obsahu zajištěné zpravodajské informace rozpoznat, vyhodnotit a zaměřit se na podstatu informace ve vztahu k možné trestné činnosti. Např. zaměření se na indikátory svědčící o rozhodnutí statutárních orgánů k nestandardnímu nakládání s majetkem, o podivné struktuře obchodu

ve vztahu k zakrývání toho kdo jedná za obchodní partnery, využití nastrčených právnických a fyzických osob, nelogičnost samotného obchodu např. ve vztahu k neexistenci ziskovosti apod.

7.4.3. Zvláštnosti získávání informací

Na rozdíl od obecného získávání operativních informací je oblast, kterou postihuje finanční zpravodajství charakterizována řadou právních předpisů na ně navazujících podzákonných právních aktů a je realizující řadu institucí, které jsou zaměřeny buď primárně, či to mají jakou součást své činnosti na otázky praní špinavých peněz, či jiné ekonomické nezákonné aktivity. Typicky jde o FAÚ MF, ale informace jsou získávány i z oblasti celní správy, daňových úřadů a dalších možných dohledových a kontrolních institucí v ekonomické oblasti.

Tedy policista provádějící finanční zpravodajství, kromě vybavení znalostí o zájmovém prostředí a znalostí o tom jaké informace a co může být jejich obsahem, musí být vybaven i vědomostí o systému a možnostech těchto institucí, jako logických partnerů nejen při prvotním získání zpravodajské informace, ale i jako partnerů využitelných při operativním rozpracování, hodnocení a analýze v rámci finančního zpravodajství.

8. Zvláštnosti finančního šetření (vyšetřování) v případě anonymních transakcí akciovými tituly

Hospodářská trestná činnost přinášející pachatelům majetkový prospěch je doprovázena řadou ekonomických problémů, které musí pachatel sám či se svými pomocníky vyřešit. Klasicky musí pachatel nejprve majetek získat, dále majetek ochránit před případnými zásahy orgánů činných v trestním řízení a v neposlední řadě i před finančními úřady či celní správou, které usilují naplnit příjmovou stránku státního rozpočtu.

Jedním ze způsobů umožňujících pachatelům majetkové trestné činnosti legalizovat výnosy z trestné činnosti, tedy zakrývat výnosy z trestné činnosti, zastírat skutečné vlastníky majetku, zastírat převody majetku či původ majetku, je využití tzv. finančních instrumentů, počínaje klasickými cennými papíry jakými jsou akcie, podílové listy atd. až po „moderní“ cenné papíry tzv. deriváty – swapy, opce atd. Z ekonomického hlediska jsou akcím podobné například obchodní podíly v družstvech či ve společnostech s ručením omezeným, tj. z pohledu ekonoma není mezi akcií a obchodním podílem rozdíl – existují pouze rozdíly dané právními normami upravujícími a specifikujícími jednotlivé typy obchodních společností v legislativách jednotlivých zemí.

Za „*anonymní obchod*“ je pro potřeby této metodiky považováno takové provedení převodu (směny, prodeje, propadnutí zástavy) majetku od převodce (typicky prodejce) na nabyvatele (typicky kupujícího), u kterého nelze identifikovat alespoň jednu ze stran provádějících obchod z pohledu nezainteresovaného vnějšího pozorovatele. „*Anonymizovaný obchod*“ je pouhé technické označení převodu majetku, u kterého byla jednou či více smluvními stranami provedena opatření, která u obchodu „zneviditelnala“ alespoň jednu ze stran obchodního vztahu či zakryla vůbec proběhlý převod majetku. Termínem „*anonymizace vlastníka (resp. převodce, nabyvatele)*“ označujeme zneviditelnění vlastníka majetku či alespoň jedné ze stran obchodního vztahu pro nezainteresovaného pozorovatele.

8.1. Akcie a akciové společnosti – základní pojmy

Akcie v listinné a dematerializované podobě, akcie na jméno a akcie na doručitele

V této části si ukážeme, jakým způsobem jsou akcie používány při anonymizaci obchodů a anonymizaci vlastníků. Připomeňme nejprve klasickou definici „akcie“. Akcie je cenný papír, který potvrzuje svému majiteli zpravidla následující práva – právo podílet se na řízení společnosti (typicky formou rozhodování na valné hromadě akciové společnosti), právo podílet se na likvidačním zůstatku společnosti, právo podílet se na výnosu ze společnosti (typicky formou dividend ev. i jiným způsobem) a z pohledu české praxe i právo podílet se na navyšování základního kapitálu společnosti způsobem, aby nedošlo k naředění procentního podílu akcionáře na základním kapitálu akciové společnosti.

Připomeňme, že na majetek vlastněný akciovou společností mají vedle majitelů akciové společnosti (akcionářů) nárok rovněž věřitelé akciové společnosti. Tedy vlastnictví akciové společnosti znamená, že akcionář vlastní pouze část majetku, která se v teorii nazývá „čisté obchodní jmění“. Dále poznamenejme, že pojem „aktiva“ je účetní název pro pojem „majetek“.

Z ekonomického hlediska je obdobným cenným papírem jako akcie tzv. zatímní list, který akciová společnost vydává svým akcionářům v případě, že není dosud splacen základní kapitál akciové společnosti. V případě společnosti s ručením omezeným je cenným papírem kmenový list, který plní u spol. s r.o. tytéž funkce jako akcie v případě akciové

společnosti. Vydání kmenového listu musí být v ČR dohodnuto v zakladatelské smlouvě společnosti s ručením omezeným. Informace obsažené v tomto textu se odpovídajícím způsobem vztahují i na různé typy obchodních společností založených a fungujících dle různých právních režimů.

Základní klasifikace akcií

Základními druhy akcií jsou *akcie na jméno* a *akcie na doručitele (majitele)*. Ekonomickou podstatou *akcií na jméno* je to, že akciová společnost vede seznam svých akcionářů, tj. akciová společnost zastoupená představenstvem akciové společnosti či jím pověřeným subjektem vede seznam svých akcionářů. Ekonomickou podstatou *akcií na doručitele* je to, že akciová společnost pouze vydala (emitovala) akcie ve fyzické (tj. dnes v listinné formě) podobě a předala je svým akcionářům.

Zákonná úprava v ČR především po roce 2013 (např. Zákon č. 134/2013 Sb., o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a o změně dalších zákonů), stručně shrnuto – výrazně omezuje vydávání akcií na doručitele v ČR. Nicméně je nutno mít na paměti, že ekonomické aktivity, které nazýváme hospodářskou trestnou činností či finanční kriminalitou i v ČR obvykle počínají řadu let před rokem 2013, i když jsou Policií ČR vyšetřovány až po roce 2013. Navíc jsou zmíněné nelegální ekonomické aktivity obvykle prováděny s využíváním obchodních společností působících nejen v ČR, ale i s využitím zahraničních obchodních společností, jejichž fungování se neřídí českým právním řádem. Proto je nutno při zkoumání nelegálních ekonomických aktivit respektovat v první řadě ekonomickou povahu akcií a smysl jejich použití v nelegální ekonomické aktivitě, a to s přihlédnutím k tehdy platné legislativní úpravě, kterou se příslušné „domácí“ i „zahraniční“ akciové (či obdobné) společnosti řídili či řídí.

Fyzickou formou akcií mohou být *akcie v listinné formě*, kdy akciová společnost vydá akcie v listinné podobě a předá je svým akcionářům. - Typicky v podmínkách ČR u akciových společností, kde je „malý“ (např. do 20) počet akcionářů, předseda představenstva akciové společnosti vytiskne akcie na laserové tiskárně a opatří akcie podpisem svým a zajistí i podpisy dalších statutárních orgánů a pak akcie fyzicky předá majitelům (vlastníkům) akciové společnosti. Akcie na jméno v listinné formě je de facto pouhým potvrzením o současném vlastníkovi akcií, kdy akciová společnost formou rubopisného záznamu na akciích zaznamenává, kdo je majitelem akcií tak, jak je vedeno v evidenci akciové společnosti. Další formou akcií jsou *akcie v dematerializované podobě*, kdy akciová společnost zastoupená představenstvem (ev. představenstvo akciové společnosti může pověřit jiný subjekt – v ČR např. Centrální depozitář cenných papírů) vede seznam svých akcionářů.

Akcie v dematerializované podobě jsou v současnosti výhradně akcie na jméno, i když z technického hlediska lze v důsledku rozvoje počítačových technologií předpokládat, že je pouze otázkou času, nežli akcie v dematerializované podobě budou existovat i jako „akcie na doručitele“ – Například ve formě „anonymní počítačové věty“ vedené v anonymním záznamu u akciové společnosti a současně ve formě „neanonymní počítačové věty“ vedené na nosiči dat (např. typu kreditní karty) u vlastníka akciové společnosti. Uvedenou „neanonymní počítačovou větu“ bude možno předávat jiným subjektům, které se tak stanou vlastníky akciové společnosti. (Jde o předání, které je analogické převodu peněz mezi bankovními účty.) Názorně: Jde o logiku prokázání vlastnictví akcie akciové společnosti „roztrženým obrázkem“, ze kterého polovinu vlastní akciová společnost a druhou polovinu vlastní akcionář akciové společnosti, přičemž akciová společnost neví, kdo je majitelem druhé části roztrženého obrázku.

Připomeňme, že obecně akcie vůbec akciovou společností nemusejí být vydány. Vlastnictví k majetku akciové společnosti je pak typicky prokazováno společenskou smlouvou či zakladatelskou listinou. Právě tak připomeňme, že akcie pouze „potvrzuje“ či „prokazuje“ existenci vlastnictví akciové společnosti a že samotná akcie v obecném případě nezakládá nárok na vlastnictví (majetkovou účast na podnikání) akciové společnosti.

8.2. Listinné akcie na doručitele

Listinné akcie na doručitele (anonymní akcie, akcie na majitele) umožňují:

- a) zakrývání vlastníka majetku vlastněného akciovou společností, přičemž skutečného vlastníka majetku akciové společnosti nelze zjistit
- b) použití listinných akcií na doručitele jako platebního prostředku, tj. použití listinných akcií na doručitele při úhradě cen za zboží a služby mimo dosah kontroly orgánů státní moci a správy. Obě shora uvedené situace si přiblížíme podrobněji.

Trendem současné doby respektovaným i současnou českou legislativou je „zakázat akciovým společností vydávat akcie na doručitele“.

a) Použití listinných akcií na doručitele k zakrytí vlastnictví

Jde o klasický způsob, kdy skuteční vlastníci akciové společnosti si nepřejí být veřejně vidět, a proto se rozhodnou své vlastnictví zakrýt tím, že se rozhodnou vydat u své akciové společnosti listinné akcie na majitele.

Z hlediska úplného zakrytí vlastnictví akciové společnosti mohou být statutární orgány společnosti (typicky členové představenstva a dozorčí rady) nastrčené fyzické osoby, což však představuje určitá možná rizika s tím, že by nastrčené fyzické osoby mohly „zašantročit či odcizit“ část majetku akciové společnosti. Proto lze potenciálně předpokládat, že skutečný majitel (majitelé) akciové společnosti bude členem statutárních orgánů – typicky členem představenstva, pokud je majitel akciové společnosti „aktivním podnikatelem“, či členem dozorčí rady, pokud je majitel akciové společnosti pouze „investorem peněžních prostředků nezasahujícím příliš do řízení společnosti“. Existence nového Občanského zákoníku umožnila, aby se členy statutárních orgánů staly právnické osoby, v důsledku čehož se rozšířila i možnosti skrytí vlastníků.

b) Použití listinných akcií na doručitele jakožto platebního prostředku

Vypořádání obchodů, které jsou potenciálně pro své účastníky rizikové z důvodů možného sledování pohybů peněžních prostředků daňovými orgány či orgány činnými v trestním řízení. Proto místo použití peněžních prostředků, jejichž pohyb lze na bankovních účtech sledovat, je při úhradě závazků mezi obchodně propojenými skupinami používáno předání listinných akcií na doručitele. Předávané listinné akcie na doručitele dávají možnost disponovat majetkem, který je ve vlastnictví (anonymně vlastněné) akciové společnosti.

Možným signálem existence takového použití akcií na majitele je situace, kdy, kdy akciové společnosti (typicky vlastněné ze zahraničí) vlastní v lukrativních lokalitách v ČR i jinde v Evropě nemovitý majetek, který často ani nebývá příliš využíván (tj. pronajímán k obytným či podnikatelským účelům), či je využíván spíše symbolicky.

Nebezpečí plynoucí z používání akcií na majitele

Ku „cti“ listinných akcií na doručitele (majitele) je nutno poznamenat, že akcie v listinné podobě na doručitele (majitele) jsou pro své majitele potenciálně velmi nebezpečným

instrumentem. Obecně totiž neexistuje možnost si ověřit, jak pro konkrétní akciovou společnost XYZ, a.s. graficky vypadá „skutečná“ akcie na majitele v listinné formě. To např. v ČR umožňovalo provedení typu podvodu, který spočíval v tom, že se fyzická osoba či skupina spolupracujících osob si „vytiskne“ padělky akcií na doručitele společnosti XYZ, a.s., u notáře se tyto osoby předložením padělků listinných akcií na majitele prohlásí jedinými majiteli akciové společnosti XYZ, a.s. a z titulu majitelů společnosti XYZ, a.s. nechají sepsat notářský zápis spočívající mj. ve změně statutárních orgánů akciové společnosti XYZ, a.s. či změny související s možností disponovat majetkem akciové společnosti. Uvedené změny pak nechají „podvodníci“ zapsat do obchodního rejstříku. Sice byl proveden „veřejný“ zápis do obchodního rejstříku, ale záleželo obvykle jen na pozornosti skutečných vlastníků akciové akcií, zda si změny všimnou. Na základě údajů zapsaných v obchodním rejstříku pak skupina „podvodníků“ může disponovat majetkem akciové společnosti XYZ, a.s. – tj. typicky šlo o snahu prodat lukrativní nemovitý majetek vlastněný akciovou společností XYZ, a.s.

8.3. Listinné či dematerializované akcie na jméno

Připomeňme, že pokud akciová společnost vydává (v listinné či dematerializované podobě) akcie na jméno, musí akciová společnost, tj. v praxi de facto představenstvo akciové společnosti či jím pověřený subjekt, vést seznam svých akcionářů. Tím se účastníci tohoto seznamu stávají „viditelní“ pro potřeby orgánů státní moci a správy. Nicméně akciová společnost v obecném případě – vždy záleží na legislativě v příslušné zemi - nemusí zveřejňovat seznam svých akcionářů pro širokou veřejnost.

Právě tak jako listinné akcie na doručitele, tak i akcie na jméno (bez ohledu na to, zda jde o akcie v listinné či dematerializované podobě) umožňují provádět méně standardní operace, jakými jsou:

- a) zakrývání vlastníka majetku vlastněného akciovou společností, přičemž skutečného vlastníka majetku akciové společnosti nelze zjistit
- b) použití akcií na jméno jako platebního prostředku, tj. použití listinných akcií na jméno při úhradě cen za zboží a služby mimo dosah kontroly orgánů státní moci a správy.

Obě shora uvedené situace si přiblížíme podrobněji

a) Použití akcií na jméno (v dematerializované či listinné podobě) k zakrytí vlastnictví

Z formálního hlediska jsou akcie na jméno ideálním nástrojem pro identifikaci skutečných vlastníků akciové společnosti, protože akciová společnost musí vést seznam svých akcionářů. Pro potřeby anonymizace vlastnictví či anonymizace obchodů jsme se spíše v období let 1992-1999 v ČR mohli setkat s řadou podivných – amatérských technik, které měly zabránit veřejnosti poznat skutečné vlastníky akciové společnosti. Uvedme dva klasické příklady:

- a) Protože důležitým zdrojem informací o akcionářích jsou výroční zprávy, lze se několik dní před datem, ke kterému je výroční zpráva společnosti sestavována, setkat s (veřejnosti neznámým) prodejem akcií fyzické či právnické osobě XX a současným uzavřením kupní smlouvy, kdy skuteční akcionáři nakupují od pana XX akcie jeden den po rozhodném datu, ke kterému se sestavuje účetní uzávěrka. Smluvně je ošetřeno, že dokud nebude fyzicky zapláceno, akce zůstávají jako záruka za splnění závazku atd. Naprosto analogická je situace, kdy musí vlastník uzavřít smlouvu, která bude součástí sbírky listin v obchodním rejstříku, tj. opět jsou před datem uzavření smlouvy akcie panu XX prodány a současně v tomto dni je dohodnut odkup akcií XX zpět. (Typická odměna panu – či obchodní společnosti - XX bývá podle velikosti transakce částka cca 50 až 100 tisíc Kč.)

b) Zakrývání s použitím služeb advokátů (advokátních kanceláří), kdy se skutečný vlastník nechá zastupovat v seznamu akcionářů advokátem, který není povinen uvádět jméno klienta. (V případě akcií na doručitele pak v zastoupení svého klienta jedná dle příkazů klienta advokát na valné hromadě a jako vlastník se advokát prokazuje při prezenci na valné hromadě fyzickým předložením listinných akcií na doručitele.) Z hlediska vyšetřování hospodářských trestných činů uvedený způsob zakrývání vlastníka je spolehlivý a časem prověřený „signální praporek“ označující orgánům činným v trestním řízení že něco není s akciovou společností v pořádku.

Shora uvedené příklady jsou sice poněkud staromódní, ale dokonce i dnes se se shora uvedenými postupy můžeme setkat.

Elegantnějším a dnes ve zdrcující míře převažujícím způsobem zakrývání vlastnictví je přístup založený na odlišení „ekonomického vlastnictví“ (= vlastnictví v ekonomickém smyslu) a „vlastnictví v právním smyslu“ (= vlastnictví z hlediska právních předpisů).

Vlastnictví v „právním“ a „ekonomickém“ smyslu můžeme ilustrovat na příkladu situace v ČR: V českém ekonomicko-právním prostředí je vlastníkem společnosti typu společnost s ručením omezeným (resp. akciové společnosti) společník (resp. akcionář). Vlastníkem v ekonomickém smyslu je ten, kdo má na základě plné moci (generální plné moci) možnost disponovat majetkem, přičemž zmíněná plná moc je fakticky nevypověditelná ze strany dalších, tj. plnou mocí nezplnomocněných osob. – Nejblíže k vlastníkovi v ekonomickém smyslu je nositel prokury, ovšem prokura je ze strany představenstva společnosti (resp. vlastníků společnosti) vždy vypověditelná.

V případě obchodních společností (akciových, či společností s ručením omezeným typu LTD) je právním vlastníkem ten, kdo vlastní akcii či obchodní podíl ve společnosti typu LTD či kdo je „v registrech vlastníků“ zapsán – evidován - jako vlastník. Ekonomickým vlastníkem obchodní společnosti AA je však ten, kdo je generální plnou mocí (Power Attorney) zmocněn k *neomezenému disponování majetkem (a závazky)* obchodní společnosti AA. Charakteristickým znakem zmíněné generální plné moci je to, že tato plná moc je fakticky nevypověditelná, tj. k jejímu vypovězení může dojít výhradně na přání zmocněného – tj. osoby disponující generální plnou mocí.

Generální plná moc k disponování majetkem (a závazky) obchodní společnosti se používá jako základní nástroj tzv. „mezinárodního daňového plánování“ a rovněž je využívána jako základní nástroj k zakrývání vlastnictví obchodních společností v případě, že obchodní společnosti mají povinnost zveřejňovat seznam svých vlastníků (akcionářů). Vystavením „generální plné moci“ se faktické vlastnické právo – právo disponovat majetkem a závazky společnosti – přesune od stávajících veřejně známých vlastníků uvedených „v registrech vlastníků“ (včetně seznamu akcionářů či vlastníků vedených v samotné společnosti) k oprávněné osobě, která však není nikde evidována jako vlastník společnosti v právním slova smyslu. K prodeji společnosti AA pak stačí jen, aby se změnila oprávněná osoba disponující „generální plnou mocí k disponování majetkem společnosti AA“, aniž se mění vlastníci společnosti v „právním slova smyslu“, tj. vlastníci společnosti evidovaní v „registrech vlastníků“.

Připomeňme, že legislativa některých zemí (např. Kypr) vyžaduje, aby byl orgánům státní správy sdělen skutečný vlastník obchodní společnosti (tj. obvykle osoba oprávněná k disponování majetkem společnosti na základě generální plné moci), ale vynutitelnost tohoto právního předpisu je de facto nulová.

Problematika daňových rájů a „International Business Companies Acts“

Problematika tzv. daňových rájů je zkoumána dlouhou řadou let. Připomeňme poněkud archaické nicméně stále užitečné přehledové práce Neal²² a Hansen a Kessler,²³ současný pohled Kongresu USA na daňovou optimalizaci s použitím daňových rájů Gravelle,²⁴ teoretický právní rozbor trestné činnosti v oblasti daní vč. užití daňových rájů Raskolnikov²⁵ či teoretickou neoklasickou analýzu dopadů existence daňových rájů a zdanění na výkonnost ekonomiky Rostain a Regan.²⁶

Z hlediska operací souvisejících s anonymizací vlastníků a anonymizací obchodů se často pracuje s tzv. off-shore(ovými) společnostmi. Nejjednodušeji si lze off-shore společnost představit jako podnikatelský subjekt (právního typu obdobného naší společnosti s r. o. – LLC, IBC, Inc. apod.), který vyvíjí ekonomickou aktivitu takřka výhradně mimo území státu, ve kterém společnost sídlí. Typickými sídly off-shore společností jsou tzv. „daňové ráje“, které si lze názorně představit jako státy, kde jsou placeny velmi nízké daně (např. roční paušální poplatek 50 USD za každou obchodní společnost) apod.

Součástí legislativy států, které jsou považovány za tzv. daňové ráje, bývá zákon – „International Business Companies Act“ (IBCA), který umožňuje založit v daňovém ráji tzv. off-shore společnost. Z hlediska ekonomického je off-shore společnost běžná obchodní společnost založená na základě IBCA, přičemž tato off-shore společnost nesmí provozovat na teritoriu příslušného státu, jakoukoliv podnikatelskou činnost, najímat zaměstnance, vyrábět výrobky apod. s výjimkami nákupů určitých typů služeb – např. nájem kanceláří, najímání pomocného personálu, najímání účetních, právních a daňových služeb. Právě na základě jednotlivých zákonů IBCA jsou často zakládány v různých daňových rájích společnosti používané při zakrývání vlastníků či vlastnictví.

Připomeňme, že pro zahraniční subjekty se mohou stát „daňovými ráji“ díky daňové legislativě i státy, které se běžně za daňové ráje nepovažují – Švýcarsko, Delaware apod.

Z hlediska anonymizace obchodů mají však obchodní společnosti vlastněné off-shore společnostmi sídlícími v daňových rájích určitou nevýhodu. Být vlastněn společností sídlící v daňovém ráji v současnosti znamená být z hlediska orgánů daňové správy potenciálně podezřelý z krácení daní a z hlediska orgánů činných v trestním řízení být potenciálně podezřelý z praní špinavých peněz.

Proto se i v ČR v posledních deseti letech zájemci o provádění anonymních obchodů využívají zahraniční společnosti sídlící ve státech, které rozhodně nelze považovat za tzv. daňové ráje (typu Švýcarsko, Španělsko, Portugalsko, Velká Británie, Saudská Arábie, Delaware...).

Jen pro úplnost připomeňme, že ve světě existuje mnoho podnikatelských subjektů, které poskytují fyzickým i právnickým osobám služby spojené se zakládáním a správou offshore společností a s mezinárodním daňovým plánováním. V ČR mezi takovéto subjekty patří

²² (Neal, 1998) NEAL, T. L. *The Offshore Advantage: Privacy, Asset Protection, Tax Shelters, Offshore Banking & Investing - Why & How*, MMP, 1998, 272 s., ISBN 978-1571013316.

²³ (Hansen, Kessler, 2001) Hansen N. A., Kessler S. A. *The Political Geography of Tax Havens and Tax Hells*, The American Economic Review, Vol. 91, No. 4 (Sep., 2001), pp. 1103-1115.

²⁴ (Gravelle, 2015) GRAVELLE, G. J. *Tax Havens: International Tax Avoidance and Evasion*, 2015, Congressional Research Service 7-5700, R40623, (dostupné z www.crs.gov)

²⁵ (Raskolnikov, 2006) RASKOLNIKOV, A. *Crime and Punishment in Taxation: Deceit, Deterrence, and the Self-Adjusting Penalty*, Columbia Law Review, Vol. 106, No. 3 (Apr., 2006), pp. 569-642

²⁶ (Rostain, Regan, 2014) ROSTAIN T., REGAN C. M. Jr. *Confidence Games: Lawyers, Accountants, and the Tax Shelter Industry*, The MIT Press, 2014, 424 s. ISBN 978-0262027137

například společnosti SMART Office & Companies, s.r.o., KAMINARI, s.r.o., Akont Trust Company, s.r.o. a další.

V právním řádu, ve kterém jsou povoleny pouze akcie na jméno (či obchodní společnosti jsou povinny vést seznam svých majitelů) probíhá zakrývání vlastnictví obchodní společnosti v zásadě třemi možnými způsoby:

1. Nevhodným klasickým způsobem, kdy Společnost AC sídlící v daňovém ráji vystaví generální plnou moc panu Novákovi, který na jejím základě disponuje majetkem této společnosti mj. v ČR a případně uzavírá jménem Společnosti AC obchody v ČR. – Je pouze otázkou času, kdy finanční úřad projeví zájem o tyto obchody a o peněžní toky tyto obchody doprovázející.
2. Společnost X sídlící v daňovém ráji, se stane 100%ním vlastníkem Společnosti Y založené v některém ze států EU, či v jiné důvěryhodné zemi.
3. Společnost X sídlí v některé důvěryhodné zemi odlišné od země, ve které je založená Společnost Y.

V případě ad 2. a 3. Společnost Y vystaví generální plnou moc panu Novákovi, který se stane beneficentem – tj. z ekonomického hlediska i vlastníkem - Společnosti Y. Pan Novák, který na základě generální plné moci disponuje majetkem Společnosti Y mj. v ČR a případně uzavírá jménem Společnosti Y obchody v ČR. – Uvedená operace silně zkomplikuje život orgánům daňové správy v obou zemích, protože takto fungujících firem je mnoho a v zásadě lze (s poměrně malou mírou rizika) zkusovat informace o hospodaření obou společností a tím „vhodným způsobem“ manipulovat daňovým základem apod.

Shora zmíněný druhý a třetí postup je snadným způsobem, jak zakrýt skutečného vlastníka Společnosti Y. Proto legislativa řady zemí tento postup zakazuje tím, že majetek akciové společnosti (s určitými výjimkami peněžních prostředků v hotovosti a na bankovních účtech) nesmí obsahovat výhradně pouze akcie jedné akciové společnosti. V tomto případě je nutno zákon obejít a zabránit tomu, aby majetek Společnosti X byl tvořen výhradně akciemi Společnosti Y, ale ve vlastnictví Společnosti X musí přibýt ještě akcie další akciové společnosti.

Poznámka: Z terminologického hlediska akcie (společnosti AB), která ve svém majetku drží pouze akcie jiné akciové společnosti, se nazývá angl. nominee share. Společnost AB je pak Nominee společnost AB, česky patrně „zmocněná společnost“ a akcie společnosti AB by byly „akcie zmocněné společnosti“, ale tyto pojmy se v češtině v souvislosti s mezinárodním daňovým plánováním nepoužívají. Podle autorovi dostupných informací některé právní režimy vyžadují i použití slova „nominee“ v názvu společnosti, jejíž majetek je tvořen výhradně akciemi jiné akciové společnosti.

Dále si názornou tabulkovou formou popíšeme způsoby zakrývání skutečného vlastníka společnosti ve dvou odlišných právních rádech, a to v případě, kdy

- a) právní řád v příslušné zemi povoluje existenci „nominee společností“ a dále v případě kdy
- b) právní řád v příslušné zemi nepovoluje existenci „nominee společností“.

Rovněž si připomeneme, jak vypadá typická vlastnická struktura společnosti, u které je zakrýván vlastník, a ukážeme, kdo je výstavcem generální plné moci, resp. jen plné moci vystavené vlastníkově společnosti v ekonomickém smyslu (tj. tzv. beneficentovi z generální plné moci).

V dále uvedené tabulce je popsána situace, kdy Společnost X z právního hlediska vlastní zcela nebo z „takřka úplně“ Společnost Y a je schematicky ukázáno, jakým způsobem je

s využitím generální plné moci zakrývá fakt, že skutečným vlastníkem Společnosti Y je pan Novák. Tedy je ukázáno, kdo generální plné moci vystavuje v případě, že právní řád povoluje existenci „nominee společností“ (viz Model I) a v případě, že právní řád v příslušné zemi nepovoluje existenci „nominee společností“ (viz Model II). Současně je ukázáno, jak vypadá typická vlastnická struktura Společnosti Y v případě, že právní řád umožňuje a v případě kdy právní řád neumožňuje existenci „nominee společností“.

Modely zakrývání ekonomického vlastníka (beneficienta) Společnosti Y pana Nováka s využitím „nominee společností“ a při nemožnosti využití „nominee společností“		
Model I (právní řád povoluje „NOMINEE“ společnosti – tj. Společnost X je „nominee společností“)	Model II (právní řád zakazuje „NOMINEE“ společnosti, tj. Společnost X a Společnost AA nejsou „nominee společnostmi“)	
Nominee Společnost X Jediný majetek společnosti „Nominee Společnost X“ je tvořen 100 % podílem na základním kapitálu společnosti Y	Společnost X (například akciová Společnost X) Společnost X vlastní: 99,99 % podíl na základním kapitálu Společnosti Y a 100% podíl na základním kapitálu Společnosti AA. Společnost AA vlastní: 0,01% podíl na základním kapitálu Společnosti Y a „zanedbatelné“ podíly na základním kapitálu v dalších obchodních společnostech. (Z důvodu toho, aby Společnost AA nebyla společností typu „nominee“. Obvyklá velikost „zanedbatelné velikosti podílu“ Společnosti AA na základním kapitálu u dalších obchodních společností je velmi hluboko pod 1 % podílu na základním kapitálu.)	
Generální plná moc panu Novákovi je vystavena vlastníky v právním smyslu (či jejich pověřenými právními zástupci) společnosti „Nominee Společnost X“ na disponování majetkem „Nominee Společnosti X“. Z obsahu plné moci vyplývá, že že majitelé (v právním smyslu) společnosti „Nominee Společnost X“ zmocňují pana Nováka k neomezenému nakládání majetkem Společnosti Y, tj. majitelé v právním smyslu „Nominee Společnosti X“ (či jejich pověřenými zástupci – typicky „directors“) zmocňují pana	Generální plná moc panu Novákovi je vystavena vlastníky v právním smyslu (či jejich pověřenými právními zástupci) Společnosti X na disponování majetkem Společnosti Y. Z obsahu plné moci vyplývá, že majitelé (v právním smyslu) Společnosti X zmocňují pana Nováka k neomezenému nakládání majetkem Společnosti Y, tj. majitelé v právním smyslu Společnosti X (či	Generální plná moc panu Novákovi je vystavena vlastníky v právním smyslu (či jejich pověřenými právními zástupci) společnosti AA na disponování majetkem Společnosti Y. Z obsahu plné moci vyplývá, že majitelé (v právním smyslu) Společnosti AA zmocňují pana Nováka k neomezenému nakládání majetkem Společnosti Y, tj. majitelé v právním smyslu Společnosti AA (či

<p>Nováka k tomu, aby neomezeným způsobem „přikazoval“ statutárním orgánům Společnosti Y způsob, jakým mají statutární orgány Společnosti Y disponovat majetkem Společnosti Y, jakým dalším subjektům mají statutární orgány Společnosti Y (či jejich pověření zástupci) vystavovat další plné moci k disponování majetkem Společnosti Y. Tj. typicky pan Novák bude mít k dispozici generální plnou moc vystavenou zástupci statutárních orgánů Společnosti Y.</p>	<p>jejich pověření zástupci) zmocňují pana Nováka k tomu, aby „neomezeným způsobem „přikazoval“ statutárním orgánům Společnosti Y způsob, jakým mají statutární orgány Společnosti Y disponovat majetkem Společnosti Y, jakým dalším subjektům mají statutární orgány Společnosti Y (či jejich pověření zástupci) vystavovat další plné moci k disponování majetkem Společnosti Y. Tj. typicky pan Novák bude mít k dispozici generální plnou moc vystavenou zástupci statutárních orgánů Společnosti X k disponování majetkem společnosti Y.</p>	<p>jejich pověření zástupci) zmocňují pana Nováka k tomu, aby „neomezeným způsobem „přikazoval“ statutárním orgánům Společnosti Y způsob, jakým mají statutární orgány Společnosti Y disponovat majetkem Společnosti Y, jakým dalším subjektům mají statutární orgány Společnosti Y (či jejich pověření zástupci) vystavovat další plné moci k disponování majetkem Společnosti Y. Tj. typicky pan Novák bude mít k dispozici generální plnou moc vystavenou zástupci statutárních orgánů Společnosti AA k disponování majetkem společnosti Y.</p>
<p>Typičtí vlastníci v „právním slova smyslu“ společnosti „Nominee Společnost X“ jsou například zaměstnanci advokátní kanceláře typu vrátný, uklízečka, administrativní pomocnice v advokátní kanceláři apod.</p>	<p>Typičtí vlastníci v „právním slova smyslu“ „Společnosti X“ jsou například zaměstnanci advokátní kanceláře typu vrátný, uklízečka, administrativní pomocnice v advokátní kanceláři apod.</p>	<p>Typičtí vlastníci v „právním slova smyslu“ Společnosti AA“ jsou například zaměstnanci advokátní kanceláře typu vrátný, uklízečka, administrativní pomocnice v advokátní kanceláři apod.</p>
<p>Pracovníci orgánů činných v trestním řízení se typicky setkají pouze s generální plnou mocí vystavenou statutárními orgány Společnosti Y. Tj. s plnou mocí vystavenou pověřenými zástupci – typicky tzv. „directors“ – vlastníků v právním slova smyslu, tj. zástupců Společnosti X) panu Novákovi, a to typicky při žádosti o otevření bankovního účtu Společnosti Y, kterým disponuje pan Novák.</p>		<p>S touto plnou mocí se typicky nelze setkat, protože pan Novák nemá důvod tuto plnou moc kdekoliv překládat.</p>

b) použití akcií na jméno jako platebního prostředku

Převod ekonomického vlastnictví Společnosti Y od pana Nováka např. na pana Vopičku je z technického hlediska triviální. Stačí pouze napsat novou generální plnou moc k disponování majetkem Společnosti Y (popřípadě i Společnosti AA) pro pana Vopičku. Tj. pan Novák se obrací přímo na společnost či advokátní kancelář, která panu Novákovi „Nominee Společnost X“, ev. Společnost X a Společnost AA založila či nakoupila, která

zabezpečila pro pana Nováka vystavení generálních plných mocí a která se z právního, daňového atd. hlediska stará o fungování a správu zmíněných společností.

8.4. Postup orgánů činných v trestním řízení pro potřeby znaleckého zkoumání

Zájmem orgánů činných v trestním řízení je odhalit „skutečného“ vlastníka či „skutečného“ původce obchodů, u kterých jsou využívány akciové společnosti (akcie) a společnosti či cenné papíry obdobného typu. – A později nezákonným způsobem získaný majetek (majetkový prospěch) odčerpát – viz podrobněji Šugár²⁷ či Dvořák.²⁸

Odhalení skutečných vlastníků anonymních akcií většinou přesahuje možnosti policejního orgánu – finančního vyšetřovatele. Proto je třeba o odborné vyjádření (znalecký posudek) požádat znalce v oboru.

Jak je patrné již z předchozí části práce, při zjišťování „skutečných“ vlastníků mají naprosto nezastupitelnou úlohu generální plné moci či plné moci, které jsou součástí dokumentace k otevření bankovních účtů a které tak představují vedle dalších informací významný zdroj pro potřeby znaleckých zkoumání. Podrobněji viz Brada²⁹ (Brada, 2013).

Předmětem znaleckých zkoumání pro potřeby orgánů činných v trestním řízení však bývá i skupina obchodních společností složená jak ze zahraničních tak i z domácích obchodních společností v ČR (akciové společnosti, s.r.o. atd.), které jsou podezřelé z toho, že koordinují svoji ekonomickou aktivitu - včetně majetkových přesunů a změn vlastníků - za účelem dosažení majetkového prospěchu určitých subjektů (např. získání majetkového prospěchu ve formě neoprávněně vrácené DPH). V tomto případě je nutné doplnit klasickou analýzu vzájemných obchodů mezi obchodními společnostmi a analýzu informací z generálních plných mocí i o další typy analýzy, tj. o prozkoumání „původu“ členů statutárních orgánů či „původu“ fyzických osob disponujících majetkem analyzovaných obchodních společností.

Tedy je vhodné zjistit, zda fyzické osoby vyskytující se ve statutárních orgánech zkoumané skupiny společností či osoby disponující majetkem ve zkoumané skupině společností nejsou ve skutečnosti pouze nastrčení tzv. „bílé koně“. „Původ bílých koní“ – tj. jejich případný společný zdroj, ze kterého byli tito „bílé koně“ získáni pro potřeby zkoumané skupiny obchodních společností (včetně podnikajících fyzických osob) může výrazně napomoci přesně specifikovat jaké obchodní společnosti do skupiny „spolupracujících“ subjektů patří a tak odhalit obchody a vlastnictví majetku, které měly zůstat očím orgánů státní správy a státní moci skryté.

Generální plné moci

Pro dohledání skutečných vlastníků akciové společnosti pro potřeby orgánů činných v trestním řízení bývá užitečné prolomení bankovního tajemství. Součástí dostupné dokumentace doprovázející založení bankovních účtů akciové společnosti, u níž hledáme skutečného vlastníka, je seznam oprávněných fyzických osob disponovat peněžními prostředky na bankovním účtu – a jedním z nich bývá i skutečný vlastník akciové (či podobné) společnosti. Specifickým případem je situace, kdy součástí bankovní

²⁷ ŠUGÁR, J. *Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení*. Praha: Scientia spol. s r.o., 2009, s. 152, ISBN 978-8086960-52-4.

²⁸ DVOŘÁK, V. *Ekonomické a kriminální aspekty legalizace výnosů z trestné činnosti*. Praha: Scientia spol. s r.o., 2010, s. 91. ISBN 978-80-86960-63-0.

²⁹ (Brada, 2013) BRADA, J. *Znalecký pohled na zdroj informací o toku špinavých peněz [CD ROM]*. In: Schlossberger Otakar. *Znáte svého klienta?* Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s, 2013, s. 36–44. 96 s. ISBN 978-80-7408-090-6.

dokumentace je i kopie dokumentu tzv. generální plné moci (angl. Power Attorney), která dává beneficentovi (tj. z ekonomického hlediska skutečnému vlastníkovi akciové společnosti) právo k neomezenému disponování majetkem akciové společnosti. V těchto případech je skutečný vlastník akciové společnosti znám (v případě „omezenější“ plné moci např. pouze k otevření běžného účtu a provádění platebních operací, je zmocněná osoba alespoň z vlastnictví akciové společnosti silně podezřívána). Připomeňme, že pokud se v případě plné moci setkávám se spojením „General Power Attorney“, lze předpokládat, že plná moc vznikla nejspíše v českém právním prostředí, protože slovo „general“ se podle autorovi dostupných informací v prostředí „mezinárodního daňového plánování“ spíše nepoužívá. Chybou při vystavování „Power Attorney“, které orgánům činných v trestním řízení identifikují existenci navzájem propojených subjektů, je to, že subjekt zabývající se zakládáním off-shore společností, vystaví naprosto identické plné moci panu X pro disponování majetkem více off-shore společností, které sídlí ve velmi vzdálených daňových rájích a které pochopitelně fungují pod různými legislativami.

Řadu dokumentů prokazujících založení (vytváření, vznik) různých zahraničních společností pro anonymitu skutečných vlastníků, lze nalézt v ČR při domovních prohlídkách (tj. je vhodné se na tyto dokumenty a další informace zaměřit při realizacích). Zároveň se vždy snaží být hlavní pachatelé určitým způsobem v kontaktu se svými penězi a majetkem, mít je stále alespoň částečně pod dohledem, což vede k nutnosti snažit se nalézt dokumenty prokazující ekonomické aktivity spojené s „penězi a majetkem“ (např. výpisy z bankovních účtů u zahraničních bank, faktury za dodávky elektrické energie u nemovitostí, generální plné moci, příkazy k disponování majetkem pro advokátní kancelář atd.).

Detekce původu „bílých koní“

Pro provedení anonymních obchodů je nutné v některých případech použít tzv. bílé koně, kteří se nezasvěcenému pozorovateli jeví jako skutečné subjekty uzavírající obchody, či osoby z hlediska práva vlastníci majetek. Prostým pohledem vnějšího pozorovatele - neexistuje postup, jak zjistit, zda nějaká fyzická osoba je „bílým koněm“. Proto je potřeba zmínit některé základní techniky používané v ČR zájemci o provádění anonymních obchodů při získávání bílých koní, aby orgány činné v trestním řízení mohly identifikovat „potenciální“ bílé koně a tím i existenci skupiny „ekonomicky propojených a kooperujících obchodních společností a ev. i fyzických osob“ podílejících se na trestné činnosti nebo trestnou činnost umožňujících.

Z technického hlediska je provádění anonymních obchodů někdy doprovázeno existencí hotovosti. Získávání bílých koní pro potřeby provádění vkladů a výběrů hotovosti je všude ve světě včetně ČR komplikovanější nežli pouhé získávání bílých koní pouze pro „podpisy různých dokumentů“. Kvůli bankovní regulaci omezující praní špinavých peněz (viz Blahová³⁰ a Schlossberger³¹) si bankovní instituce své klienty určitým způsobem prověřují. Proto si způsoby získávání bílých koní ukážeme nejprve na „složitějším“ získávání bílých koní pro potřeby provádění „vkladů a výběrů hotovosti“ a až potom získávání bílých koní pro „podpisy různých dokumentů“.

Základní způsoby získávání tzv. „bílých koní“ pro potřeby vkladů a výběrů v hotovosti je v ČR:

³⁰ BLAHOVÁ, N. *Proces AML v právním kontextu [CD ROM]*. In: SCHLOSSBERGER, Otakar. *Znáte svého klienta?* Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s, 2013, s. 9–14. 96 s. ISBN 978-80-7408-090-6.

³¹ SCHLOSSBERGER, O. *Possible approaches to applying the AML process in the banking sector*, Annual Proceedings of the National Business and Economics Society, 2013. ISSN 2151-3333.

- 1) použití stávajících bankovních účtů fyzických osob nebo
- 2) použití nově zakládaných bankovních účtů fyzických osob.

Ad 1) použití stávajících bankovních účtů fyzických osob

- a) Klasickým zdrojem „bílých koní“ vlastních bankovní účty jsou zpravidla osoby, které odpoví na neurčitě znějící inzerát, ve kterém inzerující hledá zaměstnance na „lehčí kancelářské práce“. Těmto osobám je zpravidla telefonicky (řidčeji i při osobním jednání) či e-mailem přislíben nějaký typ „pracovního poměru“ v nejbližší budoucnosti. Obvykle je (opět ústně či e-mailem) domluvena jakási zkušební doba jeden až dva měsíce, s tím, že písemná smlouva bude uzavřena později. – Klasickým (věcně nesprávným) odůvodněním pro budoucího zaměstnance je to, že inzerující zaměstnavatel je fyzická osoba ze zahraničí a ještě v ČR nemá zřízenou pobočku a tedy zde ani nemůže mít zřízen svůj bankovní účet, a proto ani s „budoucím zaměstnancem“ ještě nemůže uzavřít pracovní smlouvu. Proto v rámci potřeb na zřízení budoucí pobočky (ostatně „pochůzky spojené se zřizováním pobočky“ jsou hlavní náplní práce zaměstnance) potřebuje dočasně použít peněžních účtů svého „budoucího zaměstnance“. Na důkaz dobrých úmyslů zaměstnavatele dostane „budoucí zaměstnanec“ standardně vyplaceny na svůj účet i zálohy na budoucí mzdu. Kromě drobných pochůzek je hlavní činností „budoucího zaměstnance“ - kterého „budoucí zaměstnanec“ mnohdy ani neviděl, který komunikuje telefonicky a případně z veřejné e-mailové adresy - povinnost přijmout na svůj bankovní účet a z účtu vybrat peněžní částky v hotovosti a předat je osobám, které zaměstnavatel „budoucímu zaměstnanci“ určí.
- b) Další možností jsou nadační fondy fungující mj. v oblasti poskytování služeb pro osoby v terminálním stadiu nevyléčitelné nemoci. Na tyto osoby (či snad i na jejich příbuzné) se lze obrátit s diskrétní žádostí o použití jejich bankovních účtů za příslušnou procentní úhradu - snad 5 % - z vybírané částky. (Do jaké míry – a zda vůbec - mohou být zdrojem těchto informací zdravotnická zařízení či fyzické osoby v těchto zařízeních zaměstnané, není autorovi nic známo.)

Ad 2) použití nově založených bankovních účtů fyzických osob

Zde je nutno nejprve najít osoby, které na svoje doklady (občanské průkazy) budou bankovní účty nově zakládat, přičemž dispoziční právo – via přístupových hesel do internetovského bankovníctví – nebude mít majitel účtu, ale osoba, která si založení účtu u tohoto „fiktivního“ majitele bankovního účtu zaplatila.

Vděčným zdrojem „občanských průkazů“ jsou ubytovny sociálně slabých a bezdomovců či hospodští povaleči, kteří jsou zájemcům doporučení hostinskými.

Základní způsoby získávání tzv. „bílých koní“ pro potřeby pouze členství ve statutárních orgánech společností je:

1) použití fyzických osob

Klasickým příkladem fyzických osob, které jsou členy statutárních orgánů obchodních společností, jsou nízko kvalifikovaní zaměstnanci advokátních kanceláří, či společností zabývajících se daňovým plánováním či mezinárodní daňovou optimalizací – např. vrátní, pracovníci ostrahy či uklízečky, pomocní dělníci apod. Jako kuriozitu můžeme uvést i situaci, kdy advokát jako bílé koně použil v „nastrčených firmách“ své advokátní koncipienty.

2) další použití dalších fyzických a právnických osob

Vedle klasických „bezdomovců“ typicky přihlášených k trvalému pobytu na obecních úřadech a sociálně slabých občanů vystupujících jako „formální“ smluvní strany či jako vlastníci v právním smyslu a či nověji i off-shore společností vystupujících jako vlastníci v právním smyslu existují (vedle dříve zmíněných společností poskytujících na podnikatelské bázi služby v oblasti mezinárodního daňového plánování včetně zakládání off-shore společností) i další spolupracující subjekty poskytující řadu služeb legální povahy umožňujících a podporujících existenci anonymních obchodů. Jde například o notářské služby, advokátní služby, daňové poradenství apod.

Pozor, problematiku získávání „bílých koní“ nelze směřovat s problematikou zakládání tzv. „ready-made companies“, tj. s podnikáním, jehož smyslem je zakládat a pak prodávat hotové, založené společnosti typu spol. s r.o. či akciová společnost.

9. Mezinárodní policejní spolupráce ve finančním šetření³²

Tato část metodiky je věnována mezinárodní spolupráci při zajišťování majetku. V rámci finančního šetření v trestním řízení je třeba zjistit majetkový profil subjektu, tj. přehled o majetkových hodnotách subjektu, resp. celkový přehled a pohyb majetkových hodnot subjektu, informace o výnosech z trestné činnosti. Vzhledem k tomu, že v současné době přesahuje závažná trestná činnost (a její pachatelé) často hranice České republiky, je třeba navázat i mezinárodní spolupráci.

Rozhodnutím Rady Evropské unie 2007/845/SVV ze dne 6. prosince 2007, o spolupráci mezi úřady pro vyhledávání majetku z trestné činnosti v jednotlivých členských státech v oblasti vyhledávání a identifikace výnosů z trestné činnosti nebo jiného majetku v souvislosti s trestnou činností, byla členským státům Evropské unie stanovena povinnost zřídit nebo určit Úřad pro vyhledávání majetku z trestné činnosti, tzv. **Asset Recovery Office** (zkráceně ARO). Vzájemná spolupráce probíhá prostřednictvím výměny informací a osvědčených postupů a to jak na žádost, tak z vlastního podnětu.

V České republice byl jako tento úřad určen **Útvar odhalování korupce a finanční kriminality**, konkrétně **Odbor mezinárodní spolupráce a metodiky** (dále jen „OMSM“)³³.

Náplň činnosti ARO představuje zejména:

- výměna informací z vlastního podnětu - tj. dotaz z ČR do zahraničí,
- poskytnutí informace na žádost - tj. dotaz ze zahraničí do ČR,
- výměna osvědčených postupů (tzv. nejlepší praxe zejm. v oblastech: a. správa a prodej zajištěného majetku, b. registr bankovních účtů, c. statistika).

Dle Závazného pokynu Policejního prezidenta č. 174/2011 o provádění finančního šetření v trestním řízení působí OMSM jako tzv. **Metodické pracoviště pro problematiku vyhledávání a zajišťování výnosů z trestné činnosti**.

Kontakt ARO v ČR:

Útvar odhalování korupce a finanční kriminality
Odbor mezinárodní spolupráce a metodiky
ARO
PO BOX 62/OKFK
170 89 Praha
Tel.: 974 863 413
974 863 409
974 863 298
974 863 295
Fax: 974 863 808
E-mail: uokfk.aro@pcr.cz

9.1. Dožádání

Mezinárodní spolupráci v této oblasti je možné rozdělit na spolupráci:

1. **policejní** – účelem je získání a ověření informací a pátrání po majetku

³² Srovnej také: Dubská, Světlana a kol. Finanční šetření a legalizace výnosů z trestné činnosti, kap. 4.

³³ Závazný pokyn Policejního prezidenta č. 103 ze dne 28. května 2013, o plnění úkolů v trestním řízení a Rozkaz ředitele ÚOKFK č. 1/2013 ze dne 4. ledna 2013.

II. justiční – cílem je získání důkazu použitelného v řízení před trestním soudem.

Pokud jednotlivé části procesu odčerpávání majetku vymežíme do tří fází, potom k těmto jednotlivým fázím můžeme přiřadit i použitelné druhy mezinárodní spolupráce:

- a) vyhledávání – policejní a justiční spolupráce,
- b) zajištění – justiční spolupráce,
- c) konfiskaci – justiční spolupráce.

Za účelem spolupráce v oblasti vyhledávání a zajišťování výnosů z trestné činnosti bylo (a je) možné využít všechny stávající formy mezinárodní spolupráce, ať již policejní nebo justiční. V posledních několika letech navíc v Evropě vznikly komunikační sítě specialistů v této oblasti, opět na úrovni spolupráce policejních nebo justičních orgánů. Ke spolupráci je tedy možné využít následující:

Ad I. v rámci policejní spolupráce:

- **Nepřímá forma** - Prostřednictvím Odboru mezinárodní policejní spolupráce PP ČR:
 - Národní ústředna Interpolu
 - Národní jednotka Europolu
 - Národní centrála SIRENE
 - Společná centra policejní a celní spolupráce
 - Prostřednictvím styčných důstojníků v ČR i v zahraničí
- **Přímá forma** - spolupráce s konkrétními policejními útvary v zahraničí.

Ad II. v rámci justiční spolupráce:

- **Evropská justiční síť**

Jejím cílem je především napomoci zlepšení justiční spolupráce mezi členskými státy Evropské unie, a to formou podpory neformálních přímých kontaktů mezi justičními orgány a orgány odpovědnými za justiční spolupráci a stíhání závažné trestné činnosti v rámci členských států Evropské unie.

- **Evropská jednotka justiční spolupráce – Eurojust**

Jedná se o stálý orgán Evropské unie, jehož cílem je zejména napomoci účinnější spolupráci mezi justičními orgány členských států Evropské unie při zajišťování vzájemné pomoci ve věcech trestních. Je povinností každého členského státu vyslat do této jednotky jednoho stálého zástupce – národního člena.

Spolupráce prostřednictvím specializovaných komunikačních sítí - síť CARIN:

Síť CARIN představuje neformální síť kontaktů a skupinu spolupracujících v oblasti problematiky konfiskace výnosů z trestné činnosti. Jedná se o síť odborníků z 53 jurisdikcí a 9 mezinárodních organizací. Je napojena na podobné sítě pro vyhledávání majetku v regionu Asie – Pacifik (ARIN-AP), Jižní Africe (ARINSA), Západní Africe (ARIN-WA) a Jižní Americe (RRAG).

Za každý stát jsou určeny dvě konkrétní osoby - kontaktní body pro oblast justice a policie.

V ČR jsou těmito kontaktními body:

- **pro oblast justice** - Mezinárodní odbor, Nejvyšší státní zastupitelství ČR
- **pro oblast policie** - ÚOKFK SKPV

Prostřednictvím sítě CARIN lze zjistit:

- specifika právní úpravy v oblasti zajišťování výnosů z trestné činnosti,
- kontakt na konkrétní registry, instituce a rejstříky,
- kontakt na příslušné státní zástupce/policejní orgány zodpovědné za zpracování žádosti o právní pomoc ve věcech trestních,
- jak správně formulovat žádost o právní pomoc tak, aby jí dle příslušné národní právní úpravy bylo možné v plném rozsahu vyhovět,
- v určitých případech rovněž prověrku ohledně majetkových poměrů osoby.

Forma spolupráce

§ 89 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů, stanoví okruh subjektů, se kterými je policie při plnění svých úkolů oprávněna spolupracovat - mezi tyto subjekty patří i zahraniční ARO.

Rozhodnutím Rady EU 2007/845/SVV je stanoveno, že pro výměnu informací se použije tzv. **švédská iniciativa rozhodnutí**, tj. žádost o informace a následná odpověď je zpracovávána na tomu určeném formuláři. V žádosti upřesní žádající strana předmět a důvody žádosti a povahu řízení. Rovněž poskytne údaje o majetku, o který se zajímá nebo který sleduje (např. bankovní účty, nemovitý majetek, auta, jachty a jiný majetek vysoké hodnoty) nebo o fyzických či právnických osobách, jejichž účast lze v dané věci předpokládat (tj. jména, adresy, data a místa narození, datum registrace, osoby s účastí na společnosti, sídla apod.).

Švédská iniciativa stanoví mj. také **lhůty**, ve kterých je třeba vyhovět žádosti o poskytnutí informace. Tyto lhůty jsou následující:

- a) **8 hodin** v případě, že jde o naléhavý případ a požadované informace se nacházejí v databázi přímo dostupné příslušnému orgánu,
- b) **1 týden** v případě, že se požadované informace nacházejí v databázi přímo dostupné příslušnému orgánu,
- c) **2 týdny** ve všech ostatních případech.

Postup pro vyřízení dožádání

1. Nutnost kontaktovat ARO

O vyřízení dožádání může ARO požádat kterýkoli orgán Policie ČR. Vzhledem k rozdílné právní úpravě v jednotlivých zemích je vhodné si s pracovníky ARO nejdříve vyjasnit dostupnost požadovaných informací v konkrétní zemi Evropské unie. Proto je doporučeno nejdříve telefonicky kontaktovat pracovníky ARO a správný postup konzultovat.

2. Oprávněnost předmětu dožádání

ARO rozhodne o oprávněnosti předmětu dožádání (zda splňuje náležitosti dané Rozhodnutím Rady 2007/845/SVV) a dožádání buď vyřídí, nebo dožadujícímu orgánu doporučí jiné řešení. Takovýmto řešením může být např. vyžádání jinou cestou policejní spolupráce či cestou právní pomoci.

3. ARO zpracuje dožádání a zašle jej na příslušné ARO v zahraničí

Rozhodnutí 845/2007/SVV ve svém čl. 7 stanoví, že výměna informací mezi jednotlivými ARO probíhá dle ustanovení Rámcového rozhodnutí EU 960/2006/SVV, tzv. Švédská

iniciativa (právní základ) – dle tohoto rozhodnutí je třeba, aby každá žádost obsahovala následující údaje:

- jaké informace jsou žádány,
- povaha trestného činu,
- účel, pro který jsou informace požadovány,
- souvislost mezi účelem, pro který jsou informace dožadovány, a osobou, které se týkají,
- důvody, na základě kterých se lze domnívat, že se dané operativní nebo jiné informace v dožádaném členském státě nalézají.

Výměna informací mezi jednotlivými ARO probíhá na relevantních **formulářích**. Dle tzv. Švédské iniciativy je možné poskytovat pouze informace, které jsou aktuálně dožádanému orgánu k dispozici nebo které má možnost z titulu své funkce vyžádat. Vzájemná spolupráce probíhá prostřednictvím výměny informací a osvědčených postupů, a to jak na žádost, tak z vlastního podnětu.

4. ARO vyčká na odpověď ze zahraničí, případně odpověď zaurguje, a odpověď dále zpracuje (kontrola úplnosti).

5. ARO sdělí odpověď dožadujícímu pracovníkovi

Využití takto získaných informací je zpravidla omezeno – obdržené informace zpravidla nelze použít jako důkaz v rámci trestního řízení vedeného v České republice. Využití informací v rámci trestního řízení upravuje § 20 zákona č. 140/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci, ve znění pozdějších předpisů.

Formulář

Za účelem zjednodušení zadání dožádání byl vytvořen formulář. Tento je dostupný **v rámci ETR, číslo formuláře 565**. Formulář je koncipovaný tak, aby navedl žadatele k vyplnění všech podstatných údajů potřebných k vyřízení dožádání – některé jsou obligatorní.³⁴ *Viz. Příloha č. 1 – samostatný soubor 5b – ETR formulář 565.pdf*

Komunikační kanál

Za účelem rychlé a bezpečné výměny informací využívají **jednotlivé úřady ARO** systém **SIENA** vyvinutý Europolem. Systém SIENA umožňuje přímou komunikaci mezi jednotlivými kontaktními body a přenášení informací až do stupně utajení vyhrazené. Jelikož se jedná o systém Europolu, je možné využívat tzv. manipulační kódy pro stanovení okruhu subjektů, kterým může být informace poskytnuta (H-1 = tato informace nesmí být použita bez povolení poskytovatele jako důkaz při trestním řízení, H-2 = tato informace nesmí být dále šířena bez povolení poskytovatele, H-3 = další podmínky).

V případě komunikace **mezi kontaktními body sítě CARIN**, při které dochází k výměně citlivých údajů, se využívá vhodný kanál pro předání takových informací (např. SIENA či kanál Interpolu).

V případě výměny informací za účelem dohledání majetku pocházejícího z trestné činnosti zpravidla nemají tyto charakter utajovaných informací dle zákona č. 412/2015 Sb., o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů. V případě, že je potřeba s takovými informacemi pracovat, je nutné postupovat podle uvedeného zákona.

³⁴ Použití tohoto formuláře pro dožádání je v současné době dobrovolné, s účinností novelizace Závazného pokynu Policejního prezidenta č. 174/2011, o provádění finančního šetření v trestním řízení, bude jeho využívání v případě zaslání žádosti o spolupráci cestou ARO povinné.

Vyhodnocení obdržené informace

Požadované informace zjištěné cestou ARO jsou předávány zpracovateli finančního šetření, popř. trestního spisu, který s nimi dále pracuje. Za účelem získání přehledu o tom, jak s těmito informacemi bylo naloženo, bude s účinností novelizace Závazného pokynu Policejního prezidenta č. 174/2011, o provádění finančního šetření v trestním řízení, vyžadována od zpracovatelů zpětná vazba v následujícím rozsahu:

Viz. Příloha č. 2 – samostatný soubor 5d – ETR formulář 566.pdf):

1. Státní zástupce byl informován;
2. Státní zástupce vypravil žádost o právní pomoc o vyžádání dalších informací (zejména z hlediska důkazního charakteru);
3. Státní zástupce vypravil žádost o (mezinárodní spolupráci) o zajištění majetku;
4. Majetek byl v zahraničí zajištěn;
5. Jak byly využity námi zasláné informace.³⁵

9.2. Poskytnutí informací do zahraničí

Výměna informací do zahraničí cestou ARO probíhá v zásadě zrcadlově stejným způsobem jako u dožádání informací. Do zahraničí je možné poskytnout pouze takové informace, které je možné ze strany ÚOKFK OMSM (a tedy Policie ČR) získat. Jedná se zejména o informace:

- **z otevřených zdrojů** (internet, obchodní rejstřík, internetová aplikace katastru nemovitostí),
- **z policejních a správních evidencí** (policejní informace, vlastnictví vozidel, apod.),
- **ze zdrojů s omezeným přístupem** (katastr nemovitostí, letecký rejstřík, lodní rejstřík),
- **resp. pomoc při vysvětlení určitých národních specifíků** (adresy, družstevní vlastnictví nemovitostí, fungování obchodních společností, apod.).

Není tedy možné poskytnout např. údaje o vlastnictví bankovních účtů, které jsou předmětem bankovního tajemství (v přípravném trestním řízení vyžaduje státní zástupce).
Viz. příloha č. 3 – Švédská iniciativa – samostatný soubor 5 Švédská iniciativa – Předání/Prodlení/Odmítnutí informace.pdf

Best practices

V rámci mezinárodní spolupráce lze poskytovat/obdržet také osvědčené postupy, tzv. nejlepší praxe, tedy např. zkušenosti týkající se způsobů zlepšování účinnosti úsilí při sledování a identifikaci výnosů z trestné činnosti a dalšího majetku s tím spojeným.

Způsoby zajištění

Na základě rámcového **rozhodnutí Rady EU 2003/577/JVV** ze dne 22. července 2003 o výkonu příkazů k zajištění majetku nebo důkazních prostředků v Evropské unii je možné rozhodnout o zajištění majetku nebo jeho části, věcí nebo jiných majetkových hodnot, u kterých je podezření, že

³⁵ ARO dále sleduje úspěšnost (počet pozitivních odpovědí vůči celkovému počtu zasláných dotazů) z doručených a do zahraničí zasláných dotazů. Sledování je prováděno v těchto kategoriích: a. informace o právnických osobách, fyzických osobách, b. operativní informace (např. se nepovede identifikovat konkrétní majetek, nicméně zájmová osoba byla kontrolována ve vozidle, které patří třetí osobě, byla hlášena krádež, vloupání - souvislost s majetkem), c. bankovní účty, nemovitosti, plavidla, letadla a jiný majetek.

- byly určeny ke spáchání trestného činu,
- k jeho spáchání byly užity,
- jsou výnosem z trestné činnosti.

O vydání příkazu rozhoduje předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce. Toto rámcové rozhodnutí je možné využívat pouze ve vztahu k členským státům, které jej implementovali do svých právních řádů. Implementací se však členské státy nezavázali k povinnosti využívat pouze toto rámcové rozhodnutí. Vůči ostatním zemím (ale v podstatě i ve vztahu k zemím, které jej implementovali) je nutné, resp. možné, použít mezinárodní smlouvy upravující justiční spolupráci ve věcech trestních³⁶.

PŘÍKLAD SPOLUPRÁCE

V rámci prověřování trestného činu, při kterém vznikl majetkový prospěch, bylo finančním šetřením provedeným v ČR zjištěno, že podezřelý je nemajetný. Z informací, které byly získány od poškozených, vyplynulo, že při jednáních s podezřelým se tento zmiňoval o výhodách, které poskytují klientům zahraniční banky v Rakousku a Německu. Zpracovatel finančního šetření se obrátil na ÚOKFK, OMSM – ARO s žádostí o pomoc. Věc byla vyřešena následovně:

- informace k vlastnictví bankovních účtů v Rakousku je nutné vyžádat cestou právní pomoci, zpracovatel informoval státního zástupce, který rozhodl o vypravení právní pomoci;
- informace k vlastnictví bankovních účtů v Německu je možné získat cestou ARO, doba vyřízení 3 týdny – po této době byly identifikovány dvě bankovní instituce, kde měl podezřelý založeno celkem 5 bankovních účtů.

Zpracovatel informoval státního zástupce, který cestou justiční spolupráce vyžádal zajištění těchto finančních prostředků.

V rámci prověřování trestného činu byla za využití monitoringu emailové adresy podezřelého zjištěna komunikace mezi podezřelým a architektem. Tato komunikace se týkala plánované přestavby rekreační usedlosti v rakouských Alpách. Zpracovatel finančního šetření se obrátil na ÚOKFK, OMSM – ARO s žádostí o pomoc. Věc byla vyřešena následovně:

- byla vytipována lokalita v Rakousku, kde by se předmětná nemovitost měla nacházet. Rakouský ARO tuto nemovitost identifikoval a poskytl kopie nabyvacích listin (kupní smlouvy).

Tyto informace posloužily státnímu zástupci jako podklad pro vyžádání zajištění této nemovitosti cestou mezinárodní justiční spolupráce.

³⁶ Např. Evropská úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech (550/1992 Sb.)

10. Výstupy finančního šetření

10.1. Majetkový profil

Při vyšetřování tzv. majetkové kriminality je potřeba rovněž zkoumat stavy majetku a původ majetku v držení či ve vlastnictví různých zájmových ekonomických subjektů – fyzických i právnických osob ke konkrétnímu datu (ať už v minulosti, nebo k dnešku). Obecně lze předpokládat že v průběhu času bude narůstat zkoumání nejen vlastnického typu majetku, ale, že půjde i zkoumání majetku spravovaného na základě různých typů „obhospodařovatelských smluv“ – typicky jde o různé typy nadací, svěřeneckých fondů, či ujednání o správě majetku.

Problémy spojené s možným zjištěním majetku:

Existence privátního bankovníctví spravujícího svěřený majetek. Založit účty privátního bankovníctví lze i z ČR, privátní banky ve vybraných oblastech nabízejí téměř absolutní bankovní tajemství, diskrétnost a nadstandardní přístup k potřebám klientů. Založení účtu často probíhá kurýrní cestou s identifikací na dálku. Bankovní tajemství je silnější než v ČR a má právní oporu např. ve švýcarském zákoně o bankách, v rakouské ústavě, nicméně pro potřeby orgánů činných v trestním řízení nebývá příliš složité uvedené bankovní tajemství prolomit. V rámci privátního bankovníctví je řešeno i např. daňové plánování. V některých destinacích bývá problém aktivně ovládat účet prostřednictvím internetového bankovníctví, preferován je telefon, fax a osobní kontakt. O jakékoli žádosti úřadů banka zpravidla klienta informuje ještě před odesláním odpovědi. Vedle tradičních bankovních zemí (Švýcarsko, Lucembursko) jsou zakládány privátní účty i v Estonsku nebo Lotyšsku, popř. na Slovensku.

Majetkový profil zájmového subjektu k datu je dokument, který je členěn do tří hlavních částí:

1. část Specifikace zájmového subjektu
2. část Popis majetku
3. část Popis závazků

1. část – Specifikace zájmového subjektu a obecné informace

- a) Zde se co nejpřesněji vymezí zájmový subjekt – např. identifikační číslo, sídlo společnosti v případě právnických osob, co nejpřesněji se vymezí majetek v případě, že se zkoumá pouze určitý „balík“ majetku či o portfolio majetku, které samo nemá právní subjektivitu apod.
- b) Zde se specifikuje datum, ke kterému je sestavován majetkový profil (datum sestavení majetkového profilu) zájmového subjektu
- c) Z ekonomického pohledu je vhodné volit datum, ke kterému se sestavuje majetkový profil vždy ke „konci dne“, aby tak bylo možno snadno získat informace o cenách cenných papírů z obchodovaných na veřejných kapitálových trzích.
- d) Pokud je to vhodné objasní se, proč byl zvolen konkrétní datum (např. bylo zahájeno prověřování trestné činnosti podezřelého).
- e) Velmi stručnou formou se popíše zájmový subjekt a povaha jeho podnikání či jeho podnikatelských aktivit.
- f) Stručně (rozsah cca 10 řádek) se popíše povaha celého majetku zájmového subjektu **k datu zjištění majetkového profilu**. Pokud je to vhodné, uvedou se informace o majetku i o velikosti závazků zájmového subjektu, popřípadě informace o původu majetku apod.
- g) Ostatní okolnosti.

Pokud je to užitečné z hlediska důvodů sestavování majetkového profilu, mohou se uvést další okolnosti významné z hlediska důvodů sestavení majetkového profilu – například informace o původu majetku, o možných právních sporech, o možných falešných dokumentech, které prokazují existenci majetku v portfoliu, k němuž je sestavován majetkový profil.

2. část – Popis majetku

a) Obecné informace k majetkovému profilu:

Sestavovatel majetkového profilu uvede veškeré skutečnosti, které jsou (podle kvalifikovaného názoru sestavovatele majetkového profilu – tj. bez právní závaznosti):

- Zde je potřeba uvést všechny další skutečnosti, které jsou důležité podle názoru sestavovatele majetkového profilu (policejního orgánu) a které je vhodné, aby uživatelé soupisu majetku v majetkovém profilu věděli či měli k dispozici. Je vhodné uvést rovněž podezření na existenci nestandardních okolností souvisejících s existencí majetku – např. nezvyklé způsoby nabytí (propadnutím zástavy, vlastní výrobou, apod.) či nezvyklé dokumenty (“cizokrajné” směnky) obsažené v majetku či použité jako ručící instrument atd.

Je vhodné rovněž doplnit jaké ekonomické aktivity (legální či nelegální) vykonával zájmový ekonomický subjekt a jaké ekonomické aktivity a v současné době vykonává, resp. jaké ekonomické aktivity lze očekávat z analýzy jeho dosavadního ekonomického chování).

b) Detailní informace k majetkovému profilu:

K datu zjištění majetkového profilu je majetek zájmového subjektu členěn minimálně do těchto skupin

- a) nemovitý majetek typicky členěný na: pozemky, rezidenční budovy, výrobní nemovitosti)
- b) předměty sběratelské a umělecké povahy
- c) movitý majetek
- d) nehmotný majetek
- e) finanční majetek včetně bankovních vkladů
- f) pohledávky
- g) ostatní majetek, podmíněný majetek

Pokud je to z hlediska objednatele nebo sestavovatele majetkového profilu zájmového subjektu vhodné či smysluplné, mohou být součástí informací o majetkovém profilu zájmového subjektu i detailní informace či kopie dokumentů o:

- nabývacích titulech,
- cenách majetku a popisu způsobu ocenění,
- dokumentů souvisejících s nabytím či pozbytím majetku apod.

Popis majetku u zájmového subjektu ideálně zahrnuje pro každou jednotlivou část majetku zájmového subjektu:

- a) Přesné vymezení a popis majetku, který **ke dni zjištění majetkového profilu** patřil zájmovému subjektu (včetně umístění majetku - např. parcelní čísla, specifikace katastrálního úřadu - včetně přesného nezaměnitelného popisu **majetku v současném stavu** a v ideálním případě se **současnými** unikátními identifikačními znaky, případně zdokumentováno i fotografiemi jak ke dni zjištění majetkového profilu, tak i současný stav). V případě pohledávek například přesné specifikování dlužníka.

- b) **Přesné vymezení dnešního vlastníka majetku** (pokud jím stále není zájmový subjekt, kde vymezení vlastníka není podrobně třeba popisovat) a případně rovněž dalších osob, které mají dispoziční právo majetkem.
- c) Přesné vymezení případných dispozičních práv s majetkem společnosti a osob, které mají právo majetkem disponovat – ať v omezeném, nebo neomezeném rozsahu

Uvedená kategorie se uvádí pouze v případě, pokud existují osoby, které mají právo neomezeného disponování majetkem na základě udělené plné, aniž jde o vlastníky v právním smyslu slova (např. akcionáře akciové společnosti).

Pokud je to vhodné, uvedou se i oprávněné osoby mající právo omezeného disponování tímto majetkem.

d) Cenové informace

- cena majetku k dnešku (pokud je to relevantní – např. majetek stále zůstává ve vlastnictví zájmového subjektu)
- cena majetku **ke dni zjištění majetkového profilu**

Poznámka: Cenou majetku je chápána tržní cena – tj. cena obvyklá v daném místě a čase. Pokud je to vhodné mohou být uvedeny i jiné druhy cen (např. smluvní, jmenovitá apod.) – vždy však s vysvětlujícím komentářem vysvětlujícím použití jiných cen. Naprosto kritické je uvádět zdroje informací, ze kterých byla zjištěna cena.

Obecně platí, že při posuzování ceny jakéhokoliv majetku, který je ke dni sestavení majetkového profilu v majetku zájmového subjektu, popřípadě majetku, který je stále dnes v majetku zájmového subjektu, je nutné mít stále na paměti, že s existencí majetku mohou být spojeny i nemalé náklady na udržování majetku (krmení zvířat, placení poplatků za skladování při uskladnění pohonných hmot či chemikálií apod.). Uvedené skutečnosti mohou velmi výrazně ovlivnit tržní cenu majetku a právě tak i případnou využitelnost majetku (např. formou „nuceného“ prodeje z majetku zájmového subjektu).

e) *(Nabývací tituly)*

Popis způsobu nabytí majetku a případně podstatné okolnosti objasňující způsob nabytí majetku **ke dni zjištění majetkového profilu**. Pokud je to relevantní mohou být doplněny i informace o způsobu, jakým zájmový subjekt majetek pozbyl.

f) *(Zástavní práva, váznoucí práva třetích osob)*

Popsat zástavní práva a další omezení, která znemožňovala či omezovala či jinak modifikovala **ke dni zjištění majetkového profilu**, možnost disponovat majetkem (např. omezení možnost majetek prodat či jej zastavit, omezené dispoziční právo některých fyzických či právnických osob disponovat majetkem zájmového subjektu apod.), případně by mohla mít vliv na prodejnost či na tržní cenu konkrétního titulu majetku.

g) *(Pojistné a zajišťovací smlouvy.)*

Popsat podstatu a rozsah pojištění související ke krytí pojistných rizik u majetku, který je součástí majetkového profilu

h) *(Právní vady, vedené soudní spory apod.)*

Uvést seznam probíhajících soudních sporů, či předpokládaných soudních sporů, arbitrážních jednání apod., které mohou mít vliv na cenu majetku **ke dni zjištění majetkového profilu**, popřípadě (pokud je to relevantní) tak i k současnému datu.

U různých kategorií majetku sestavovatel majetkového profile přihledne rovněž k následujícím skutečnostem:

a) nemovitý majetek

V případě zjištění existence nemovitostí u zájmového subjektu - je vždy naprosto nutné **vždy** si vyžádat – **naprosto všechny (!)** informace a příslušné smlouvy k parcelním číslům z katastru nemovitostí.

Základní definice nemovitosti vychází z chápání, že „nemovitost je věc spojená se zemí pevným základem“. Zde je však nutno zachovat chladnou hlavu i v případech „méně obvyklých nemovitostí“, které však bývají např. bankami za nemovitosti považovány – jde o nemovitosti typu „maringotka na kolech, která je připojena k zemi kovovým plynovým (odpadním) potrubím“, „přemístitelný obytný kontejner typu „unimobuňka“ apod.

Nemovitá věc je věc v právním smyslu, jejíž podstata vychází z latinského *immobilium* („to, co se nedá přemístit“). Někdy bývají nemovité věci nazývány **realitami**, což pochází z anglického jazyka, kde je ve Spojených státech tento pojem označován jako *real estate*, ve Velké Británii především pak jako *real property*.

Občanský zákoník z roku 1964 používal pojmu **nemovitost** a ve svém § 119 ji definoval jako pozemek nebo stavbu, spojenou se zemí pevným základem (dům, chata, garáž apod.). Ostatní věci byly movité. Od 1. ledna 2014 obnovil nový občanský zákoník platnost obecné právní zásady *superficies solo cedit* (ve významu „stavba je součástí pozemku“) a jako nemovité věci již v § 498 chápe kromě pozemků jen podzemní stavby se samostatným účelovým určením (např. metro nebo vinný sklep). Přesto však význam pojmu nemovité věci rozšířil, protože v právním smyslu jsou takovou věcí i věcná práva k hmotné nemovité věci, jako je tomu podle § 1242 občanského zákoníku u práva stavby, a další práva, která za nemovitou věc prohlásí zákon.

Pokud je potřeba stanovit cenu nemovitosti, je nutné vždy kontaktovat příslušného znalce – ilustrativní informace o cenách u „hromadných nemovitostí“ typu panelové byty, řadové rodinné domky apod., lze najít na www stránkách (např. reality.cz) – mějme však na paměti, že ceny zde uváděné bývají až o 30 % vyšší, nežli jsou ceny, za které jsou uzavírány obchody.

Pozor u nemovitostí v majetku právnické osoby vždy předpokládáme, že zde může existovat ručení touto nemovitostí vůči třetím stranám - typicky bankám a nebankovním institucím, tj. především leasingovým společnostem.

Český úřad zeměměřičský a katastrální (dále jen „katastr“) vede centrální databázi nemovitostí v ČR, která obsahuje údaje o parcelách, stavbách, jednotkách (rozestavěná jednotka, jednotka v domě) a právu stavby, obsahuje mapové podklady. Kromě toho jsou evidovány vlastnické vztahy a zástavní práva (tzv. plomby, např. zástavy vůči finančním institucím).

Katastr slouží, kromě vlastníkům nemovitostí a dalším oprávněným subjektům (např. zástavním věřitelům), pro daňové a poplatkové účely, k oceňování nemovitostí. Zápis se provádí na základě vkladu, kterým se zapisují vznik, změna, zánik, promlčení a uznání neexistence nebo existence práv, kterými jsou např. vlastnické právo, právo stavby, věcné břemeno, zástavní právo, předkupní právo, budoucí výměnek, správa svěřeneckého fondu, pacht nebo rozdělení práva k nemovitosti na vlastnické právo k jednotkám.

Ve formě poznámek se zapisují např. návrhy na nařízení výkonu rozhodnutí, exekuční příkaz, usnesení o nařízení předběžného opatření, uzavření smlouvy o provedení dražby,

podané žalobě, zákazu nakládat s nemovitostí apod. K osobám se dále zapisují např. rozhodnutí o prohlášení konkurzu.

Informace o nemovitostech je zpracovávána prostřednictvím Informačního systému katastru nemovitostí (ISKN). Údaje z katastru jsou poskytovány podle zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), na základě vyhlášky č. 358/2013 Sb., o poskytování údajů z katastru nemovitostí, přičemž všechna katastrální pracoviště mohou poskytovat údaje o nemovitostech na celém území ČR. Pro veřejnou správu jsou údaje poskytovány dálkovým přístupem bezplatně. Výstupy mají podobu veřejných elektronických listin.

b) předměty umělecké a sběratelské povahy (PUSP)

Obecně platí, že stanovit cenu předmětů umělecké povahy je poměrně obtížné, nicméně pro tyto předměty obvykle existuje velký počet osob, které těmito předměty obchodují. Mezi tyto předměty například patří starožitné či moderní předměty typu – obrazy, sochy, nábytek, porcelánové plastiky a nádoby, tapisérie, gobelíny, historické mince, medaile, mince, historické knihy, umělecky vázané knihy apod.

Při zjišťování ceny a s přesnou identifikací předmětu pomůže řada institucí (Uměleckoprůmyslové muzeum, Národní galerie, Národní muzeum, Vysoká škola uměleckoprůmyslová apod.) a případně rovněž s posouzením pravosti předmětu umělecké a sběratelské povahy.

Pro ilustraci – např. fotografie před rokem 1900 bývají velmi drahým PUSP právě tak i arabské, čínské či japonské kaligrafie, přičemž pro neznalého Středoevropana právě vysoce ceněné a patřičně drahé čínské a japonské kaligrafie působí spíše jako „matlaniny“ štětcem, nežli jako umělecké dílo.

Specifickým problémem je stanovení obvyklé ceny u předmětů povahy sběratelské, jako jsou např. známky, fezovky, sirkové nálepky, pивní pùllitry, pивní lahve, tácky či etikety, korkové špunty, šicí jehly, rybářské háčky, obaly od čokolád, komixy, modely aut „angličáky“, pastelky, „železniční modely“ apod., kde se cena řídí nabídkou a poptávkou na různých aukcích a aukčních fórech. De facto neexistuje žádná oficiální instituce, která by uvedené předměty – kvůli jejich unikátnosti a malému počtu sběratelů - mohla ocenit. Tedy trh pro tyto předměty je příliš malý či nevyzrálý a cena na něm není obecně obvykle veřejně přístupná.

Z pohledu orgánů činných v trestním řízení v sobě skrývá určité nebezpečí užitá grafika v oblasti bankovek, cenin (např. známek) a cenných papírů (akcie a dluhopisy). Při zjištění těchto typů PUSP v majetku zájmového subjektu je nutno zachovat mimořádně velmi velkou míru opatrnosti, pokud to není zřejmé, je nutno posoudit, zda jde o „umělecký předmět“ nebo o „cenný papír“!

Například čínský dluhopis vydaný v listinné podobě v roce 1937 může být v roce 2015 – buďto dluhopisem, který nese majiteli tok kupónových pateb, nebo může jít pouze o dílo užití grafiky, které má cenu uměleckou, ale už nejde o cenný papír. Uvedená rozlišení mohou mít naprosto fatální dopady na velikost majetku zájmového subjektu.

Zde je v každém případě nutno kontaktovat znalce na užitou grafiku, aby cenný papír posoudil z uměnovědního hlediska a případně stanovil cenu této grafiky, dále v odůvodněných případech i znalce působícího v oblasti cenných papírů, zda nejde náhodou o stále „živý“ cenný papír. Připomeňme, že některé tzv. věčné dluhopisy (angl. consol) jsou na trhu desítky let a unikátní už více než 250 let.

c) Movitý majetek

Pro potřeby zjištění majetkového profilu je nutné mít na paměti, zda je majetkový profil sestavován pro “fyzickou osobu”, “fyzickou osobu podnikatele” či “právníckou osobu podnikatele”. Podle potřeby je pak nutno od sebe oddělit majetek určený pro osobní potřebu a majetek určený k podnikatelským aktivitám.

U fyzických osob - podnikatelů, může být rozlišení obtížné – nicméně “malý počet aut” ve stylu “1 auto = 1 člen domácnosti“ lze považovat za auta užívaná k nepodnikání. Vyšší, nežli uvedený počet aut už jednoznačně signalizuje existenci majetku určenou pro podnikatelské aktivity.

U majetku, který je zjevně určen k prodeji jsou vysoce rizikové – z pohledu orgánů státní moci a státní správy - výrobky či komodity určené k prodeji specifické hromadné povahy – klasicky jde o motorovou naftu, benzín, letecký petrolej, zlato, stříbro, platina, iridium ev. i jiné měnové kovy, mobilní telefony, elektronické čipy, “chemické látky s obrovskou deklarovanou cenou“. Pokud ekonomické subjekty vlastníčí či vykazující takovéto typy majetku, aniž tímto majetkem prokazatelně dlouhodobě obchodují, jde zpravidla o výrazný signál účasti zájmového subjektu v tzv. karuselových podvodech či v jiných podvodech krácení daní včetně spotřební daně. Do majetkového profilu je vhodné doplnit i upozornění na okolnosti, které mohou s daňovými podvody souviset.

Při zjišťování informací o movitém majetku nezapomeňte na informace z „registru motorových vozidel“, leteckého rejstříku, lodního rejstříku. Evidenci koní vede Ústřední evidence koní Slatiňany, která je ministerstvem zemědělství pověřena vedením ústřední evidence všech hospodářských zvířat apod.

Velkou mírou opatrnosti je potřeba vynaložit u deklarovaných zásob zboží určeného k prodeji – typu „oděvní součástky“ apod. a zboží sezónnímu či zboží podléhající rychlé zkáze, popřípadě živému inventáři u zemědělských podniků – dobytek, slepice, králíci apod.

d) Nehmotný majetek

Obecně platí zásada, že kromě určitých výjimek (např. některé patenty) lze nehmotný majetek pouze velmi těžko prodat další straně (například právo promítat film, právo používat software apod.). Velmi specifická situace je u software, kde licenční podmínky často neumožňují software převést (například formou prodeje) na další subjekt z majetku zájmového subjektu.

Specifická situace nastává v okamžiku, pokud je software či vytvořená databáze v majetku zájmového subjektu. Pak je nutno velmi pečlivě zvažovat, jaké je hospodářská využitelnost tohoto majetku pro různé subjekty na trhu a z těchto skutečností pak usuzovat o možné prodejní ceně majetku.

Z pohledu zkoumání zájmových osob, je nehmotný majetek (obzvláště v extrémně vysokých deklarovaných hodnotách) velmi podezřelý z toho, že jde pouze o majetek fiktivní povahy.

e) Finanční majetek včetně bankovních vkladů

Zjišťování údajů o majetkových poměrech podezřelého (obviněného), podléhajících bankovnímu tajemství, lze jenom v souladu s 8 odst. 2 TŘ, tzn., že policejní orgán může tyto údaje vyžadovat jenom v případě, jestliže je jich třeba k řádnému objasnění okolností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin. Využívat postup podle § 8 odst. 2 TŘ jenom pro účely zpracování majetkového profilu pachatele nelze. Finanční toky odhalené

na základě těchto údajů musí vést v první řadě k získání informací souvisejících s prověřovanou trestnou činností a až poté, nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že peněžní prostředky na účtu u banky jsou ... výnosem z trestné činnosti, může policejní orgán, po předchozím souhlasu státního zástupce, rozhodnout podle § 79 a) TŘ o jejich zajištění.

Při zjišťování existence majetku na bankovních účtech je velmi vhodné se kromě standardních dotazů na bankovní účty zájmového subjektu **ke dni zpracování majetkového profilu** se rovněž obrátit na Finančně analytický útvar MF (FAÚ) ohledně zájmového subjektu, neboť pokud je zjišťována existence bankovních účtů v historii, banky někdy neposkytnou informace o již zaniklých účtech. Informace od FAÚ plní kontrolní funkci, že se “něco” nepřehlédne či nevynechá.

f) pohledávky

V případě pohledávek je vždy naprosto nutné specifikovat co nejpřesněji stranu, za kterou má (měl) ke dni zjištění majetkového profilu pohledávku, přesně popsat povahu pohledávky. Pokud je to užitečné dodat kopie dokumentů, které ověřují existenci této pohledávky. Je nutno být mimořádně opatrný, protože pomocí fiktivních pohledávek dochází velmi snadno k manipulaci deklarovanou cenou majetku zájmového subjektu.

Součástí dokumentace k pohledávkám by měly být i dokumenty související s potenciálními riziky spojené s nevymožitelností pohledávek, včetně podaných žalob na zájmový subjekt a podobně.

g) ostatní majetek, podmíněný majetek, podmíněné závazky

Z technického hlediska se jedná o řadu nejrůznějších dokumentů, jejichž existence může mít fatální dopad do majetkového profilu (a tedy i do majetku) zájmového subjektu.

Může se jednat například o

- opční smlouvy (smlouvy o smlouvách budoucích), kde existují závazky zájmového subjektu z titulu ručení třetím stranám
- opční smlouvy (smlouvy o smlouvách budoucích), kde existují pohledávky zájmového subjektu z titulu přijatého ručení třetími stranami.

Je nutné být mimořádně opatrný – řada deklarovaných záruk (zejména od zahraničních subjektů) může totiž být falešná. Klasickými indikátory dokumentů obsahujících tzv. „falešné záruky“ jsou – „exotické“ či velmi vzdálené banky poskytující ručení“ (Indie, Pákistán, Saudská Arábie, Kajmanské ostrovy, Delaware,...), na ručících dokumentech není uvedeno u jaké registrační autority je subjekt poskytující ručení registrován a jaké registrační číslo má přiděleno subjekt poskytující ručení, ručícím instrumentem v těchto dokumentech je provedeno směnkou nebo šekem (často přímo formou vkopírování formuláře směnky nebo šeku do ručícího instrumentu).

Mimořádnou opatrnost je potřeba zachovávat při posuzování obsahu dokumentů původem ze zahraničí, kterými jsou prokazovány nároky či potvrzována existence ručení v situaci, kdy na jakýchkoliv zahraničních dokumentech existují jakákoliv razítka (s výjimkou razítek potvrzujících notářská ověření či registraci obchodních společností).

3. část – Popis závazků

Pokud je to z povahy důvodů sestavení majetkového profilu možné (například toto lze provést u portfolia všeho majetku vlastněného obchodními společnostmi, ale obecně to nelze provést například u tzv. podílových fondů), je vhodné doplnit rovněž seznam

závazků (včetně informací o cenách), které jsou spojeny existencí celého majetku, ke kterému je sestavován majetkový profil.

Soupis majetku

V souladu s výše charakterizovaným pojmem zájmový majetek, je potřebné na závěr zpracování majetkového profilu pachatele, zpracovat soupis zjištěného majetku, který lze strukturovat následovně:

1. **Legální majetek pachatele** – soupis by měl respektovat výše uvedený postup zjišťování majetkového profilu. Jedná se o majetek, který je ve vlastnictví pachatele a jehož původ je zřejmý. Tento majetek lze zajistit pro účely náhrady škody způsobené trestným činem, nebo účely trestu propadnutí majetku, propadnutí náhradní hodnoty nebo peněžitého trestu.
2. **Neidentifikovaný majetek** – jedná se o majetek, u něhož nelze doložit původ; v soupisu by měla být označena jako věc náležející pachateli, s tím, že pokud jí k dalšímu řízení není třeba a nepřichází-li v úvahu její propadnutí nebo zabránění, vrátí se tomu, kdo ji vydal nebo komu byla odňata. Jestliže na ni uplatňuje právo osoba jiná, vydá se tomu (poškozenému), o jehož právu na věc není pochyb. Při pochybnostech se věc uloží do úschovy.
3. **Výnos z trestné činnosti** – věc nebo jiná majetková hodnota, kterou pachatel získal trestným činem nebo jako odměnu za něj. V majetkovém profilu pachatele by měl být označen jako věc náležející pachateli (§ 135 tr. zákoníku). Opět by soupis měl respektovat výše uvedený postup zjišťování majetkového profilu. Tato forma majetku by měla být jednoznačně zajištěna pro účely trestu (zabránění) věci nebo jiné majetkové hodnoty.
4. **Výnos z trestné činnosti převedený na další osobu** odlišnou od pachatele. Tento výnos lze zajistit pro čely zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty (§ 101 odst. 2a TZ).
5. **Legální majetek jiné osoby**, na kterou byl výnos z trestné činnosti převeden. Měl by vyplýnout z majetkového profilu této osoby. V případě, že výnos z trestné činnosti u této osoby už neexistuje, lze tento majetek zajistit pro účely zabránění náhradní hodnoty (§ 102 TZ).

10.2. Závěrečná zpráva

Podle závazného pokynu policejního prezidenta č. 174/2011 závěrečná fáze finančního šetření obsahuje popis všech dosud zjištěných informací a provedených úkonů v rámci finančního šetření, které se uvádějí do závěrečné zprávy. Závěrečná zpráva se skládá:

1. z úvodu, který zpravidla popisuje skutek, jednání pachatelů, co předcházelo provedení finančního šetření, jakým způsobem bylo provedeno finanční šetření,
2. z majetkového profilu prověřovaných osob, který obsahuje informace z bank, pojišťoven, penzijních fondů, informace o movitém a nemovitém majetku, jiných majetkových hodnotách atd.; součástí majetkového profilu mohou být vztahové analýzy,
3. ze závěrečné části, která obsahuje informace o provedených úkonech, zejména výčet použitých zajištění, dalších rozhodnutí o zajištěných věcech, způsobu jak bylo se zajištěným majetkem naloženo, kdo jej v době vyhotovení závěrečné zprávy spravuje, důvod ukončení finančního šetření a jiné důležité informace; vymezuje důkazy, na základě kterých bylo provedeno zajištění a jaká jsou navrhována další opatření (podnět v rámci návrhu na podání obžaloby, aby byly uloženy tresty propadnutí majetku, propadnutí věci, náhradní hodnoty, peněžitý trest).

V případě zajištění hmotného majetku, který neslouží jako důkaz v trestním řízení, je zpracovatelem rozhodnuto, zda jeho následné uskladnění a správu bude provádět policejní orgán sám, nebo bude pověřen správou zajištěného majetku Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových nebo jiný subjekt v souladu s právním předpisem. V případech, kdy správu zajištěného majetku neprovádí policejní orgán, koordinuje činnost s Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových nebo dalšími institucemi a subjekty tak, aby nedocházelo k nadbytečným nákladům na správu. Zároveň dodržuje veškeré podmínky řádné správy zajištěného majetku a zvažuje možnost prodeje zajištěného majetku, jak se souhlasem osoby, u které byl majetek zajištěn, tak i bez jejího souhlasu za splnění zákonných podmínek.

11. Modelové příklady

Na níže uvedených modelových případech se pokusíme ukázat postup finančního šetření, tak jak probíhá v reálné praxi policejního orgánu.

Modelový příklad č. 1 – rekonstrukce domu (KŘP Ostrava)

V následujícím modelovém příkladu ukážeme, že důkladné prověřování a vyšetřování trestné činnosti a důkladné finanční šetření zaměřené na vyhledání a zajištění výnosů z trestné činnosti, které měly být legalizovány rekonstrukcí domu a majetkové poměry zájmových osob, nakonec může vést k úspěšnému odčerpání těchto výnosů, i když jen zčásti.

Nápad trestné činnosti

Dne 17.12.2011 se na OHK KŘP MSK dostavila se svým právním zástupcem 36-letá Š.M., která oznámila, že přibližně v průběhu posledních 4 let u firmy M.E., s.r.o., kde pracovala jako účetní, zpronevěřila asi 16 mil. Kč, a to tak, že vyhotovovala fiktivní faktury a navyšovala skladové zásoby. Více se k věci odmítla vyjádřit. Policejní orgán toto oznámení přijal, provedl základní šetření a zjistil, že se její oznámení zakládá na pravdě. K důvodům, proč se této zpronevěře dopustila, se podezřelá nevyjádřila, ani neuvedla, jak naložila s takto získanými prostředky. Sdělila, že pohnutkou k jejímu oznámení byly výčitky svědomí a také skutečnost, že banka, u které měla veden jeden z účtů, na který zpronevěřené prostředky posílala, jí požádala o vysvětlení některých transakcí.

Již z prvotního šetření k osobě podezřelé vyplynulo, že tato si zpronevěřené prostředky zřejmě neponechala pro svou potřebu. Vzhledem k osobnosti Š. M. pojali kriminalisté OHK podezření, že tuto trestnou činnost páchala pro jiného a sama z ní nijak neprofitovala. Z provedeného šetření totiž nevyplývala naprosto žádná informace o sebemenší změně životního stylu Š. M. v době páchaní trestné činnosti. Jmenovaná, navzdory skutečnosti, že jako svobodná měla nadprůměrný příjem, žila velmi skromně – neměla vlastní auto, nenavštěvovala zábavní podniky, nejezdila na dovolené, nehrála na výherních automatech. Jediným aktivem, jak bylo později provedeným finančním šetřením zjištěno, byl byt v osobním vlastnictví. Ten si však pořídila ještě v době před spácháním prověřované trestné činnosti a náklady na jeho splácení a údržbu odpovídaly jejím příjmům.

Policisté OHK se tedy rozhodli jmenovanou ve věci opětovně vyslechnout a předestřít jí zjištěné skutečnosti s cílem zjistit další osoby na této trestné činnosti zúčastněné. Š. M. zpočátku popírala, že by se na trestné činnosti účastnila další osoba, bylo však zřejmé, že někoho kryje. Takticky vedeným výslechem se nakonec podařilo jmenovanou přimět k výpovědi o všech okolnostech případu. Uvedla, že asi před 4 lety se na internetové seznamce seznámila s XX letým R. T., který jí na schůzkách sliboval společnou budoucnost. Na schůzkách ji postupně začal žádat zprvu o drobné a později i o větší půjčky. Důvody byly různé, vždy však zdůraznil, že se jedná o vklad do jejich společné budoucnosti.

Nejdříve mu „půjčovala“ z vlastních úspor, později si sama půjčila, a když mu řekla, že již žádné vlastní prostředky nemá k dispozici, navedl ji, aby využila své pozice ve společnosti, kde pracovala, a peníze nějak obstarala. Takto se, dle svých slov, dostala do začarovaného kruhu, ze kterého nebylo úniku. Peníze mu „půjčovala“ i poté, co zjistila, že není svobodný, jak původně tvrdil, ale že je ženatý a se svou manželkou a dvěma dětmi žije v rodinném domě, který opravuje. Půjčovala mu i přesto, že na ni začal být postupně stále více hrubý a jejich schůzky se prakticky omezovaly jen na předání peněz. Někdy dokonce jen poslal známého, aby od ní peníze vyzvednul.

V kontextu předchozích zjištění se tato výpověď jevila jako věrohodná. Ještě věrohodnější se jevila po provedení lustrace R. T., kterou bylo zjištěno, že jmenovaný byl v minulosti opakovaně prověřován a jednou dokonce odsouzen za trestný čin podvodu, jehož modus operandi byl naprosto stejný. S jedním rozdílem – od svých předešlých „přítelkyň“ se mu ještě nikdy nepodařilo získat tak obrovskou sumu peněz. Operativním šetřením byly potvrzeny některé další skutečnosti, které ve své výpovědi uvedla Š.M. Zejména se podařilo ztotožnit jednu z osob, která v několika případech pro R. T. vyzvedla od Š. M. peníze. Š. M. navíc policejnímu orgánu doložila audionahrávku na mobilním telefonu z poslední schůzky s R. T., na které mu sdělila, že učinila oznámení na policii. Na této schůzce ji R. T. uvedl, že peníze má, ale že je nikomu nedá a naléhal na ni, aby vše vzala na sebe. Argumentoval tím, že nebyla nikdy trestána a proto dostane nízký trest. Po jeho vypršení samozřejmě zase sliboval společnou budoucnost. Po provedení tohoto šetření již nic nebránilo zahájení trestního stíhání jmenovaného pro návod k trestnému činu zpronevěry, které bylo realizováno vazebně.

Finanční šetření

Důkladné finanční šetření realizované specializovaným pracovištěm KŘP Ostrava, jehož cílem však nebylo pouze vyhledat a zajistit výnosy z trestného činu, ale také zadokumentovat podíl podezřelého R. T. na předmětné trestné činnosti, bylo provedeno v přípravném řízení, tzn. po zahájení úkonů trestního řízení a po sdělení obvinění. Šetřením k majetkovým poměrům zájmových osob bylo zjištěno, že R. T. bydlí se svou manželkou a dětmi v nově opraveném domě, pobírá sociální dávky, a to jak v ČR, tak i v SRN, kde má druhé občanství. Díky osobním kontaktům na policii v Hamburku, kde měl R. T. rovněž bydliště, získali kriminalisté OHK poměrně rychlou a velmi dobře zpracovanou odpověď od německých kolegů, ze které zjistili nejen přesnou adresu trvalého pobytu jmenovaného v SRN, ale i výši sociálních dávek a výši plateb za byt. Takto bylo zjištěno, že po odečtení všech nákladů měl jmenovaný k dispozici necelých 400 EUR měsíčně.

Ve vztahu k nemovitosti obývané rodinou R. T. bylo v průběhu finančního šetření zjištěno, že jí získala jeho manželka darem od svého otce v roce 2008. V říjnu roku 2009 si manželé T. rozdělili společné jmění tak, že jakýkoli majetek nabytý od této doby byl ve výhradním vlastnictví A. T., manželky podezřelého. Vzhledem k rozsáhlé rekonstrukci domu a nízkým příjmům R. T. a jeho manželky, které byly schopny stěží pokrývat jejich základní životní potřeby, byla v rámci finančního šetření zkoumána i příjmová historie širší rodiny, především rodičů R. T. a rodičů jeho manželky.

Ze zprávy ČSSZ bylo zjištěno, že rodiče na obou stranách měli spíše podprůměrné příjmy, celoživotní příjem A. T. byl asi 149.000 Kč a příjmy R. T. byly dokonce ještě nižší. Ze zpráv bank, u kterých měli jejich rodiče vedeny účty, vyplývalo, že jejich příjmy odpovídají zhruba jejich výdajům, a tudíž, že nebyli schopni uspořit žádnou zásadní sumu peněz. Zároveň na účtech neměli ani historicky žádné větší zůstatky a nevyužívali žádných spořicíh programů. Rodiče manželky podezřelého bydleli v sousedním domě a sami si od obce půjčili finanční prostředky na plynofikaci, která zde byla prováděna několik let před spácháním skutku.

K osobě R.T. a jeho manželky podal zprávu úřad práce, ze které bylo zjištěno, že A. T. byla v evidenci uchazečů o zaměstnání od roku 2006 do roku 2009, když z evidence byla vyřazena na vlastní žádost. Rovněž R. T. byl evidován jako uchazeč o zaměstnání, a to od roku 2005 do roku 2009 bez nároku na výplatu podpory v nezaměstnanosti. A. T. pobírala od ledna 2005 do července roku 2009 sociální příplatek ve výši do 1.960,-Kč měsíčně. Navzdory své sociální potřebnosti však manželé T. nejen, že zahájili rozsáhlou rekonstrukci domu, ale v období od roku 2009 si pořídili postupně několik vozidel, které

vždy prodali s určitou ztrátou.

K rekonstrukci domu byly v rámci prověřování zjišťovány především informace operativní povahy. Bylo zjištěno, že velká část rekonstrukce byla prováděna platbami „na ruku“. Jeden z pracovníků, kteří zde prováděli pomocné práce, uvedl, že majitel si „dával pozor na peníze“, a že je tedy pravděpodobné, že by mohl mít doma uloženy faktury a případně i další záznamy o platbách. Faktický rozsah rekonstrukce byl zřejmý již při zběžné obhlídce domu a porovnáním jeho aktuálního stavu s fotografiemi pořízenými obcí při dokumentaci prací při zmíněné plynofikaci. (Později se i díky těmto fotografiím podařilo opatřit odborné vyjádření, kterým byla určena hodnota nemovitosti před a po rekonstrukci.) Přestože nebylo pochyb o tom, že rekonstrukce byla s největší pravděpodobností financována ze zdrojů z prověřované trestné činnosti, chyběly zásadní důkazy, neboť R. T. získával finanční prostředky od Š. M. v hotovosti. Zároveň bylo možné případné investice jen odhadovat.

V této fázi prověřování a finančního šetření, rozhodl státní zástupce, že k uvedené nemovitosti je nutno přistoupit jako k výnosu z trestné činnosti a v dalším řízení bude provedeno její zajištění. Pro účinné zajištění bylo nutné co nejpřesněji zadokumentovat průběh a hodnotu investic do předmětné nemovitosti, a důsledně se vypořádat s pojetím výnosu, jako takovým. Z pojetí výnosu uvedené v § 101 trestního zákoníku vyplývá, že za výnos lze mimo jiné považovat i jakoukoli věc, která byla, byť jen zčásti, nabyta i jinou osobou, než pachatelem, za věc či jinou majetkovou hodnotou získanou trestným činem. Zůstávalo tedy otázkou, jak se postavit ke skutečnosti, že pachatel z prostředků z trestné činnosti zásadním způsobem zhodnotil nemovitost, která není v jeho vlastnictví, a kterou jeho manželka de iure „nabyla“ před spácháním trestné činnosti. Tuto úlohu na sebe převzal sám státní zástupce a rozhodl, že zajištění provede osobně. Zároveň vyžádal u příslušného okresního soudu vydání příkazu k provedení domovní prohlídky v rodinném domě manželů T. Jako důvod provedení domovní prohlídky mimo jiné uvedl pátrání po výnosech z trestné činnosti a fotografickou dokumentaci majetkových poměrů podezřelého.

Při domovní prohlídce bylo zajištěno velké množství dokumentů, od smluv o půjčkách, přes faktury z nákupů stavebního materiálu, až po poznámky o úhradách prací mimo oficiální fakturaci. Selektce dokumentů nebyla, vzhledem k jejich velkému množství, provedena na místě, ale tyto byly zapečetěny do obálek a jejich protokolace byla provedena později za přítomnosti nezúčastněné osoby a po vyznění obhájce obviněného. Přestože se jednalo o časově a administrativně náročný úkon, v dalším řízení se ukázalo, že se jednalo o správný krok. Jednak policejní orgán neztrácel drahocenný čas při domovní prohlídce, která byla provedena v době zadržení podezřelého, a jednak pozdější selektce dokumentů umožnila jejich důkladnou analýzu.

Za použití vybraných metod finančního šetření, zejména osobního pátrání, vytěžování osob, dožádání, analýzy listinných materiálů a odborných vyjádření, se podařilo mimo jiné zadokumentovat, že manželé T. do nemovitosti ve vlastnictví A. T. investovali v roce 2008 nejméně 59.000 Kč, v roce 2009 nejméně 2.850.000 Kč, v roce 2010 nejméně 668.000 Kč a v roce 2011 pak cca 118.000 Kč. Jako zásadní se v dalším řízení ukázal fakt, že manželé T. si poctivě uchovávali všechny dokumenty. Domovní prohlídkou byl zároveň fotograficky zadokumentován rozsah rekonstrukce, který spočíval ve výměně střechy, rozvodů elektřiny a vody, byly provedeny nové omítky, zateplení, fasáda, obklady, dlažby, schodiště, výměna dveří, sanitárního vybavení, instalace kamerového systému apod. Celý pozemek byl nově oplocen, opatřen kovanou bránou, byly provedeny zahradní úpravy. Odborným vyjádřením byla hodnota nemovitosti před rekonstrukcí stanovena na částku 1.000.000 Kč a po rekonstrukci (navzdory mnohem vyšším investicím) na 3.000.000 Kč.

Takto zjištěné skutečnosti státní zástupce trefně shrnul v odůvodnění usnesení, kterým příslušnou nemovitost zajistil jako výnos z trestné činnosti, když zde doslova konstatoval, že „z původní stavby rodinného domu bylo zachováno jen a pouze nosné zdivo a krucifix nade dveřmi v kuchyni“. Skutečnost, že zajišťovaná nemovitost je výnosem, odůvodnil státní zástupce tím, že její současná hodnota je tvořena prakticky bezvýhradně investicemi z trestné činnosti. To, že ji A. T. původně získala darem, považoval za bezvýznamnou okolnost, když tato ji nabyla ve stavu zcela odlišném od stavu, ve kterém byla nemovitost zajištěna. V usnesení konstatoval, že se tak fakticky jednalo o dvě kvalitativně naprosto odlišné nemovitosti.

Finanční šetření po podání stížnosti proti zajištění výnosů z trestné činnosti

Proti rozhodnutí o zajištění nemovitosti si v zákonné lhůtě podala A. T. jako majitelka nemovitosti stížnost, která byla obsáhle odůvodněna, a to zejména tím, že nemovitost nemůže být za výnos považována pouze proto, že do ní byly částečně výnosy investovány, když podstatné je, že ji A. T. nabyla legálně. Jako další zásadní argument byla ve stížnosti uvedena skutečnost, že na rekonstrukci si měla A. T. půjčit od svých rodičů 2.500.000 Kč, což bylo doloženo smlouvou o půjčce ze dne 7. 1. 2009. Tato půjčka měla být poskytnuta na dobu 25 let, smlouva neobsahovala žádná ujednání o úrocích či zajištění. Další půjčku ve výši 80.000 EUR měla A. T. získat od svého známého, pana „neznámého“ z Rakouska (jméno odmítla uvést, smlouvu nedoložila). Rovněž byla ve stížnosti použita argumentace, že rekonstrukce nebyla tolik rozsáhlá a hodnota nemovitosti před rekonstrukcí byla vyšší, než je uvedeno v odborném vyjádření. Byla zde rovněž zpochybňována kvalita odborného vyjádření, když toto bylo provedeno na základě fotografií.

Státní zástupce podal ke stížnosti své vyjádření, které pak Krajský soud v Ostravě obsáhle citoval i ve svém usnesení. Ke stavu nemovitosti státní zástupce uvedl, že tento byl dostatečně objektivizován svědecky, fotograficky a odborným vyjádřením, a tedy, „pokud stížnost zpracovala stěžovatelka, pak nemluví pravdu, pokud ji zpracoval advokát, pak nemovitost nikdy neviděl“. A. T., jakož i ostatní příbuzní, měli možnost se k věci vyjádřit, ale této možnosti nevyužili. Půjčku od známého z Rakouska tak nelze žádným způsobem prověřit.

Ve vztahu k půjčce ze strany rodičů ve vyjádření uvedl, že ze smlouvy není zřejmé za jakých okolností a z jakých zdrojů byla poskytnuta, když je nutno považovat za naprosto vyloučené, aby instalatér a dělnice, která byla v posledních 20 letech opakovaně evidována na úřadu práce (rodiče A. T.), ušetřili dva a půl milionu korun a tyto dali dceři. Tito lidé, kteří měli mít doma (neboť na bankovních účtech nebyly historicky žádné zásadní zůstatky zjištěny) takovouto značnou sumu peněz, si sami půjčovali od obce na plynofikaci. Na smlouvě o půjčce pak chybí jakákoli verifikace podpisů, která by mohla doložit, že byla opravdu vyhotovena v lednu 2009. Navíc, na smlouvě není podpis obviněného R. T., když se jedná o zásadní úkon v době, kdy manželé T. ještě neměli rozděleno společné jmění. Rovněž v dokumentu o rozdělení SJM není o této půjčce žádná zmínka, byť jako zásadní majetkový závazek musela být jeho součástí. Tak zásadní věc, jako smlouva o půjčce 2,5 mil. Kč nebyla nalezena při domovní prohlídce, přestože si stěžovatelka jinak schovávala i doklady od drobných nákupů. Ani v jedné žádosti o sociální dávky nelze nalézt zmínku o tom, že by se v domácnosti manželů T. nacházely miliony korun či desetitisíce EUR. Při hodnocení předložené listiny a použité argumentace státní zástupce neopomenul ani fakt, že i stěžovatelka byla v minulosti odsouzena pro podvod. V závěru svého vyjádření státní zástupce konstatoval, že „smlouva je jednoznačně podvrhem, k půjčce nikdy nedošlo a předložená listina vznikla až po doručení usnesení o zajištění nemovitosti“.

Krajský soud se v řízení o stížnosti ztotožnil se závěrem státního zástupce, že nemovitost

je výnosem z trestného činu. Uvedl, že „v tomto stádiu řízení nehodlá polemizovat s argumenty.....ohledně přesné specifikace ceny předmětných nemovitostí“, když podle jeho názoru „je nemovitost v současném stavu z hlediska kvality zcela jinou nemovitostí, než byla v r. 2008“ a dále uvedl, že „aniž by bylo zapotřebí odborných znalostí, je evidentní, že rodinný dům se investicí cca 4 miliony Kč výrazně zhodnotí“. Stížnost tedy zamítnul jako nedůvodnou.

Následně zaslal policejní orgán OHK na příslušný územní odbor podnět k prověření okolností nasvědčujících možnému spáchání trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti, když zde bylo důvodné podezření, že smlouva o půjčce mezi A. T. a jejími rodiči, byla fiktivní a ve skutečnosti k předání žádných prostředků nemohlo dojít.

Zatímco Š. M. plně spolupracovala s orgány činnými v trestním řízení, R. T. se choval arogantně, povýšenecky, nespolupracoval a účelově uváděl zpravidla neprověřitelné skutečnosti. Například uvedl, že finanční prostředky si opatroval placeným sexem s muži i ženami v SRN. Trestní řízení ve věci samé i přesto proběhlo relativně rychle. Š. M. byla nakonec za zpronevěru odsouzena KS v Ostravě k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v délce trvání 5,5 roku (ve věznici s dozorem) a R. T. za návod ke zpronevěře k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v délce trvání 7,5 roku (ve věznici s dozorem). Oba obvinění měli podle rozsudku společně a nerozdílně nahradit škodu ve výši 16.582.342,-Kč.

Státní zástupce po soudu prvního stupně požadoval, aby ve vztahu k zajištěné nemovitosti rozhodl o jejím vydání poškozené společnosti dle § 81a trestního řádu a v případě, že pro takový postup neshledá důvody, aby rozhodl o jejím zabrání dle § 101 trestního zákoníku. Zmocněnkyně poškozené společnosti rovněž požádala o vydání nemovitosti poškozené firmě a zdůraznila požadavek vyplývající z ustanovení § 343 odst. 2 trestního řádu, ze kterého lze dovodit princip přednosti náhrady škody poškozenému před výkonem trestu (v tomto případě přednost náhrady škody před výkonem ochranného opatření zabránění věci). Zdůraznila rovněž, že není reálný předpoklad, že by některý z obžalovaných byl schopen v budoucnu částku přesahující 16.000.000,-Kč splatit. Původ zajištěné nemovitosti téměř výhradně v trestné činnosti Š. M. a R. T. považovala za jednoznačně prokázány.

K zajištěné nemovitosti se nalézací soud vyjádřil tak, že nevidí důvody pro její vydání poškozené firmě, když zdůraznil, že vlastníkem nemovitosti byla a je A. T. Nebylo dle něj prokázáno, že by A. T. přebírala od svého manžela jakékoli prostředky z trestné činnosti, případně, že by je přebírala s vědomím, že tyto pocházejí z trestné činnosti, a s tím vědomím je také do nemovitosti investovala. Doslova v této souvislosti uvedl, že“ krajský státní zástupce v tomto směru jednoznačné a bezpečné důkazy nepředložil, i když doložil, že rekonstrukce nemovitosti byla investována částkou 3.696.583,-Kč“. Závěr, že R. T. musel na rekonstrukci použít právě a jen prostředky získané trestnou činností by tak podle něj byl spekulativní. Z tohoto důvodu soud považoval postup navrhaný státním zástupcem a zmocněncem poškozené společnosti za nezákonný.

Proti rozsudku si v zákonné lhůtě podali odvolání jak obvinění, tak i státní zástupce. Vrchní soud v Olomouci, který o odvoláních rozhodoval, pak obviněné Š. M. trest ponechal ve stanovené výši a obviněnému R. T. jej nejen o rok zpřísnil, ale k výkonu trestu jej zařadil do věznice se zvýšenou ostrahou. Předseda senátu Vrchního soudu v Olomouci pak ve vztahu k zajištěné nemovitosti oproti nalézacímu soudu zaujal naprosto odlišný postoj a vydal usnesení dle § 81a trestního řádu, kterým tuto nemovitost vydal poškozené společnosti M. E., s.r.o. Zároveň konstatoval, že o nemovitosti mohl rozhodnout již krajský soud na základě zde provedeného dokazování, když toto bylo podle něj jednoznačné a další dokazování by bylo zcela nadbytečné.

I proti tomuto rozhodnutí si A. T. podala v zákonné lhůtě stížnost, kterou vedle již dříve uvedených argumentů doplnila o názor, že pokud § 80 trestního řádu hovoří o právu „o němž není důvodných pochyb“, pak se jedná o právo vlastnické, kterým však poškozená společnost nedisponuje.

Nejvyšší soud tuto stížnost rovněž zamítnul. Vedle dříve uvedených argumentů doplnil, že bylo prokázáno, že platby za stavební práce byly prováděny R. T. či A. T. v hotovosti a že tito manželé si před pácháním trestné činnosti R. T. brali opakovaně tisícikorunové půjčky, které nebyli schopni splácet. Bylo absolutně vyloučeno, aby financovali nákladnou rekonstrukci domu, stejně jako bylo vyloučeno, aby rodiče A. T. ušetřili částku 2,5 mil. Kč. V tomto smyslu byla půjčka správně vyhodnocena jako účelová. Zásadní tak byl zejména závěr Nejvyššího soudu o tom, že hodnota zajištěné nemovitosti je tvořena čistě z výnosů z trestné činnosti, nemovitost byla prakticky kompletně přebudována a s původní nemovitostí se ztotožňuje pouze z formálně právního hlediska. V tomto duchu se rovněž postavil k názoru stěžovatelky na pojetí „práva, o němž není pochyb“. Uvedl, že „je podstatné zjištění věcných důvodů zakládajících nepopiratelnost práva poškozeného k věci. Ustanovení § 80 odst. 1 trestního řádu neobsahuje vymezení, o jaké právo k věci se má jednat, ale klade důraz na nepochybnost práva k věci.“ V dané věci tedy bylo dostatečně prokázáno, že přebudováním nemovitosti výhradně za prostředky M. E., s.r.o., tak fakticky došlo k pořízení nové nemovitosti. V závěru usnesení pak nejvyšší soud konstatoval, že „ačkoliv pochopitelně nelze bez dalšího činit trestně odpovědnými za spáchanou trestnou činnost rodinné příslušníky obviněného, je nepřípustné, aby tito rodinní příslušníci, popřípadě i jiné osoby, profitovali nebo parazitovali na trestné činnosti“.

Závěr

Z uvedeného modelového případu vyplývá, že důslednost a vzájemné propojení vyšetřovacích úkonů a úkonu finančního šetření vede k efektivnímu odhalování a dokazování trestné činnosti i zajišťování výnosů z trestné činnosti. Výsledkem bylo odhalení dalšího pachatele a nepravomocné odčerpání části výnosů z trestné činnosti, který se pachatelé snažili legalizovat prostřednictvím rekonstrukce nemovitosti ve vlastnictví jiné osoby.

Z pohledu zajištění výnosů je potřeba zdůraznit jednak ochotu a aktivitu státního zástupce a dále pak komplexnost a hloubku finančního šetření. Lze si jen těžko představit, že by v současné době soudy o vydání nemovitosti rozhodly, nebýt detailní dokumentace průběhu investic zařazené do časové paralely s případem na straně jedné, a důkladného zadokumentování příjmové historie a „cash flow“ podezřelého, jeho manželky a jejich rodičů na straně druhé.

Z pohledu soudů je potřeba poukázat na to, že je-li na straně jedné pachatel bez dostatečných legálních příjmů páchající trestnou činností produkující výnos a na straně druhé značný majetek pořízený v této době, pak tento majetek musí být výnosem z trestné činnosti. Jedině tohle je cesta k tomu, aby odsouzení pachatele k několikaletému trestu nebylo zároveň odsouzením poškozeného k nenahrazení škody.

I přes skutečnost, že ústavní soud nakonec zrušil rozhodnutí VS a následné rozhodnutí NS o vydání nemovitosti poškozené firmě, se nic nemění na tom, že došlo v průběhu finančního šetření k podrobnému zadokumentování toho, že výnosy byly použity výhradně na rekonstrukci nemovitosti.

Modelový příklad č. 2 – prodej PHM (KŘP Ostrava)

Na tomto modelovém případě si ukážeme, že důsledně provedení finančního šetření vede k úspěšnému objasnění trestné činnosti i vyhledání a zajištění výnosů z trestné činnosti.

Charakteristika trestné činnosti

Zájmová osoba pan S. na základě doporučení investoval finanční prostředky získané předchozí trestnou činností do obchodu s PHM. Schéma bylo jednoduché a bezpečné. Na třetí osobu (bílý kůň) převede ready made společnost, která na tuto společnost založí bankovní účet. Poté předá veškeré podklady k elektronickému bankovníctví, aby všechny obchody mohl řídit sám pan S. Dále pan. S bílého koně nakontaktuje na slovenského dodavatele PHM, se kterým uzavře dohodu o dodávkách. Protože součástí dohody je platba předem, slovenský dodavatel nemá s jejím uzavřením sebemenší problém. Stejnou dohodu pak uzavře bílý kůň s oprávněným příjemcem - osobou, která je zodpovědná za úhradu spotřební daně z dovezených PHM. I zálohu na tuto daň bude firma bílého koně hradit předem. Pak zbývá uzavřít dohodu s odběratelem. Ten, kromě nabídky skvělé ceny, obdrží i nabídku, že postačí, aby uhradil dodávku PHM v okamžiku jejich složení v jeho skladu či čerpací stanici. Jediné, co si musí zařídit, je jejich doprava. Nikdo ze zúčastněných kromě firmy bílého koně tedy nenese žádné riziko ztráty. Proto taky nemají vůbec žádný problém uzavřít smlouvu na dálku. V tomto pak spočívá podstata podvodného schématu – skoro nikdo nikoho osobně nezná. A aby byl podvod ještě dokonalejší, zajistí si pan S. ještě další osobu - jednatele, který bude jménem společnosti jednat s dodavatelem, oprávněným příjemcem i odběratelem. Není to jednatel v právním smyslu, ale veškerá jednání o dodávkách, platbách, apod. jdou přes tuto osobu. Tato další osoba sice bude mít dokonalý přehled o uskutečněných obchodech, ale nikdy se nedostane k penězům. První bílý kůň – majitel zase má díky podpisovému právu určitý přístup k penězům společnosti, avšak nemá důvod účet kontrolovat, neboť nemá důvod se domnívat, že se ve firmě cokoli děje. Pan S. mu totiž na počátku řekl, že zatím společnost pouze založí, a až budou obchody připraveny, zase se mu ozve. Ve skutečnosti se mu však ozve, až bude potřebovat, aby vyzvednul peníze z banky a předal mu je.

Po této přípravě začaly podvodné obchody podle následujícího schématu – jednatel učiní objednávku u slovenské firmy a sdělí panu S., kolik peněz má poslat slovenskému dodavateli. Ten, jakmile peníze obdrží, sdělí jednateli kódy, na základě kterých si může odběratel PHM odebrat na slovenském terminálu potřebné množství pohonné hmoty. Odběratel mezitím vyslal svá vozidla na Slovensko. Než dojedou k terminálu, mají kódy k odběru zboží. Jakmile naplní cisterny a míří k hranici, sdělí to jednateli. Ten upozorní pana S., aby uhradil zálohu na spotřební daň oprávněnému příjemci. Ten zase zajistí propuštění zboží do ČR. Jakmile jej řidiči cisteren složí u odběratele, ten okamžitě zboží uhradí. A protože obchody probíhají celkem pravidelně, jediné, co musí pan S. udělat, je sejít se „svým jednatelem“ dvakrát denně – dopoledne, aby učinil platbu slovenskému dodavateli a večer, aby zkontroloval došlou platbu od odběratele. V případě, že by platba nedorazila, urgoval by ji u odběratele jednatel.

Pan S. nakoupil zboží bez DPH a prodal s DPH. Firma „jeho bílého koně“ však bude podávat daňová přiznání k DPH až za měsíc. Mezitím takových obchodů proběhne několik. A panu S. se budou na účtu hromadit prostředky, které by měla firma později odvést jako DPH. Tady opět přichází úloha bílého koně – majitele. Na pokyn pana S. musí postupně vybrat z účtu „přebytečné peníze“ a předat mu je, aby na ně nedosáhla případná daňová kontrola. Na účtu tak zůstanou jen prostředky určené k dalším obchodům.

Prověřování, vyšetřování

V polovině r. 2012 obdržel policejní orgán trestní oznámení Finančního úřadu o tom, že společnost STR, s.r.o., která dříve vyvíjela jinou činnost, změnila v lednu 2012 majitele, kterým se stal právě pan M., a od února 2012 začala obchodovat s PHM. Daňové přiznání bylo sice podáno, avšak DPH uhrazena nebyla. Společnost je převedena na další osobu, ale i ta je nekontaktní. Z povahy obchodu a pohybu na účtu vyplývá, že se mohlo od samého počátku jednat o podvod.

Prvotním šetřením kriminalisté zjistili, že pan M. je osobou bez příjmu a hlavně bez stálého bydliště, žijící někde na Zlínsku. Předchozím vlastníkem spol. STR, s.r.o. byla exmanželka tehdy ještě policii neznámého pana S. Jediná dohledatelná legální ekonomická aktivita firmy STR, s.r.o. byla zjištěna někdy v r. 2010. Vzhledem k několikaměsíčnímu odstupu od spáchání skutku nemělo žádný význam pouštět se do velkých operativních akcí. Policisté se tedy rozhodli vyžádat si výpisy z účtu společnosti a vysvětlení od pana M. Jak se později ukázalo, udělali dobře, že jako součást výpisu z účtu požadovali i sdělení IP adres, ze kterých docházelo k zadávání elektronických příkazů k úhradě.

Dalším šetřením se podařilo ustanovit zájmovou osobu M., který se dostavil k podání vysvětlení. K výsledku se dostavil „typický“ bezdomovec – špinavý, zarostlý, roztrhané tričko, apod. V podaném vysvětlení uvedl, že chtěl začít podnikat a zatím účelem našel inzerát na prodej zavedené firmy. V telefonu se mu pak ozval muž, jenž se představil jako pan S. Za převod firmy pan M. nezaplatil nic, naopak od pana S. obdržel 15.000,-Kč. A podnikat nakonec, samozřejmě z objektivních důvodů, nezačal. Při výslechu však uvedl několik zajímavých informací. Předně, vždycky jednal s panem S., ačkoliv majitelkou firmy byla jeho exmanželka. Pan S. jej požádal, aby mu pomohl z firmy vyvést nějaký majetek. Za tím účelem mu dal i zmíněné peníze. Pan M. si měl koupit něco na sebe, založit účet u banky, předat mu k účtu veškeré doklady, počkat asi měsíc a pak na jeho pokyn vyzvedávat z banky peníze a tyto mu předávat. Tak se stalo v několika případech. Pan S. mu vždy zavolal a poslal mu auto s řidičem, nějakým Standou, který jej nejdříve zavezl k bance a pak za panem S., který si peníze převzal. Takto mu odvezl několik milionů Kč, kolik to už nevěděl. Asi po měsíci mu přišel výpis z účtu, ve kterém zjistil, že je na něm obrát asi 80.000.000 Kč. To jej vyděsilo. Myslel si, že může jít o něco nekalého, a tak požádal pana S., aby mu pomohl firmu přepsat na někoho jiného. Nový majitel mu pak podepsal i dokument potvrzující, že převzal hotovost ve výši 11.000.000,-Kč. Proč, to neví, vše připravil pan S.

Zajímavé informace přinesl i výpis z účtu společnosti. Elektronické příkazy k převodu byly zadávány z IP adres, z nichž část se nacházela na Ostravsku a Havířovsku. Část IP adres se však nepodařilo lokalizovat, neboť se jednalo o tzv. dynamické adresy. Na konci výpisu z účtu se nacházela jedna zajímavá položka, platba 38.000 Kč ve prospěch Autocentra ABC, s.r.o. Autocentrum ABC, s.r.o. byla totiž firma ze Zlínska, která se mimo jiné zabývá individuální přepravou osob. Ve vztahu ke konkrétní platbě majitel autocentra uvedl, že na základě telefonické objednávky jistého pana S., prováděli v několika případech dopravu jemu neznámé osoby. Tu jako řidič prováděl pan Stanislav N. Většina jízd se uskutečnila na trase mezi Zlínem a Havířovem. Zajímavé bylo, že termíny jízd se shodovaly s termíny hotovostních výběrů prostředků z bankovního účtu firmy STR, s.r.o. S čím se rozhodně neshodovaly, byly termíny elektronicky zadávaných příkazů k převodu prostředků. A protože pan M. se zjevně neměl na Ostravsko či Havířovsko jak dostat, a zároveň by bylo nelogické, aby zde jel jen proto, aby elektronicky zadal převodní příkaz, měli policisté jasno v tom, kdo je skutečným pachatelem.

Pan S. byl v té době hlášen k trvalému pobytu na Městském úřadu v Havířově. Se svou exmanželkou byl již 14 let rozvedený. Exmanželka pana S. měla trvalý pobyt v jedné havířovské vile, která byla majetkem bytového družstva. Ani zde se však již více než rok nezdržovala. Zvláštní bylo, že v době, kdy byla sama registrována na úřadu práce, popř. měla oficiální příjem jen několik desítek tisíc korun ročně, si mohla dovolit pronajmout nemovitost, jejíž provozní náklady činily asi 20.000 Kč měsíčně. A nejen to, sama byla majitelkou zánovního vozidla MERCEDES. Zjištění jejího skutečného pobytu nebylo tak složité, dotazem na místní poště bylo zjištěno, že si dopisy nechává přeposílat na poštu v obci KH. Na této poště pak úřednice uvedla, že rodinu S. zná. Všichni žijí společně v rodinném domě na okraji obce, a to včetně pana S. Zásilky jim doručuje často a nikdy neměla pocit, že by se jednalo o neúplnou rodinu. Opakovaně zde vídala oba exmanžele v domácím oblečení.

Dům byl nově zrekonstruovaný, s bazénem, 4 garážemi a upravenou zahradou. Až příliš pěkný na to, že oficiální celoživotní příjmy obou manželů činily dohromady asi jen 1,2 mil. Kč. Dům patřil matce pachatele a rekonstrukce byla z větší části provedena před spácháním prověřovaného skutku. Případné zajištění tak v konkrétní věci nepřicházelo do úvahy. Nicméně paní S. vlastnila ještě jeden pozemek, který nabyla až po spáchání tohoto daňového podvodu a ten policejní orgán zajistil. Připravili realizaci případu, v rámci které došlo k zadržení pana M. a pana S. Oba byli později obviněni ze zkrácení daně a pan S. byl stíhán vazebně. Pozemek zajistili jako výnos a před zahájením trestního stíhání ještě provedli domovní prohlídku v nemovitosti obývané manželi S.

Mimo běžných věcí, jako jsou faktury a počítače, narazili policisté při prohlídce i na takové zajímavosti, jako je telefon VERTU, jehož pořizovací hodnota je asi 10.000 EUR. Nebo třeba hodinky BREITLING, o kterých podezřelý tvrdil, že to jsou „fejky“, ale znalec později uvedl pravý opak a jejich hodnotu stanovil na minimálně 120.000 Kč. Celkově bylo na zařízení domu a osobních věcech vidět, že navzdory oficiální nemajetnosti rodičů, že vedou nákladný život. Při domovní prohlídce byl nalezen menší skříňový trezor umístěný ve sklepě, ve kterém byly ukryty jedna dlouhá a dvě krátké zbraně s množstvím nábojů, držené nelegálně. Dále nějaké zlaté šperky a asi 500.000 Kč v různých měnách, převážně v eurech. Nejzajímavějším nálezem byly dva páry magnetických a jeden pár motýlkových klíčů. Odpovědí na otázku, k čemu ty klíče jsou, byl jen ironický úsměv a pokrčení rameny. Kdo by si však do trezoru schovával nepotřebné klíče, že.

U zámečnické firmy policisté zjistili výrobce klíčů a u jednoho z nich pak i banku, ve které byl umístěn trezor se safesovou schránkou, ke které patřily nalezené klíče. Šlo o pobočku VÚB v Žilině. Cestou právní pomoci pak policisté zjistili, že tato trezorová skříňka je registrována na exmanželku pana S. a zajistili si i provedení prohlídky jiných prostor, kterou později vykonali společně se svými slovenskými kolegy. Z návštěvy Slovenska si pak přivezli 4,8 mil. Kč v hotovosti a přehled o návštěvách trezorové místnosti. To, společně s dalšími důkazy, vedle u paní S. k obvinění z trestného činu podílnictví. Vyšetřování a finanční šetření bylo ukončeno obviněním hlavních pachatelů a obviněním dalších třech osob a zajištění majetku za zhruba 7.000.000 Kč.

Ke stinné stránce finančního šetření můžeme zařadit skutečnost, že v okamžiku, kdy policisté našli v trezoru VÚB peníze, pan S. nyní udělá vše proto, aby je jeho žena i z dosud neztotožněných trezorů vybrala. Proto cestou FAÚ požádali, aby slovenský FAÚ učinil blokaci u bank pro případ, že by zde měla paní S. trezor. Slovenský FAÚ tak sice učinil, ale pouze u velkých bank. A tak se stalo, že policisté později provedli prohlídku ještě v jedné velké bance, kde však trezor nebyl paní S. vůbec využíván, a pak i v jedné menší, ve které však FAÚ opatření neučinil a policisté při prohlídce zjistili, že tři dny poté, co si odvezli peníze z VÚB, se zde dostavila nervózní paní S. a netrpělivě se dožadovala

násilného otevření svého trezoru s tím, že ztratila klíče. Ani jí nevadilo, že za otevření musí zaplatit 20.000 Kč. Asi už se nikdy nedozvíme, jak velkou odměnu si z tohoto trezoru odnesla, ale doufejme, že i soud ji náležitě odmění.

Závěr

I v tomto případě se ukázalo, že důslednost při využívání vybraných metod vyšetřování a finančního šetření vede nakonec k požadovanému cíli, tj. k usvědčení pachatelů a zajištění výnosů z trestné činnosti.

Modelový příklad č. 3 – Vražda (ÚOOZ SKPV)

Na tomto případě si ukážeme, jak bylo využito zajišťovacího institutu před zahájením trestního stíhání k prokázání trestné činnosti a současně byla zajištěna nezanedbatelná majetková hodnota.

Charakteristika trestné činnosti

Rodinný klan vedený panem Š. spáchal dne 16. 1. 2003 vraždu poškozeného R. střelou do hlavy, kdy jeho motivem bylo odstranění překážky bránící převodu a prodeji pozemků na jím určenou společnost M za zlomkovou hodnotu. Následně měly být rozprodány stavební pozemky případným zájemcům za tržní hodnotu. Po usmrcení poškozeného ho zakopali na pozemku č.p. 43 v Záhornicích. V roce 2008 pan Š. vylákal bílého koně (jím dosazenou jednatelku společností M a R) paní S. pod legendou prodeje nemovitosti na blíže neurčené místo v Praze, kde jí třemi výstřely do hlavy pan T. na pokyn pana Š. usmrtil. Po jejím usmrcení jí zakopal na totožné místo nacházející se na pozemku č. p. 43 v Záhornicích. Pan Š. vytvořil doklady, které měly vytvářet dojem, že paní S. před svojí smrtí převzala veškeré účetnictví společnosti R a hotovost z pokladny v celkové hodnotě 34,6 milionů Kč. a tyto prostředky si ponechali a rozdělili. Pan Š. prostřednictvím společnosti R dovážel ze zahraničí pohonné hmoty, přičemž neuhradil spotřební daň a DPH za měsíc září a říjen roku 2008 v celkové výši cca 42 milionů korun.

Prověřování a vyšetřování:

V roce 2012 náš útvar zahájil úkony trestního řízení na základě operativních poznatků a prostudování tří spisů, které vedly nezávisle na sobě tři součásti policie. První případ byl pohřešování pana R. od 21. 1. 2003. Druhý případ byl pohřešování paní S. od 19. 11. 2008. Třetí případ byl zkrácením daně při dovozu pohonných hmot. Všechny tyto případy v pozadí spojovala osoba pana Š., který řídil a úkoloval osoby sobě blízké, které vykonávaly jeho pokyny. Rodinný klan v roce 2013 začal dělat přípravy k prodeji pozemků podvodně získaných od zavražděného pana R. V témž roce byl pan Š. po těžké nemoci upoután na lůžko v nemocnici. Policejnímu orgánu bylo známo, že bez jeho souhlasu nikdo z rodinného klanu nic neudělá. Do nemocničního pokoje byla nasazena operativní technika a po dohodě se státním zástupcem bylo vydáno usnesení dle § 79d TR, kde v odůvodnění byla popsána daňová trestná činnost a vražda pana R. Cílem tohoto usnesení bylo potvrdit či vyvrátit podezření policejního orgánu o spáchaných skutcích, ačkoli bylo pravděpodobné, že bez dalších důkazů toto usnesení neobstojí před odvolacím soudem. Po doručení usnesení o zajištění pozemků se rodinný klan sešel v nemocničním pokoji pana Š., kde řešili jakým způsobem zrušit zajištění. Pan Š. se mezi řečí zmínil, že bez mrtvoly, kterou policie nenajde, nic nedokáže, jelikož je zakopaná na pozemku, který již rodina dlouhou dobu nevlastní. Lustrací v KN jednotlivých členů klanu a na nich navázaných právnických osob po jednotlivých měsících 10 let dozadu, byly vytipovány objekty, kde by se mohla nacházet mrtvola pana R. Také byly z OR vytaženy veškeré listiny o převodech společnosti M a R. Na jednom z vytipovaných pozemků č. p. 43 v Záhornicích ve stodole pes označil místo, kde by se mohla nacházet mrtvola. Následně byly vykopány dvě mrtvoly, které ležely v jednom hrobě umístěné nad sebou. Pitvou a znaleckým zkoumáním bylo zjištěno, že se jedná o pana R. a paní S., kdy pan R. zde byl zakopán v roce 2003 a paní S. zde byla zakopána v roce 2008.

Do zajištění nemovitosti byla podána stížnost podezřelých s následujícími odůvodněními. Společnost M nabyla pozemky v dobré víře. Usnesení má nekonkrétní odůvodnění v části vraždy, jakým způsobem měly být převedeny pozemky na „nevinnou společnost“. Pachatel

pan Š. nemá se společností M nic společného. Nepřípustné extenzivní zasahování do vlastnických práv.

Soud rozhodoval o stížnosti do zajištění až po nález mrtvol, kdy tyto důkazy mu byly dodány k rozhodnutí. Soud stížnosti zamítnul dle § 148 odst. 1 písm. c) TŘ, kdy v odůvodnění uvedl, že výnos z trestné činnosti je možné zajistit i u jiné osoby než pachatele. Nevědomí společnosti M je pochybné, jelikož byla a je dle důkazů fakticky řízena panem Š. Po smrti bílého koně byla převedena na rodinné příslušníky pachatele. Dále se soud ztotožnil s názorem pol. orgánu, že nemovitost by mohla být výnosem z trestné činnosti.

Závěr

Případ je v současné době v hlavním líčení před soudem, kdy obvinění se pokusili ještě uvolnit nemovitosti dalším převodem společnosti M na další osoby s argumentací, že tyto podíl nabyly v dobré víře. Soud tuto argumentaci nepřijal. Někteří obvinění se rozhodli spolupracovat a na základě jejich výpovědí se podařilo objasnit další vraždy, z toho důvodu soud čeká, až bude moci řízení i o dalších vraždách spojit do jednoho řízení. V tomto případě se podařilo využít zajišťovacího institutu k získání dalších důkazů v trestním řízení a v neposlední řadě zajistit výnos z trestné činnosti v hodnotě přesahující 100 milionů korun.

Modelový příklad č. 4 – Makléři (ÚOKFK SKPV)

Na tomto případě lze dokumentovat, že ani důkladné majetkové šetření, nemusí k konečném důsledku vést k zajištění a odčerpání výnosů z trestné činnosti.

Nápad trestné činnosti

Trestní oznámení ve věci podal nucený správce makléřské společnosti – obchodníka s cennými papíry ustanovený do společnosti Komisi pro cenné papíry (dále jen KCP) jako tehdejší dozorový orgán nad obchodníky s cennými papíry (v současné době tento dozor provádí Česká národní banka), trestní oznámení bylo podáno na tehdejší SKPV Správy hl. m. Prahy, postupně byla podána řada dalších trestních oznámení jednotlivými klienty obchodníka s cennými papíry u různých útvarů Policie ČR po celém území České republiky.

Nucený správce byl do společnosti ustanoven KCP z důvodů nikoliv podezření na spáchání trestné činnosti, ale z důvodů neplnění nápravných opatření uložených obchodníkovi KCP v rámci výkonu dozoru (šlo o problematiku tzv. kapitálové přiměřenosti obchodníka). Po příchodu do společnosti nucený správce započal s rutinní nucenou správou, v jejímž rámci oslovil všechny klienty obchodníka, aby mu odsouhlasili stav na majetkovém a finančním účtu společnosti. Tedy provedl šetření v rámci zjišťování závazků a pohledávek společnosti, při kterém kromě prověření vedení účetnictví a dalších povinných evidencí u obchodníka s cennými papíry, provedl oslovení jednotlivých klientů společnosti.

Majetkový účet je účet majitelů cenných papírů u Střediska cenných papírů (nově u Centrálního depozitáře s cennými papíry), kde všechny osoby které vlastní tzv. dematerializované cenné papíry (tedy ty, které nemají faktickou fyzickou podobu – typicky ty, které se obchodují na veřejných trzích), mají vedenu evidenci těchto cenných papírů. Finanční účet je posléze účet obchodníka s cennými papíry, který je takto označen a je veden u banky, na kterém jsou deponovány finanční prostředky klientů obchodníka pro účel obchodu s cennými papíry.

V rámci této činnosti zjistil, že u části klientů nesouhlasí stav těchto účtů a to proto, že se neshoduje buď stav cenných papírů, nebo finančních prostředků, které by měli mít na těchto účtech, resp. u cenných papírů na svém účtu ve Středisku cenných papírů (dále jen SCP) se stavem, o kterém byli vyrozumíváni obchodníkem. Nucený správce provedl šetření ve společnosti, kde tímto šetřením na základě porovnání reklamačních dopisů klientů, stavu účtů a deníku obchodníka s cennými papíry zjistil nesrovnalosti.

Deník obchodníka s cennými papíry je povinná a základní evidence, ve které jsou v elektronické formě evidovány všechny informace k obchodům s cennými papíry. Je omezen okruh osob, které do něj mohou vkládat údaje – jde o pověřené pracovníky obchodníka. Tyto osoby zde vkládají zákonem požadované informace a ze zákona se jedná o účetní evidenci. Především zde musí být uvedeno kdo obchod provedl, kdo k němu dal pokyn jak byl obchod vypořádán (tedy jak fakticky proběhl, za jakou cenu apod.). Správnost vedení této evidence je z hlediska trestního zákoníku kryta ustanovením trestného činu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění, kterému se věnuji v části právní kvalifikace.

Nucený správce zjistil, že možná došlo k tomu, že byly u některých klientů provedeny obchody s jejich cennými papíry, aniž by o tom byli klienti informováni, nebo byly provedeny na jejich účet údajné nákupy cenných papírů, které však ve skutečnosti nebyly provedeny, ale klientům byly z jejich finančního účtu odčerpány na tento fakticky neprovedený obchod finanční prostředky.

Je třeba říci, že na základě uvalení nucené správy KCP z ryze ekonomických důvodů se vztahem k činnosti obchodníka, bylo nuceným správcem zjištěno, že by mohlo dojít k jednání, které by mohlo mít znaky trestného činu. Trestní oznámení samo o sobě bylo podáno velmi kvalifikovaně. Nucený správce poté, co zjistil ekonomický stav společnosti z hlediska předlužení, podal návrh na konkursní řízení, které probíhá dodnes.

Ve věci byla podána i řada trestních oznámení jednotlivých klientů. K tomu je třeba uvést, že ve všech případech klientů, které oznámil nucený správce, byla později podána obžaloba, zatímco u jednotlivých oznamovatelů byla oznámení, až na několik málo výjimek (dvě), všechna odložena, protože se nepodařilo prokázat trestnou činnost. Důvodem nedokázání bylo především to, že v těchto případech nešlo o trestnou činnost, ale újma klientům byla způsobena úpadkem společnosti jako takovým.

K jednotlivým útokům, které byly provedeny ke škodě poškozeným, došlo v průběhu let 2003 až 2004. Trestní oznámení bylo podáno v březnu roku 2005.

Provedl policejní orgán nějaké úkony finančního šetření ještě před zahájením úkonů trestního řízení?

Prověřování

Po přijetí a vyhodnocení trestního oznámení od nuceného správcem a dalších osob, policejní orgán zahájil úkony trestního řízení.

Prověřování bylo především cíleno na zajištění podkladových materiálů k obchodům, a to jak od klientů – poškozených tak i od SCP, jako registranta proběhlých obchodů (SCP dříve vedlo majetkové účty, kde měly fyzické i právnické osoby vedeny v elektronickém systému dematerializované cenné papíry a kde se zaznamenávaly obchody s cennými papíry, rovněž mělo SCP o provedených obchodech vyrozumívat klienty – tuto roli od 1. 1. 2010 převzal Centrální depozitář cenných papírů). Dále bylo zajištěno podání vysvětlení klientů-poškozených, zaměstnanců obchodníka a členů statutárních orgánů.

Rovněž byly v průběhu řízení zajištěny PC společnosti a to serverové PC, kde měly být všechny elektronické evidence obchodníka a zvláště PC na zaznamenávání hovorů klientů, kteří obchodovali prostřednictvím telefonních pokynů. Bohužel tyto PC byly zajištěny s několika měsíční prodlevou, a jak ukázalo pozdější znalecké zkoumání Kriminálního ústavu, data zde nebyla zachována v kompletnosti. Rovněž tak nebyly od obchodníka resp. nuceného správcem zajištěny všechny potřebné listinné podklady a ty které zajištěny byly, nebyly řádným způsobem evidovány při přebírání.

V této fázi se obecně jako problémem zdá být rozsah zajišťovaných podkladů. Zkušenosti nasvědčují tomu, že je třeba zajistit pokud možno co nejvíce dostupných zdrojů budoucích důkazů. To i za cenu toho, že např. protokol o prohlídce jiných prostor nebude obsahovat podrobný soupis zajištěných věcí. To lze řešit tak, že zajištěné věci budou v rámci prohlídky pečetěny do krabic či pytlů a později v úřadovně policejního orgánu bude proveden soupis těchto věcí formou ohledání věci a příslušné protokolace.

V této věci vzniklo rovněž podezření, že jistou prodlevou v rámci zajištění věcí, jak PC, tak listin mohlo dojít k tomu, že budoucí obvinění k nim měli nadále přístup a mohli ovlivnit jejich úplnost. I zde jak na základě tohoto případu, tak i obdobných platí včasnost a úplnost zajištění v úvahu přicházejících věcí.

Dalším problémem se ukázalo, že při velkém množství shromážděného spisového materiálu (pozdější originál vyšetřovacího spisu předaný společně s návrhem na podání obžaloby dosahoval téměř sedmi tisíc listů a dále k němu byly přiloženy dvě přílohy s téměř dvěma tisíci listů) nebylo původní trestní oznámení nuceného správcem s přílohami

necháno pohromadě, ale bylo rozděleno do celého spisového materiálu, kdy bylo pravděpodobně rozděleno k jednotlivým poškozeným bez vyznačení, které konkrétní listiny ve složkách poškozených odkud pocházejí – tedy např. z trestního oznámení, od poškozeného, z listin obchodníka apod. Toto muselo být napravováno v pozdější fázi trestního řízení, kdy v rámci výsledků svědků bylo vymezováno, co jsou listiny, které do vyšetřovacího spisu založili oni, a bylo nutno opakovat i některá dožádání. Tak, aby bylo možno dostat požadavkům soudu na to, aby byl znám původ listin zařazených ve spisu a aby na kopiích bylo vyznačeno, že souhlasí s originálem, tak aby tyto listiny mohly být použity jako důkaz v trestním řízení.

Okamžitě byl také přibrán znalec z oboru ekonomika - cenné papíry, pro posouzení odborných otázek ve věci obchodů s cennými papíry. Znalec s policejním orgánem spolupracoval vzorně, kdy jasně formuloval požadavky na doplnění podkladových materiálů, jasně a srozumitelně zodpověděl položené otázky a byl schopen policejnímu orgánu vysvětlit i složité otázky problematiky různých způsobů obchodů s cennými papíry

V případě rozhodování se o výběru znalce je vhodné před jeho samotným přibráním, provedení důkladné konzultace, zjištění referencí od kolegů, kteří jej znají apod..

Vyšetřování

Na základě provedeného prověřování bylo možno přistoupit k zahájení trestního stíhání. Zahájení trestního stíhání bylo determinováno především tím, že se nepodařilo zajistit kompletní dokumentaci ke všem obchodům, ať již v listinné nebo elektronické podobě od obchodníka s cennými papíry a rovněž se nepodařilo zajistit kompletní účetní evidenci.

Nebylo možno po konzultaci se znalcem věrohodně prokázat některý z úpadkových deliktů a nebylo možno dokázat ani všechny jednotlivé skutky v zahajované a později žalované trestné činnosti.

Po vyhodnocení důkazní situace bylo trestní stíhání vedeno pro několik trestných činů, dle různých způsobů spáchání. Stíhání byli tři obvinění, kdy všichni byli členy představenstva obchodníka a dva i hlavními makléři, u kterých se podařilo identifikovat protiprávní obchody s cennými papíry, kdy z hlediska trestné činnosti směrem k jednotlivým klientům – mimo skutku kvalifikovaného jako podvod, bylo podstatné postavení obviněných jako makléřů, kteří přímo obchody realizovali a zároveň jako členů představenstva obchodníka.

Jde o to, že jako členové představenstva si mezi sebe rozdělili některé kontrolní funkce, které má obchodník s cennými papíry uložen nad rámec běžné kontrolní činnosti u běžné obchodní společnosti. U trestného činu podvodu posléze bylo podstatné, že všichni obvinění vykonávali především náplň své konkrétní činnosti jako člena představenstva. Tato činnost je vymezena jednak v obchodním zákoníku a zakladatelské smlouvě o založení akciové společnosti (obchodník s cennými papíry má v současné době vždy formu akciové společnosti) jednak rozvedena ve vnitřních předpisech společnosti a především ve vztahu ke kontrolní činnosti obchodů s cennými papíry uvedena i ve zvláštní právní úpravě.

Prvním způsobem spáchání bylo provedení obchodu bez vědomí klienta, kdy klientovi byly prodány cenné papíry, aniž by k tomuto dal pokyn, přičemž klient při vyrozumívání o stavu svých účtů byl udržován zástupci obchodníka při vědomí, že cenný papír pořád vlastní.

Zde se projevila a byla objasněna jedna zásadní okolnost, která umožnila spáchat trestnou činnost a po určitou dobu (trestná činnost proběhla v rozmezí dvou let) ji zakrývat. Obecně ze zákona pokud je proveden obchod s cennými papíry, bylo SCP povinno vyrozumět jako

registrant původního vlastníka o provedení obchodu. V průběhu devadesátých let někteří obchodníci, mezi nimi i náš předmětný obchodník, uzavřeli s SCP smlouvu, která tuto povinnost přenesla na ně, a své klienty vyrozumívali sami. Tohoto bylo v tomto případě plně využito tak, že klienti byli informováni špatně, to bylo dokázáno jednak výpovědí klientů- poškozených a jimi předložených vyrozumění, jednak v listinách obchodníka se podařilo zajistit několik padělaných faxů, kde byly údaje, které byly sdělovány klientům měněny v rozporu se skutečností. Provedené znalecké zkoumání potvrdilo toto uvádění klientů v omyl, jednak dokázalo existenci dvojího účetnictví a dalších dokladů přímo u obchodníka.

Tento první způsob spáchání byl právně kvalifikován jako krádež dle § 205 odst.1, odst. 5 písm. a) TZ, tedy jako úmyslné zmocnění se cizí věci, při zneužití postavení makléře. Bylo třeba u každého útoku dokázat, která konkrétní fyzická osoba provedla daný neoprávněný obchod. Zde byli stíháni Jiří J. a Pavel S., kteří kromě členství v představenstvu obchodníka, zároveň pracovali jako makléři a provedli nezákonné obchody a vyrozumívali v rozporu se skutečností jednotlivé klienty. Při této právní kvalifikaci bylo hlavní to, že obchodník se musel zmocnit cizí věci cenného papíru – který mu nebyl svěřen, neboť cenný papír byl dle uzavřených smluv mezi klientem a obchodníkem neustále v moci klienta, registrován u SCP a obchodník s ním nemohl nakládat volně, ale jen v případě výslovně učiněné vůle klienta vůči obchodníkovi – pokyn k obchodu.

Druhý způsob spáchání byl takový, že klient zadal pokyn k provedení obchodu – nákup cenného papíru, tento obchod byl klientovi vykázan jako provedený, byl mu tedy deklarován nákup cenného papíru a odčerpání finančních prostředků z jeho účtu, ač k provedení tohoto obchodu ve skutečnosti nedošlo a cenné papíry mu nakoupeny nebyly.

Tento způsob spáchání byl kvalifikován jako zpronevěra dle § 206 odst.1, odst. 3 písm. b), odst. 5 písm. a) TZ, neboť finanční prostředky byly obchodníkovi svěřovány na jeho finanční účet a obvinění si tím, že obchod, ke kterému jim byl dán pokyn, neprovedli, ale svěřené finanční prostředky klienta si odčerpali, dopustili přisvojení si cizí věci, která jim byla svěřena.

Původně bylo jako zpronevěra kvalifikováno i několik obchodů, kdy došlo k provedení nevýhodných obchodů s cennými papíry klientů, kdy opakovaným nákupem a prodejem, došlo k poškození klientů tím způsobem, že byl snížen stav finančních prostředků na jejich účtu i když stav cenných papírů byl nezměněn. Později v obžalobě bylo toto jednání kvalifikováno jako porušování povinnosti při správě cizího majetku dle § 255 odst.1, odst. 2 písm. a), b) tr. zákona.

I zde byli obviněni Jiří J. a Pavel S., kterým byly prokazovány jednotlivé obchody jako dílčí útoky trestného činu. V celkovém souhrnu u všech těchto způsobů spáchání bylo stíháno několik set útoků proti několika desítkám poškozených, celková škoda dosáhla téměř sedmdesáti milionů korun.

Výše uvedena trestná činnost byla v rámci záznamu o zahájení úkonů trestního řízení kvalifikována jako podvod. S touto právní kvalifikací jsem se neztotožnil. U výše uvedené právní kvalifikace jsem vyšel z aktuální judikatury. Soudy ve své rozhodovací činnosti poměrně přesně vymezují v současné době to, co je zmocnění se cizí věci jako takové a co zmocnění se svěřené věci, a to i ve vztahu k cenným papírům a svěřeným finančním prostředkům.

Posledním skutkem, který byl stíhán, byla příprava podvodu dle § 209 odst.1, odst. 5 písm. a) TZ ve stadiu přípravy dle § 20 odst.1 TZ vůči jednomu z poškozených – právnické osobě, kdy došlo k tomu, že poškozený vložil pro obchody s cennými papíry na

finanční účet obchodníka celkovou částku devadesát milionů korun, se kterou bylo v průběhu čtyř let obchodováno. Po uvalení nucené správy bylo zjištěno, že naopak, poškozený by měl dlužit částku téměř třicet milionů korun. I když zde opět bylo podezření na trestnou činnost tak, jak byla popsána výše, zde se vzhledem k nedostatku listinných či jiných podkladů nepodařilo tuto trestnou činnost dokázat v tomto způsobu spáchání, i když podezření na nezákonné obchody zde bylo také dáno.

Nicméně bylo zjištěno, že zástupcem obchodníka Pavlem S. byly vystaveny dva výdajové pokladní doklady, které údajně dokazovaly, že klient dostal vyplacenu částku sto patnácti milionů korun v hotovosti. Tyto doklady byly zaúčtovány do účetnictví obchodníka a schváleny jako řádné a skutečnosti odpovídající Jiřím M. a Romanem P. (poslední člen představenstva obchodníka). Bylo nejen zjištěno, že pokladní doklady nemají podstatnou náležitost – podpis příjemce finančních prostředků – klienta, ale že skutečně klientovi nebyly tyto prostředky nikdy vyplaceny, bylo prokázáno, že finanční prostředky v takovéto výši nikdy v pokladně obchodníka ani fyzicky nebyly.

Na základě prověřování této věci bylo zde zahájeno trestní stíhání pro přípravu podvodu, neboť na základě falešného účetnictví je dosud veden spor mezi poškozeným a správcem konkursní podstaty o tom, kdo komu jakou částku dluží, kdy dokazováním bylo zjištěno, že tato situace byla úmyslně vytvořena obviněnými.

Všechna výše uvedená jednání byla zároveň v jednočinném souběhu kvalifikována jako trestný čin zkršlování údajů o stavu hospodaření a jmění dle § 254 odst.1 alinea 2 odst. 4 TZ resp. dle § 125 odst. 1 alinea 2 odst. 3 TZ a celková škoda přesáhla 180 milionů korun. Škoda na zcizených cenných papírech byla stanovena k datu jejich zcizení (šlo o roky 2003 a 2004), dnešní hodnota by, vzhledem k tomu že šlo především o akcie ČEZ, Komerční banky a Českého Telecomu, byla minimálně třikrát vyšší.

Obvinění Pavel S. a Jiří J. odmítli vypovídat, Roman P. vše popíral. V rámci vyšetřování kromě všech obvyklých úkonů: výslechy svědků, doplnění dožádání a znaleckých zkoumání, dokazování prostřednictvím listin apod. a kromě samotného objasnění skutku a dokázání právních i skutkových okolností, včetně objasnění vzniku a podmínek trestné činnosti, bylo provedeno i šetření za účelem zjištění, jakým způsobem bylo naloženo s výnosem z trestné činnosti.

Finanční šetření

Protože šetření před zahájením úkonů trestního řízení provedl nucený správce, tak finanční šetření prováděno policejním orgánem se orientovalo hlavně na vypracování majetkového profilu obviněných. Výsledkem bylo zjištění, že k nárůstu jejich majetku v době páčání nebo po spáchání trestného činu nedošlo.

Znaleckým zkoumáním z oboru ekonomie – cenné papíry bylo zjištěno, že výnos z trestné činnosti byl odčerpán následujícím způsobem: ve prospěch jedné právnické osoby byla provedena řada prodejů cenných papírů od klientů obchodníka směrem k této osobě, kdy tyto obchody nebyly majetkově vypořádány (tedy nebylo za ně touto osobou zaplacení a obchodník zaplacení nijak nevymáhal), a dále že zástupce této právnické osoby si dle účetní evidence obchodníka odnesl z pokladny obchodníka velké části v hotovosti. Jednalo se o tzv. off-shore, tedy společnost registrovanou v zemi, která za určitý fixní poplatek zaregistruje společnost, poskytne jí sídlo, ale neodtajní vlastníka této společnosti jiné straně. Tak tomu bylo i v tomto případě, kdy dožádaná země neposkytla právní pomoc tak, aby mohly být objasněny skutečnosti důležité pro trestní řízení. Fyzická osoba, která v ČR tuto společnost zastupovala, odmítla k věci vypovídat, společnost v době vyšetřování v ČR nikde fakticky neexistovala. Vzhledem k těmto skutečnostem a dvojité a zároveň částečně

chybějící evidenci obchodníka, ať již účetní, tak k obchodům s cennými papíry, nebylo možno prokázat konkrétní fyzické osobě za tuto společnost trestnou činnost ani dohledat chybějící finanční prostředky – výnos z trestné činnosti. Přestože se nepodařilo prokázat, že by za touto osobou stáli obvinění, bylo prokázáno alespoň to, že tuto právnickou osobu v ČR pomáhali etablovat, založili jí účty u bank, vystupovali před státními orgány – ne však ve vztahu k obchodníkovi. I když se lze důvodně domnívat, že tuto společnost použili na odčerpání výnosu z trestné činnosti, prokázat to hodnověrným způsobem a trestně stíhat např. nějaké osoby pro podílnictví, nebylo možné. Nicméně i tyto skutečnosti byly prezentovány v rámci vyšetřovacího spisu předloženého soudu a v obžalobě jako pravděpodobná cesta, kudy obvinění odčerpali výnos z trestné činnosti.

Shrnutí

Na základě výše uvedeného je možno zobecnit problémové body při provedení úkonů trestního řízení a finančního šetření v této trestní věci, které mohly mít vliv na proces dokazování tak, aby v obdobných případech v budoucnu bylo možno se jich vyvarovat.

Za prvé, v případě zajištění jakýchkoliv listin či jiných věcí do vyšetřovacího spisu, jejich přehledná a důsledná evidence s vyznačením, jak s těmito listinami bylo v rámci spisu naloženo tak, aby i v obsáhlém spisovém materiálu vždy mohl být dohledán původ a zdroj příslušné listiny či věci a věc mohla být použita jako důkaz.

Za druhé včasnost zajištění listin a věcí tak, aby nedošlo k prodlení a nenahraditelným ztrátám těchto pramenů důkazů.

Za třetí, včasnost přibrání odborně fundovaného znalce, který má zájem o spolupráci s orgánem činným v trestním řízení a může mu být skutečným partnerem v rámci trestního řízení – ideálně již v prvopočátku úkonů trestního řízení jako konzultanta tak, aby policejní orgán byl od začátku orientován v odborné problematice a již od začátku trestního řízení mohl dle dohody se znalcem připravovat podklady pro pozdější znalecké zkoumání či byl veden po odborné stránce, jde i o zmenšení vědomostního náskoku podezřelých při vysoce odborných problematikách na úseku hospodářské trestné činnosti.

Po ukončení vyšetřování byla podána ve věci Vrchním státním zastupitelstvím v Praze obžaloba. Po nařízení hlavního líčení spáchal obžalovaný Pavel S. sebevraždu, proti druhým dvěma obviněným v současné době probíhá hlavní líčení.

12. Doložení novosti postupů

První metodika finančního šetření pod názvem Základy a metodika odčerpávání výnosů z trestné činnosti byla zpracována v roce 2005 na Útvaru odhalování nelegálních výnosů a daňové kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování (finanční policie). Metodika obsahovala metodický postup policejního orgánu v šesti fázích finančního šetření (přípravná fáze, operativní šetření, vydání rozhodnutí, výkon rozhodnutí, stížnost proti rozhodnutí - usnesení o zajištění majetku a správa zajištěného majetku). Dále byly v metodice obsaženy případové studie, odborný manuál (obsahoval taktiku postupu policejního orgánu, trestněprávní skriptum, občanskoprávní skriptum a mezinárodní právní pomoc), odborná pomoc (zákony, judikatura, interní předpisy a obecné formuláře). Metodika rovněž obsahovala seznam dožadovaných institucí uspořádaný podle požadavků ustanovení § 8 odst. 1 a odst. 2 TR. Metodika byla využívána zejména v rámci finanční policie.

Po zrušení finanční policie byla vypracována nová metodika, která je součástí informačního systému elektronické trestní řízení (charakteristika viz výše). Tato metodika je určena jak pro policisty – specializované pracovníky na finanční šetření, tak i pro policisty provádějící vyšetřování. Součástí metodiky jsou i statistické výstupy o hodnotě zajištěného a odčerpaného majetkového prospěchu pachatelům trestných činů, o četnosti vyžívání zajišťovacích institutů a majetkových trestů, apod., pro potřeby analýzy kvality a efektivnosti práce policie při zabavování výnosů z trestné činnosti.

Z výše uvedeného je zřejmé, že metodika finančního šetření nejméně od roku 2005 byla v popředí zájmu představitelů policie, zejména příslušných pracovníků (metodiků Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování). Dosavadní metodiky byly zaměřeny spíše na „techniku“ finančního šetření, tzn. na přípravu vzorů různých dožádání na zájmové instituce, vzorů jednotlivých rozhodnutí (usnesení) o zajištění majetkového prospěchu podle příslušných ustanovení trestního řádu, vypracování a aktualizaci seznamu dožadovaných institucí a statistické zpracování dosahovaných výsledků podle krajů, specializovaných útvarů policie, apod. Méně byly rozpracovány postupy finančního šetření v jednotlivých etapách trestního řízení. Malá pozornost byla rovněž věnována metodice finančního šetření v etapě před zahájením úkonů trestního řízení.

Předložená metodika je tedy první metodika tohoto druhu, která proces finančního šetření odvozuje od jednotlivých etap trestního řízení a to tak, aby postup policejního orgánu provádějícího finanční šetření, byl v souladu s etapami trestního řízení uvedenými v trestním řádu. V případě, že trestní řízení nebylo ještě zahájeno, tak aby postup příslušného policisty byl v souladu se zákonem o Policii ČR. Zpracovatelé metodiky se snažili, aby policejní orgán, který bude podle této metodiky postupovat, v situaci, kdy neexistuje standardizovaný postup finančního šetření upravený trestním řádem, měl jistotu, že jím provedený procesní úkon, postup nebo použití některé metody, má oporu v některém z ustanovení příslušných právních předpisů.

Na rozdíl od dosud používané etapizace finančního šetření (přípravná, zajišťovací a závěrečná fáze), metodika člení finanční šetření podle fází trestního řízení na finanční šetření, finanční prověřování a finanční vyšetřování. Navíc byla nově charakterizovaná etapa finančního šetření, která je realizovaná před zahájením úkonu trestního řízení – tzv. finanční zpravodajství.

Předložená metodika oproti předchozím, obsahuje zvláštnosti finančního šetření v případě anonymních obchodů.

Předložená metodika včetně uvedených příkladů a výstupů byla připravena tak, aby ji bylo možno využít v běžné kriminalistické a vyšetřovatelské praxi policejního orgánu.

13. Popis uplatnění metodiky (pro koho je určena a jakým způsobem bude uplatněna)

Metodika je koncipována tak, aby postupy v ní uvedené mohly být využity nejen v rámci výuky nebo školení Policie ČR, ale především v praxi a to zejména jako návod na konkrétní činnost policejního orgánu. Smyslem metodiky nebylo vybavit policejní orgán souborem různých vzorů dožadání, rozhodnutí, apod., ale vést policejní orgán k tomu, aby metody a postupy finančního šetření používal v souladu s trestním řádem a podle etapy (stadia), ve které se trestní řízení nachází.

Metodika je určena především pro Útvar odhalování korupce a finanční kriminality, další útvary s celostátní působností, krajská ředitelství policie, územní odbory SKPV, zejména pak pro policejní orgány zařazené na specializovaných pracovištích policie a další policisty – specialisty uvedených v interním ZPPP č. 174/2011. Uživateli metodiky mohou však být všichni, kdo se zabývají vyhledáváním, zajišťováním a odčerpáváním výnosů z trestné činnosti.

Základní postup policejního orgánu realizujícího finanční šetření by podle metodiky měl být následující:

1. Získat (ověřit) informace o skutečnostech, že možný majetkový prospěch zájmových osob, může pocházet z trestné činnosti. Jednotlivé formy majetkového prospěchu odhalit a vyhledat (získat informace o jeho umístění), včetně získání informací o možných důkazech páchaní trestné činnosti.
2. Následně, po zahájení úkonu trestního řízení, tyto informace prověřit a majetkový prospěch podezřelých osob zadokumentovat a zajistit. Rovněž prověřit a zadokumentovat informace týkající se důkazů k prověřované trestné činnosti, které vyplynuly z finančního šetření. V případě, že majetkový prospěch z trestné činnosti byl spotřebován (znehodnocen, zcizen, zužitkován, apod.), prověřit a zajistit legální majetek pachatele pro účely trestu propadnutí náhradní hodnoty.
3. Po zahájení trestního stíhání prokázat, že zadokumentovaný a zajištěný majetkový prospěch obviněného (dalších osob), pochází z trestné činnosti (trestného činu) pro kterou je stíhán. V případě, že trestnou činností obviněného byla způsobena škoda, prokázat, že ke vzniku škody došlo v souvislosti s trestným činem, pro který je vedeno trestní řízení a v případě potřeby zajistit legální majetek pachatele na případnou náhradu škody (nebo v případě závažného zločinu pro účely trestu propadnutí majetku nebo peněžitého trestu). Podílet se na prokazování trestné činnosti na základě důkazních prostředků získaných v průběhu finančního šetření.

14. Seznam příloh

Příloha č. 1 - Samostatný soubor 5b – ETR formulář 565.pdf

Příloha č. 2 - Samostatný soubor 5d – ETR formulář 566.pdf

Příloha č. 3 - samostatný soubor 5 Švédská iniciativa – Předání/Prodlení/Odmítnutí informace.pdf

15. Seznam použité související literatury

Monografie a studie

1. BLAHOVÁ, N. *Proces AML v právním kontextu [CD ROM]*. In: SCHLOSSBERGER, Otakar. *Znáte svého klienta?* Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s, 2013, s. 9–14. 96 s. ISBN 978-80-7408-090-6.
2. BRADA, J. *Znalecký pohled na zdroj informací o toku špinavých peněz [CD ROM]*. In: Schlossberger Otakar. *Znáte svého klienta?* Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s, 2013, s. 36–44. 96 s. ISBN 978-80-7408-090-6.
3. DUBSKÁ, S. a kol. Finanční šetření a legalizace výnosů z trestné činnosti, kapitola 4. Vyšší policejní škola s Střední policejní škola MV v Holešově.
4. DVOŘÁK, V. *Ekonomické a kriminální aspekty legalizace výnosů z trestné činnosti*, Praha, Scientia spol. s r.o., 2010, str. 91, ISBN 978-80-86960-63-0
5. DVOŘÁK, V., ŠUGÁR, J., MÁLEK, P., HORÁČEK, P. *Výnosy z trestné činnosti*. Praha, Scientia, 2010. 236 s. ISBN 978-80-869960-67-8
6. GRAVELLE, G. J. *Tax Havens: International Tax Avoidance and Evasion*, 2015, Congressional Research Service 7-5700, R40623, (dostupné z www.crs.gov)
7. HANSEN, N. A., KESSLER, S. A. *The Political Geography of Tax H(e)avens and Tax Hells*, The American Economic Review, Vol. 91, No. 4 (Sep., 2001), pp. 1103-1115
8. MUSIL J., *Finanční šetření – nástroj odhalování praní peněz*. Kriminalistka 1999, ročník 32 str. 282-294
9. NEAL, T. L. *The Offshore Advantage: Privacy, Asset Protection, Tax Shelters, Offshore Banking & Investing - Why & How*, MMP, 1998. 272 s. ISBN 978-1571013316.
10. NOVOTNÝ, F., RŮŽIČKA, M. a kol. *Trestní kodexy*. Praha: Eurounion, 2002. 1642 s. ISBN 978-80-7317-009-7
11. PORADA, V., STRAUS, J. a kolektiv: *Kriminalistika (výzkum, pokroky, perspektivy)*. Plzeň Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-477-0
12. RASKOLNIKOV, A. *Crime and Punishment in Taxation: Deceit, Deterrence, and the Self-Adjusting Penalty*, Columbia Law Review, Vol. 106, No. 3 (Apr., 2006), pp. 569-642.
13. ROSTAIN, T., REGAN C. M. Jr. *Confidence Games: Lawyers, Accountants, and the Tax Shelter Industry*, The MIT Press, 2014. 424 s. ISBN 978-0262027137.
14. SCHLOSSBERGER, O. *Possible approaches to applying the AML process in the banking sector*, Annual Proceedings of the National Business and Economics Society, 2013. ISSN 2151-3333.
15. STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání: Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 315 s. ISBN 978-80-7380—124-3
16. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. Komentář. 2. Vydání Praha: C. H. Beck, 2009. 3632 s. ISBN 978-80-7400-428-5

17. ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. Trestní zákon. Komentář. II. díl. 6., doplněné a přepracované vydání. Dodatek. Praha: C. H. Beck, 2009. 1980 s. ISBN 978-80-7179-547-6
18. ŠUGÁR, J. a kol. Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení. Praha, Policejní akademie ČR v Praze, 2009. 152 s. ISBN 978-80-86960-52-4
19. ŠUGÁR, J. *Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení*. Praha: Scientia spol. s r.o., 2009, s. 152. ISBN 978-8086960-52-4.
20. ŠUGÁR, J., JANOUŠEK, J. Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi státního zástupce a soudce. In *Pátrání, finanční šetření, zajištění a odčerpání výnosů z trestné činnosti*. Praha : Policejní akademie ČR, 2008, s. 185-208. ISBN 978-80-7399-628-4
21. ŠUGÁR, J., RAUŠER, M. Pátrání jako základní metoda vyhledávání výnosů z trestné činnosti. In *Pátrání, finanční šetření, zajištění a odčerpání výnosů z trestné činnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2008, s. 5-34. ISBN 978-80-7399-628-4
22. TVRDÝ J., Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a předpisy související Komentář, 1. vydání C.H. BECK 2004, ISBN 80-7179-899-1
23. VANGELI, B. Zákon o Policii České republiky. Komentář. 1. vydání. Praha: 2009, 442 s. ISBN 978-80-7400-142-0

Právní předpisy

1. Rozhodnutí Rady 2007/845/SVV ze dne 6. prosince 2007 o spolupráci mezi úřady pro vyhledávání majetku z trestné činnosti v jednotlivých členských státech v oblasti vysledování a identifikace výnosů z trestné činnosti nebo jiného majetku v souvislosti s trestnou činností.
2. Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení. Doporučení FATF. Únor 2012.
3. Směrnice evropského parlamentu a rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii.
4. Směrnice evropského parlamentu a rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES.
5. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
6. Zákon č. 141/1961, o trestním řízení soudním (trestní řád) ve znění pozdějších předpisů.
7. Zákon č. 89/2012., občanský zákoník.
8. Zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
9. Zákon č. 253/2008, Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.
10. Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů.

11. Zákon č. 418/2011, Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.
12. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 174/2011 ze dne 12. září 2011 k provádění finančního šetření v trestním řízení.
13. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů.
14. Proporcionalita zajištění finančních prostředků zabavených při domovní prohlídce. Nález ústavního soudu, II.ÚS 3662/14 ze dne 20.10.2015.
15. Usnesení Ústavního soudu II.ÚS 812/06 ze dne 28. 7. 2008. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/II.US812/06>
16. Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů

Internetové zdroje:

1. www.spolecnosti123.cz,
2. www.trustservices.cz,
3. www.akont.cz,
4. www.seychellesoffshore.com,
5. www.cnb.cz
6. <http://ovpp.fipo.aa/nmet/index.html> (Metodika odčerpávání výnosů z trestné činnosti a jiných majetkových hodnot pachatelům trestných činů, dostupné na intranetu)
7. http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CCAQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.mfcr.cz%2Fassets%2Fcs%2Fmedia%2FMethodika_2013-08-19_Doporuceni-FATF-z-unora-2012_oprava-formtovn.pdf&ei=hSPwVOqqE4PPPb-VgMgH&usg=AFQjCNHOx2oVy9tviPyVe2qxtZG0OrahaA (Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení. Doporučení FATF). Únor 2012.
8. Proporcionalita zajištění finančních prostředků zabavených při domovní prohlídce. Nález ústavního soudu, II. ÚS 3662/14 ze dne 20. 10. 2015. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/II.US3662/14>

16. Seznam publikací, které metodice předcházely, či výstupy z originální práce

1. SCHLOSSBERGER, O. Znáte svého klienta? Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2013. 96 s. ISBN 978-80-7408-090-6.
2. SCHLOSSBERGER, O. Anti-Money Laundering. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2014. 115 s. ISBN 978-80-7408-094-4

17. Odkaz na příslušný projekt výzkumu a vývoje, dotační program

Metodika finančního šetření pro Policii České republiky je hlavním výstupem řešení projektu „*Nové postupy a metody finančního šetření, zajišťování majetku a identifikace legalizace výnosů z trestné činnosti*“ v rámci bezpečnostního výzkumu MV ČR, č. VF 20142015038 na léta 2011-2015.

AKCE s formulářem

informace k novému způsobu pojmenování formulářů [zde...](#) upozorňovat na uložení ()

Žádost o provedení šetř. k majetku v EU - založit nový

pozn.: editovat delikt...

jednací protokol

konec editace

ULOŽIT
ZALOŽIT ke spisu
zběžný náhled
tisk do RTF
 PDF

editace formuláře

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

Č. j.

Počet stran: (bude dopočítáno)

Přílohy:

adresát

Policie České republiky
 ÚKKFK SKPV
 odbor mezinárodní spolupráce a metodiky
 Strojnická 27 pošt. schr. 62/OKFK
 170 89 Praha 7

**Žádost o provedení šetření k majetku v zemích Evropské unie
cestou Úřadu [?](#) pro vyhledávání majetku z trestné činnosti**

V trestní věci

INSTRUKCE: STRUČNÝ POPIS SKUTKU, OBSAHUJÍCÍ INFORMACE ROZHODNÉ PRO POSOUZENÍ ŽÁDOSTI O INFORMACE ZE ZAHRANIČÍ: [?](#)

adresát

Policie České republiky
 ÚKFKF SKPV
 odbor mezinárodní spolupráce a metodiky
 pracoviště ARO
 Strojnická 27 pošt. schr. 62/OKFK 170
 89 Praha 7

Statistika o provedeném šetření k majetku v zemích EU cestou ARO ?

Název spisu:

Č.j. trestního spisu:

V trestní věci

Základní informace k případu.

1. Státní zástupce byl o výsledku šetření v zahraničí informován
2. Státní zástupce vypravil žádost (mezinárodní právní pomoc) o vyžádání dalších informací (zejména z hlediska důkazního charakteru)
3. Státní zástupce vypravil žádost (mezinárodní právní pomoc) o zajištění majetku
4. Majetek byl v zahraničí zajištěn

ANO
 NE
5. Jak byly využity námi zasláné informace?

PŘEDÁNÍ/PRODLENÍ/ODMÍTNUTÍ INFORMACÍ

Dle rámcového rozhodnutí 2006/960/SVV

Dožádaný členský stát	
Dožádaný úřad (název, adresa, telefonní číslo, fax, e-mail)	
Údaje o osobě vyřizující žádost (nepovinné):	
Referenční číslo této odpovědi	
Údaje předchozí odpovědi	
Referenční číslo předchozí odpovědi	
Odpověď dožadujícímu státu (státům) kanál	
Odpověď dožadujícímu orgánu	
Datum a čas žádosti	
Referenční číslo žádosti	

Standardní lhůta dle čl. 4 rámcového rozhodnutí 2006/960/SVV	
Požadovaná naléhavost	☐ 8 hodin
Naléhavost není požadována	☐ 1 týden
Ostatní případy	☐ 14 dní

☐ předání odmítnutí	☐ prodlení	☐
---	-----------------------------------	--------------------------

PŘEDÁNÍ

Poskytnuté operativní nebo jiné informace:
Informace předané v souladu s rámcovým rozhodnutím 2006/960/SVV: poskytnuté operativní nebo jiné informace
1. Použití poskytnutých operativní nebo jiných informací ☐ mohou být použity pouze pro účely, ke kterým byly poskytnuty nebo k zabránění bezprostřednímu a vážnému ohrožení veřejné bezpečnosti; ☐ je povoleno také k jiným účelům za těchto podmínek (nepovinné):
2. Spolehlivost zdroje ☐ spolehlivý ☐ většinou spolehlivý ☐ nespolehlivý ☐ nelze vyhodnotit
3. Přenos operativních nebo jiných informací ☐ spolehlivý ☐ zjištěné zdrojem ☐ z doslechu, potvrzené ☐ z doslechu, nepotvrzené
4. Výsledek vyšetřování trestné činnosti nebo operativně pátrací činnost, v jejichž rámci se výměna informací uskutečnila, musí být oznámen předávajícímu orgánu ☐ ne ☐ ano
5. V případě spontánní výměny informací: důvody pro domněnku, že by dané operativní nebo jiné informace mohly přispět k odhalování trestné činnosti uvedených v čl. 2 odst. 2 rámcového rozhodnutí 2002/584/SVV:

PRODLENÍ

Není možné odpovědět ve lhůtě stanovené v čl. 4 rámcového rozhodnutí 2006/960/SVV
Operativní nebo jiné informace nelze ve stanovené lhůtě poskytnout z těchto důvodů:
Poskytnuty budou pravděpodobně do: ☐ 1 dne ☐ 2 dnů ☐ 3 dnů ☐týdnů ☐ 1 měsíce
☐ Bylo požádáno o povolení justičního orgánu. Předpokládá se, že řízení o udělení / odmítnutí povolení bude trvat ... týdnů

ODMÍTNUTÍ

Operativní či jiné informace: ☐ nemohou být poskytnuty a vyžadovány na vnitrostátní úrovni; nebo ☐ nemohou být poskytnuty z jednoho nebo více následujících důvodů:
A — Důvod spojený se soudním přezkumem, který zabraňuje předání nebo vyžaduje využití vzájemné právní pomoci
☐ příslušný justiční orgán nepovolil přístup k operativním nebo jiným informacím a jejich výměnu
☐ požadované operativní nebo jiné informace byly předtím získány prostřednictvím donucovacích opatření a jejich poskytnutí není vnitrostátním právem dovoleno
☐ operativní nebo jiné informace nejsou v držení donucovacích orgánů, nebo orgánů veřejné moci nebo soukromých subjektů tak, aby byly dostupné donucovacím orgánům, aniž by musela být přijata donucovací opatření
☐ B — Poskytnutí požadovaných operativních nebo jiných informací by poškodilo podstatné bezpečnostní zájmy nebo by ohrozilo úspěch probíhajícího vyšetřování trestné činnosti či operativně pátrací činnosti nebo bezpečnost osob anebo by bylo jednoznačně nepřiměřené nebo nepodstatné z hlediska účelu, pro který bylo žádáno.
☐ C — Dožádaný orgán se rozhodl odmítnout vyhovění žádosti, protože se žádost vztahuje k tomuto trestnému činu (upřesnit povahu trestného činu a jeho právní kvalifikaci)

za který může být podle práva dožadovaného členského státu udělen trest odnětí svobody s

horní hranicí trestní sazby jednoho roku nebo nižší

D — Požadované operativní nebo jiné informace nejsou dostupné

E — Požadované operativní nebo jiné informace byly získány od jiného členského státu nebo od

třetího státu, vztahuje se na ně zásada speciality a uvedený členský stát nebo třetí země nedala

k předání operativních nebo jiných informací souhlas

Jedná-li se o případy A nebo B, uveďte, pokud je považujete za důležité, další informace nebo

důvody odmítnutí (nepovinné):

Ján Šugár a kolektiv

***Certifikovaná metodika finančního šetření
pro policii České republiky***

Vydavatel:

Vysoká škola finanční a správní, z. ú. v edici EUPRESS

1. vydání. 102 stran.

www.vsfs.cz

ISBN 978-80-7408-122-4 – tištěná verze

ISBN 978-80-7408-125-5 – elektronická verze (CD)